

Strategia Rozwoju Miasta Sosnowca 2030+

PROJEKT

Urząd Miejski w Sosnowcu

41-200 Sosnowiec, aleja Zwycięstwa 20 | +48 32 296 06 00 | um@um.sosnowiec.pl | www.sosnowiec.pl

Spis treści

Wstęp	3
Świadomy proces budowy strategii – najważniejsze wnioski	5
Sosnowiec na osi czasu	6
Diagnoza Miasta Sosnowiec	9
Sfera Społeczna	9
Demografia	14
Sfera gospodarcza	24
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	27
Pogłębiona analiza SWOT	29
Demografia	30
Finanse	31
Rynek pracy	32
Gospodarka	33
Mieszkania i infrastruktura miejska	34
Ochrona środowiska	36
Chmura słów – z czym kojarzy się nam Sosnowiec ?	37
Sosnowiec 2030 – wizja rozwoju	38
Lokomotywy rozwoju	38
Misja	40
Wizja	40
Główny Cel Strategiczny	40
Wyzwania stojące przed miastem co do zakresu działań w ramach Strategii Rozwoju Miasta Sosnowca	41
Zestawienie celów strategicznych oraz celów operacyjnych wskazanych w Strategii Rozwoju Miasta Sosnowca 2030+	42
Określenie celów strategicznych oraz celów operacyjnych w Strategii Rozwoju Miasta Sosnowca 2030+	43
POLE STRATEGICZNE - INTELIGENTNA GOSPODARKA	43
POLE STRATEGICZNE – MIESZKAŃCY WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA	48
POLE STRATEGICZNE - ZIELONE MIASTO SOSNOWIEC	56
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z rekomendacjami	60
Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych	60
System powiązań przyrodniczych. Zielono - niebieska infrastruktura	66
Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych	71
Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej;	75
Infrastruktura społeczna	75
Infrastruktura techniczna	91

Mapa rekomendacji.....	98
Obszary Strategicznej Interwencji.....	100
Konstantynów	100
Centrum Południe.....	101
Kazimierz Juliusz	101
Ramy finansowe strategii.....	104
Spójność z dokumentami strategicznymi.....	105
Monitoring i Ewaluacja	107
Podsumowanie.....	109

Wstęp

Istotą działań władz samorządowych jest dążenie do zapewnienia mieszkańcom jak najwyższej jakości życia. Osiągnięcie tego celu wymaga prowadzenia przemysłanej i długofalowej polityki rozwoju lokalnego, opartej na racjonalnym planowaniu, koordynacji działań oraz efektywnym zarządzaniu zasobami miasta.

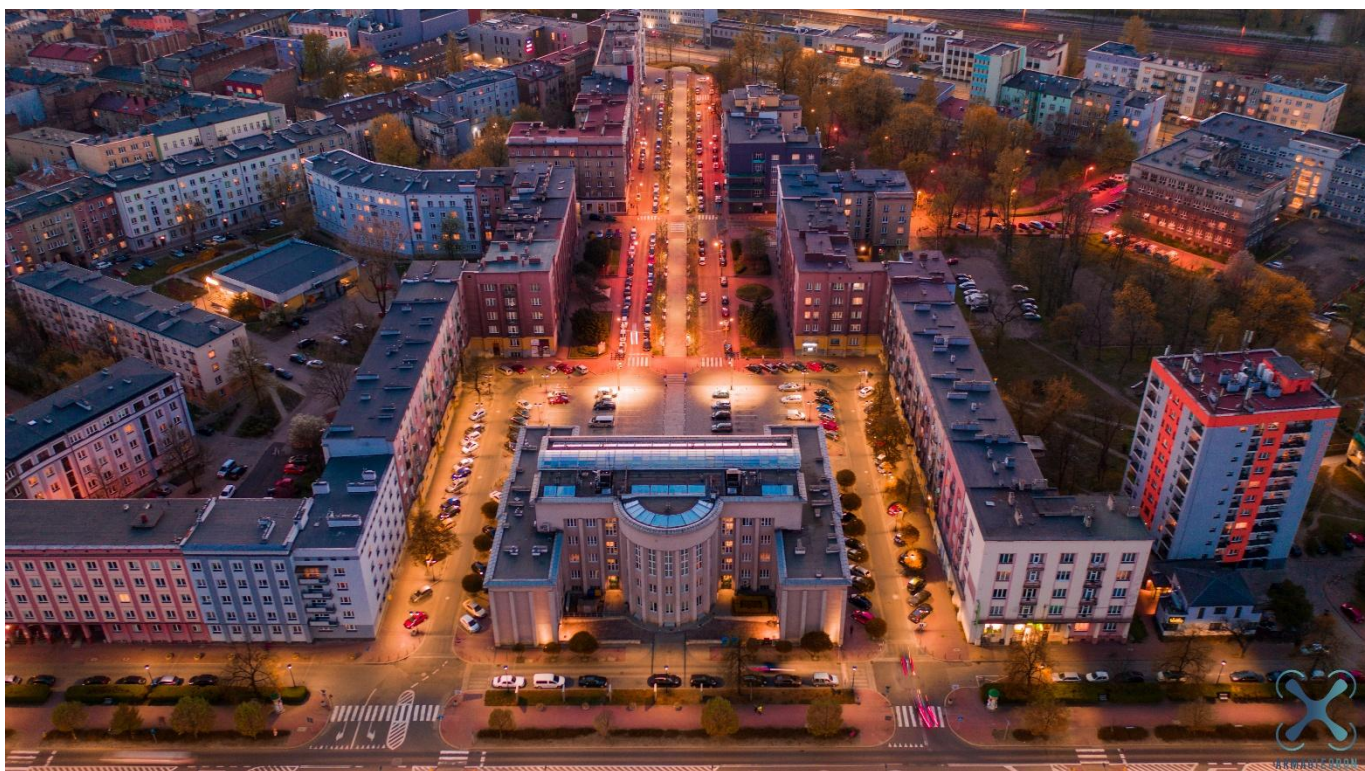
Rozwój lokalny stanowi proces obejmujący przemiany społeczne, gospodarcze i przestrzenne, którego nadrzędnym celem jest poprawa warunków życia mieszkańców oraz wzmacnianie potencjału rozwojowego danego obszaru. Proces ten wymaga współdziałania wielu podmiotów – władz samorządowych, instytucji publicznych, organizacji społecznych, środowiska gospodarczego, a przede wszystkim samych mieszkańców.

Założenia te stanowiły podstawę prac Zespołu Ekspertckiego ds. Strategii Rozwoju Miasta Sosnowca 2030+, powołanego przez Prezydenta Miasta Sosnowca Arkadiusza Chęcińskiego. W skład zespołu weszli przedstawiciele kierownictwa miasta, Rady Miejskiej oraz wydziałów merytorycznych Urzędu Miejskiego. Istotny wkład w prace wnieśli również reprezentanci spółek miejskich, jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych oraz środowiska akademickiego funkcjonującego na terenie miasta.

Efektem prac zespołu jest niniejszy dokument strategiczny, stanowiący narzędzie wspierające zrównoważony i efektywny rozwój Sosnowca. Strategia wyznacza kierunki działań umożliwiające dostosowanie miasta do dynamicznie zmieniających się uwarunkowań społecznych, gospodarczych i środowiskowych.

Planowanie strategiczne ma również charakter mobilizujący – integruje działania różnych interesariuszy miejskich, sprzyja koordynacji inicjatyw oraz zwiększa skuteczność realizacji przyjętych celów rozwojowych.

Poniższa grafika obrazuje chronologię poszczególnych etapów powstawania Strategii Rozwoju Miasta Sosnowca wypracowaną w ramach prac zespołu roboczego.

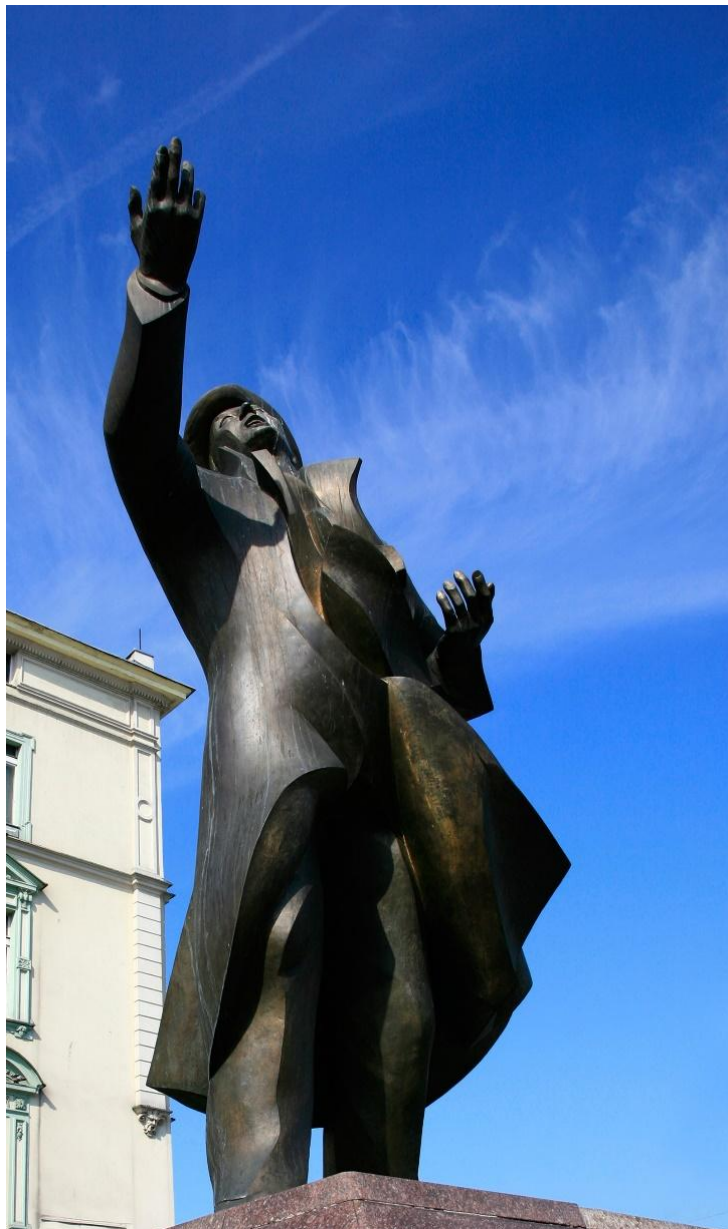

Świadomy proces budowy strategii – najważniejsze wnioski

Sosnowiec na osi czasu

Sosnowiec, symboliczne serce Zagłębia Dąbrowskiego, jest miastem o bogatej i wielowątkowej historii. Jej początki sięgają 1228 roku, kiedy w źródłach historycznych pojawiły się pierwsze wzmianki o osadach istniejących na tym terenie. Dynamiczny rozwój miasta nastąpił jednak w XIX wieku i był ściśle związany z rozwojem przemysłu, który przez dziesięciolecia kształtował jego strukturę gospodarczą oraz dziedzictwo kulturowe mieszkańców.

Jednym z najważniejszych impulsów rozwojowych było doprowadzenie linii Kolej Warszawsko-Wiedeńskiej. Inwestycja ta znacząco zwiększyła atrakcyjność gospodarczą miasta, sprzyjając rozwojowi przemysłu i handlu. Dogodne położenie komunikacyjne przyciągało inwestorów oraz nowych mieszkańców i do dziś pozostaje jednym z istotnych atutów rozwojowych miasta.

W okresie zaborów Sosnowiec znajdował się na styku trzech państw – Rosji, Austrii i Prus – co sprzyjało rozwojowi handlu oraz kontaktów gospodarczych. Przygraniczna lokalizacja powodowała napływ ludności z różnych regionów Europy, dzięki czemu miasto stopniowo kształtowało swój wielokulturowy charakter.

Dynamiczny rozwój gospodarczy doprowadził do nadania Sosnowcowi praw miejskich w 1902 roku, co zapoczątkowało nowy etap w jego historii.

Rzeczony rozwój Sosnowca w XIX i na początku XX wieku był ściśle związany z przemysłem. Odkrycie bogatych złóż węgla kamiennego przyczyniło się do intensywnego rozwoju górnictwa oraz hutnictwa, a miasto szybko stało się jednym z ważniejszych ośrodków przemysłowych regionu.

W rozwoju gospodarczym istotną rolę odegrali przedsiębiorcy i przemysłowcy, m.in. rodziny Dietel, Schoen czy Lamprecht, którzy tworzyli zakłady przemysłowe oraz przyczyniali się do rozwoju infrastruktury miejskiej.

Po zakończeniu II wojny światowej miasto zostało w znacznym stopniu odbudowane, a rozwój przemysłu oraz infrastruktury sprzyjał poprawie warunków życia mieszkańców.

Kolejnym przełomowym momentem był rok 1989 i rozpoczęcie transformacji ustrojowej oraz gospodarczej. Restrukturyzacja przemysłu ciężkiego doprowadziła do zamknięcia wielu zakładów, co wymusiło zmianę modelu gospodarczego miasta. W procesie tym istotną rolę odegrała przedsiębiorczość mieszkańców, dzięki której powstało wiele małych i średnich przedsiębiorstw stanowiących dziś ważny element lokalnej gospodarki.

Sosnowiec od początku swojego rozwoju był miejscem spotkania różnych kultur, tradycji i środowisk społecznych. Wielokulturowość oraz różnorodność społeczna w istotny sposób wpłynęły na kształtowanie

tożsamości miasta.

Miasto może poszczycić się licznymi postaciami, które wniosły istotny wkład w rozwój kultury, sztuki i nauki. Do najbardziej znanych należą światowej sławy tenor Jan Kiepura oraz pianista i kompozytor Władysław Szpilman. Z Sosnowcem związani są także twórcy współczesnej kultury, m.in. autor tekstów piosenek Jacek Cygan oraz satyryk i reżyser Krzysztof Materna. Wśród osób związanych z miastem znajdują się również aktorzy Łukasz Simlat i Michał Czernecki oraz pisarz i literaturoznawca Zbigniew Białas – autor powieści „Korzeniec”.

Istotną rolę w życiu społecznym miasta odgrywają instytucje kultury. Do najważniejszych należą Teatr Zagłębia, Miejska Biblioteka Publiczna w Sosnowcu oraz Pałac Schoena – Muzeum w Sosnowcu. Instytucje te prowadzą działalność artystyczną, edukacyjną i popularyzatorską, a także organizują liczne wydarzenia kulturalne integrujące lokalną społeczność.

Sosnowiec pełni również ważną rolę jako ośrodek akademicki regionu. Na terenie miasta funkcjonują wydziały uczelni publicznych, w tym Śląski Uniwersytet Medyczny oraz Uniwersytet Śląski w Katowicach, które kształcą studentów w wielu dziedzinach nauki.

Ofertę edukacyjną uzupełniają uczelnie niepubliczne, takie jak Akademia Humanitas oraz Wyższa Szkoła Medyczna w Sosnowcu. Obecność środowiska akademickiego sprzyja rozwojowi kapitału ludzkiego, współpracy nauki z gospodarką oraz wzmacnia potencjał innowacyjny miasta.

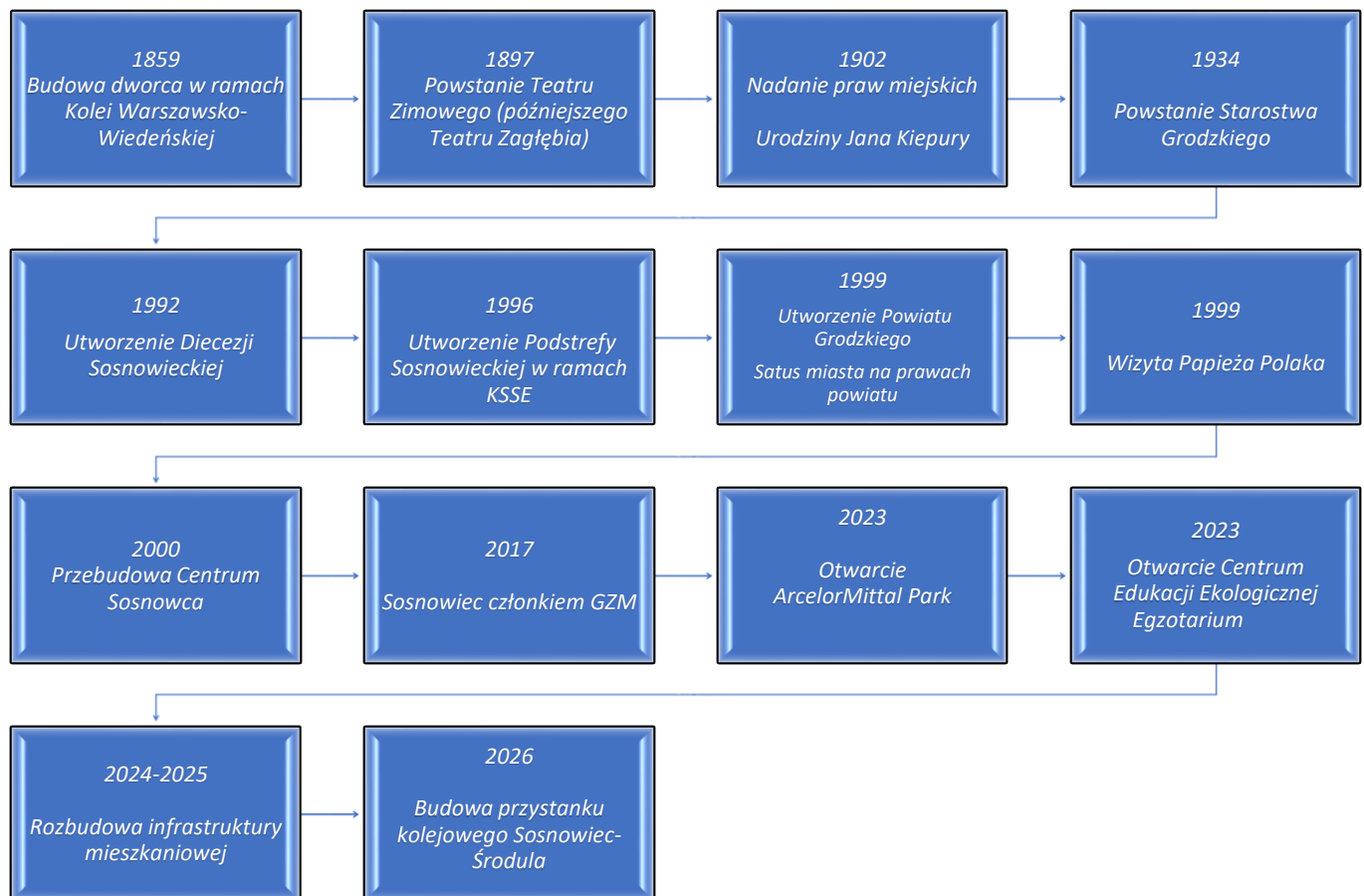
Współczesny Sosnowiec stopniowo przekształca się w nowoczesny ośrodek usługowo-przemysłowy. Jednym z ważnych elementów tego procesu jest rozwój terenów inwestycyjnych zlokalizowanych wzdłuż drogi ekspresowej S1, gdzie powstała jedna z największych stref aktywności gospodarczej w regionie.

Istotną rolę w gospodarce miasta odgrywa również sektor motoryzacyjny, który rozwija się w oparciu o produkcję komponentów dla wielu producentów pojazdów. Nowoczesny przemysł, rozwój usług oraz współpraca gospodarcza z partnerami zagranicznymi wzmacniają konkurencyjność gospodarczą miasta.

Sosnowiec rozwija także infrastrukturę rekreacyjną i ekologiczną, czego przykładem są m.in. Ogród Botaniczno-Zoologiczny CEE Egzotarium oraz Zagłębiowski Park Sportowy. Inwestycje te podnoszą jakość życia mieszkańców i sprzyjają aktywnemu stylowi życia.

Prowadzona polityka rozwoju oraz działania wspierające przedsiębiorczość przyczyniają się do wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej miasta, co znajduje odzwierciedlenie m.in. w wysokich pozycjach Sosnowca w rankingach przygotowywanych przez „Financial Times” oraz tytule „National Winner” w konkursie Europejskich Nagród Promocji Przedsiębiorczości organizowanym przez Komisję Europejską.

Sosnowiecka oś czasu

Diagnoza Miasta Sosnowiec

Przygotowując się do sporządzenia takiego dokumentu jak Strategia Rozwoju Miasta należy zastanowić się do kogo ma być kierowany i jakie funkcje ma on pełnić. Oczywiście wydaje się, że odbiorcami są wszyscy mieszkańcy Sosnowca, ale należałoby tutaj wyróżnić pewne grupy, których interes jest szczególnie ważny z punktu widzenia planowania rozwoju „małej ojczyzny”. Należą do nich:

- samorząd lokalny jako inicjator i realizator założeń;
- przedstawiciele biznesu, którzy prowadzą działalność na terenie miasta i dzięki jasno określonym kierunkom mogą lepiej planować kolejne biznesowe kroki;
- organizacje pozarządowe, które wspierają inicjatywy oddolne i lepiej komunikują się z różnymi środowiskami;
- inne instytucje, w tym prowadzące działalność edukacyjną i kulturalną, stanowiące dopełnienie kompleksowego podejścia do rozwoju.

Ważne jest również, aby korzystać z wiedzy i opinii wszystkich wymienionych wyżej interesariuszy w sposób ciągły i zorganizowany, tak aby strategia była żywym i dynamicznym dokumentem dostosowującym się do szybkich zmian będących znakiem czasów, w których żyjemy.

Diagnoza Społeczna do Strategii Rozwoju Miasta Sosnowca 2030+

Według danych GUS powierzchnia miasta Sosnowca obejmuje 9109 ha (91,09km²), z czego grunty zabudowane i zurbanizowane obejmują 4422 ha tj. 48,6 % w tym 1480 ha to tereny mieszkaniowe 16,2 %. Znaczący jest udział terenów przemysłowych, który oscyluje w okolicach 9 %.

Sosnowiec łączy w sobie obszary o zupełnie różnej charakterystyce zabudowy. Występują tu tereny o bardzo dużej gęstości zaludnienia, złożone z osiedli blokowych, jak również obszary o bardzo luźniej zabudowie jednorodzinnej położone w otoczeniu leśnym.

Diagnozę przeprowadzono w następujących sferach:

Sfera Społeczna

W celu przedstawienia specyfiki problematyki społecznej na terenie miasta Sosnowca wskazano na zjawiska występujące w tym obszarze i opisano ich skalę za pomocą następujących wskaźników:

- Bezrobocie: liczba osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym.
- Ubóstwo: liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców.
- Edukacja: wyniki testów ósmoklasisty w szkole podstawowej.
- Kapitał społeczny: liczba NGO-s na 1000 mieszkańców.
- Uczestnictwo w życiu publicznym: frekwencja w wyborach na szczeblu krajowym.
- Depopulacja: zmiana liczby mieszkańców w latach 2016-2024.
- Starzenie się społeczeństwa: udział ludności w wieku poprodukcyjnym.

Bezrobocie

Sosnowiec jest miastem, w którym stopa bezrobocia zwykle była i jest wyższa od średnich jego poziomów w województwie i kraju. W 2025 roku sytuacja na rynku pracy w Sosnowcu charakteryzowała się umiarkowanymi wahaniami stopy bezrobocia oraz wyraźnym wzrostem liczby osób bezrobotnych w drugiej połowie roku. Analiza danych miesięcznych i kwartalnych wskazuje, że zmiany te miały głównie charakter ogólnokrajowy, a nie lokalny, co znajduje potwierdzenie w identycznym kierunku zmian obserwowanych w województwie śląskim i w skali całego kraju.

Na koniec 2024 roku stopa bezrobocia w Sosnowcu wynosiła 5,7%. W pierwszym kwartale 2025 r. odnotowano wzrost do poziomu 6,0%, po czym w II kwartale nastąpił niewielki spadek do 5,9%. Był to okres sezonowego ożywienia rynku pracy, widoczny również w danych miesięcznych, gdzie wartości bezrobocia wiosną należały do najniższych w całym roku. Najistotniejsze zmiany nastąpiły w drugiej połowie roku. W III kwartale stopa bezrobocia w Sosnowcu wzrosła do 6,4%, osiągając najwyższy poziom w 2025 roku, a na koniec grudnia wyniosła 6,3%. Analogiczny wzrost wystąpił zarówno w województwie śląskim (z 3,8% w II kwartale do 4,3% w III kwartale i 4,4% na koniec roku), jak i w kraju (z 5,1% do 5,6% i następnie 5,7%). Jednocześnie i podobna skala zmian w tych trzech poziomach analizy jednoznacznie wskazują, że wzrost bezrobocia był wynikiem czynników systemowych oddziałujących na cały kraj. Wzrost liczby bezrobotnych potwierdza te obserwacje. Na koniec 2024 roku w Sosnowcu zarejestrowanych było 3777 bezrobotnych, a rok później liczba ta wzrosła do 4155 osób, co oznacza przyrost o 378 osób, czyli o ok. 10%. Najwyższa liczba bezrobotnych przypadła na III kwartał 2025 r. (4243 osoby), co koreluje ze wzrostem stopy bezrobocia w tym okresie.

Ubóstwo

Pomoc społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Zadaniem pomocy społecznej jest m.in. zapobieganie sytuacjom kryzysowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. System świadczeń pomocy społecznej wspiera finansowo osoby i rodziny o niskich dochodach oraz pozbawione dochodu.

Świadczenia pomocy społecznej, przyznawane są na podstawie ustawy o pomocy społecznej zarówno w formie pieniężnej (m.in. zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy), jak i niepieniężnej (m.in. praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, usługi opiekuńcze, pobyt dzienny w ośrodkach wsparcia, składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne).

Według danych GUS w Sosnowcu w 2025 roku pomocą społeczną objętych było 3,88 %. (dane na I półrocze 2025 r.)

Według danych MOPS w 2025 roku z pomocy skorzystało łącznie w skali miasta 7 139 osób w rodzinach.

Edukacja

Wg danych GUS 34 810 mieszkańców Sosnowca jest w wieku edukacyjnym (3-24 lata) (w tym 17 041 kobiet oraz 17 773 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku 24,4 % ludności posiada wykształcenie wyższe, 3,5 % wykształcenie policealne, 12,2% średnie ogólnokształcące, a 24,3 % średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 20,5 % mieszkańców Sosnowca, gimnazjalnym 2,6 %, natomiast 10,0 % podstawowym ukończonym. 2,4 % mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. Wśród kobiet mieszkających w Sosnowcu

największy odsetek ma wykształcenie wyższe (27,5 %) oraz średnie zawodowe (20,8 %). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie średnie zawodowe (28,5 %) oraz zasadnicze zawodowe (25,4 %).

W roku szkolnym 2024/2025 na terenie Gminy Sosnowiec funkcjonowało 39 publicznych przedszkoli. Wychowaniem przedszkolnym objętych było 4 734 dzieci w 220 oddziałach przedszkolnych. Średnia liczebność dzieci w oddziale w przedszkolu wynosiła 22.

Wychowaniem przedszkolnym objęte były dzieci w wieku 3 - 6 lat, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach dzieci, które ukończyły 2,5 roku. Obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego realizują dzieci 6 - letnie. Dzieciom, które mają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego można odroczyć obowiązek szkolny, jednak nie dłużej niż do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 9 lat.

Dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych otoczone były opieką w 9 oddziałach specjalnych, 11 oddziałach integracyjnych oraz w przedszkolach ogólnodostępnych. Do przedszkoli tych uczęszczało 296 dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego. Są to dzieci z różnymi dysfunkcjami, w tym ze sprzężeniami i autyzmem.

Placówka	Liczba placówek	Liczba oddziałów	Liczba dzieci	Średnia liczebność oddziału
Przedszkola	39	220	4 734	22,00

Tabela. Liczba przedszkoli, oddziałów i dzieci w roku szkolnym 2024/2025

W roku szkolnym 2024/2025 w Sosnowcu, funkcjonowało 36 szkół podstawowych, w tym dwie szkoły specjalne: Szkoła Podstawowa Specjalna nr 30 im. Stefanii Sempołowskiej i Szkoła Podstawowa Specjalna nr 44 im. Marii Grzegorzewskiej działająca w strukturze Zespołu Szkół Specjalnych nr 4. Do szkół tych uczęszczało 12 268 uczniów (stan na dzień 30.09.2024 r.).

Szkoly Podstawowe	OGÓŁEM								
	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII	Klasa VIII	RAZEM
rok szkolny 2017/2018	1 231	707	2 288	2 170	1 415	1 374	1 546	-	10 731
rok szkolny 2018/2019	1 464	1 231	745	2 233	2 166	1 381	1 471	1 543	12 234
rok szkolny 2019/2020	1 562	1 468	1 225	726	2 224	2 141	1 435	1 410	12 191
rok szkolny 2020/2021	1 456	1 570	1 483	1 209	732	2 238	2 163	1 438	12 289
rok szkolny 2021/2022	1 381	1 456	1 614	1 458	1 215	750	2 243	2 169	12 395
rok szkolny 2022/2023	1 498	1 474	1 600	1 704	1 562	1 337	868	2 346	12 389
rok szkolny 2023/2024	1 502	1 504	1 491	1 607	1 701	1 572	1 362	859	11 598

rok szkolny 2024/2025	1 504	1 502	1 515	1 482	1 585	1 753	1 575	1 352	12 268
--------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------

Tabela. Liczba uczniów szkół podstawowych na poszczególnych poziomach nauczania

W roku szkolnym 2017/2018 po przeprowadzonej reformie oświaty w strukturze szkoły podstawowej pojawiła się klasa VII, w wyniku czego wzrosła liczba uczniów szkół podstawowych. W kolejnym roku w szkołach podstawowych funkcjonowało już 8 klas i był to kolejny rok skokowego wzrostu ilości uczniów. W latach kolejnych zarysowywała się tendencja wzrostowa liczby uczniów w szkołach podstawowych z wyjątkiem spadku w roku szkolnym 2023/2024.

W sieci szkół ponadpodstawowych na terenie naszego Miasta w roku szkolnym 2024/2025 funkcjonowały następujące jednostki:

- 6 liceów ogólnokształcących dla młodzieży,
- 1 liceum ogólnokształcące dla dorosłych,
- 8 techników dla młodzieży,
- 6 branżowych szkół I stopnia, w tym 1 branżowa szkoła I stopnia specjalna,
- 2 branżowe szkoły II stopnia,
- 1 szkoła specjalna przysposabiająca do pracy,
- Zespół Szkół Muzycznych.

W roku szkolnym 2024/2025 naukę w szkołach ponadpodstawowych dla młodzieży i w szkołach dla dorosłych pobierało 8.141 uczniów i słuchaczy w 334 oddziałach.

W roku szkolnym 2019/2020 po przeprowadzonej reformie oświaty w strukturze szkół ponadpodstawowych pojawił się znaczny wzrost liczby uczniów związany z ukończeniem edukacji przez ostatnie klasy gimnazjów oraz pierwszy rocznik „ósmoklasistów”. W kolejnych latach do szkół ponadpodstawowych przyjmowani są absolwenci ośmioklasowej szkoły podstawowej. Od roku szkolnego 2022/2023 w liceach ogólnokształcących rozpoczyna funkcjonowanie klasa czwarta. Struktura liceów została zmieniona w wyniku wspomnianej wyżej reformy oświaty. W roku szkolnym 2023/2024 zarysowywała się tendencja wzrostowa liczby uczniów w szkołach ponadpodstawowych.

Sytuację społeczną dobrze obrazują wyniki egzaminu ósmoklasisty, który jest podsumowaniem wiedzy zdobytej przez uczniów w szkole podstawowej. Egzamin ósmoklasisty jest egzaminem obowiązkowym, co oznacza, że każdy uczeń musi do niego przystąpić, aby ukończyć szkołę. Egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany w formie pisemnej. Ósmoklasista przystępuje do egzaminu z trzech przedmiotów obowiązkowych, tj.: języka polskiego, matematyki, języka obcego nowożytnego.

Wyniki egzaminu w 2025 roku pokazują, że uczniowie lepiej poradzili sobie z języka polskiego, które sprawdzało umiejętność odbioru tekstu i wykorzystania zawartych w nim informacji. Z matematyki uczniowie wykazali się sprawnością rachunkową – umiejętnością wykonywania prostych obliczeń oraz ich wykorzystania w sytuacjach praktycznych. Średni wynik dla miasta wyniósł 62,58 % z języka polskiego i 43,23 % z matematyki, przy łącznej liczbie zdających wynoszącej 2307 osób. Są to wartości niewiele niższe od średniej w województwie śląskim, która wyniosła odpowiednio 63,50 % z języka polskiego oraz 49 % z matematyki.

Kapitał Społeczny

Fundacje i stowarzyszenia to podmioty wyrażające oddolne działania mieszkańców, których cele określają statuty. Jest to powszechnie uznany wskaźnik kapitału ludzkiego. Zakłada się zatem, że wyższa wartość oznacza korzystniejszą sytuację, w której aktywność społeczna jest bardziej intensywna.

Jednostki zaliczone do analizy obejmowały: fundacje, stowarzyszenia organizacje społeczne oddzielnie niewymienione, stowarzyszenia niewpisane do KRS, organizacje społeczne oddzielnie niewymienione niewpisane do KRS i stowarzyszenia ogrodowe.

Łącznie na terenie miasta na koniec 2024 roku funkcjonowało 518¹ takich podmiotów. Spora grupa podmiotów była zarejestrowana w siedzibie Sosnowieckiego Centrum Organizacji Pozarządowych (SCOP) pod użyczonym adresem - Plac Tadeusza Kościuszki 5.

Tabela: Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10000 mieszkańców w Polsce województwie śląskim oraz w Sosnowcu w 2024 roku

	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10000 mieszkańców
Polska	47
Woj. śląskie	37
Sosnowiec	31

Źródło: stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych GUS

Sosnowiec wykazuje zasadniczo niższe wartości tego wskaźnika. Znacznie ustępuje wynikom osiąganym średnio w Polsce i województwie śląskim. Stan ten wskazuje, że skala tego niedostatku jest w mieście większa.

Społeczeństwo Obywatelskie

Udział mieszkańców w wyborach powszechnych przekłada się na poczucie obywatelskości i aktywność społeczną w szeroko rozumianym zakresie. Duża frekwencja ukazuje poczucie realnego wpływu na rozwój demokracji, a to z kolei świadczy o wysokim poziomie kapitału społecznego. Dlatego dużą frekwencję można traktować jako wskaźnik rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Z kolei mała frekwencja świadczy o braku zaangażowania w kształtowaniu demokracji i obojętności wobec wyzwań społeczno-gospodarczych państwa.

Dotychczas to wybory na Prezydenta RP odzwierciedlały najwyższy poziom zaangażowania społeczeństwa w kwestii kluczowych rozstrzygnięć politycznych w państwie. W 2020 roku frekwencja podczas wyborów prezydenckich w mieście w drugiej turze tych wyborów wniosła 66,55% i była nieznacznie niższa od średniej dla Polski (68,18%) i dla województwa śląskiego (66,91%). Sosnowiec znajdował się na dziesiątym miejscu wśród 19 miast na prawach powiatu w województwie śląskim.

Jednak w wyborach do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w 2023 r. padł rekord frekwencji - 75,89 % uprawnionych w Sosnowcu poszło do urn i oddało głosy. Wynik w Sosnowcu był wyższy od średniej w woj. śląskim - 74,53 % i całej Polski 74,38 %, co niewątpliwie stanowi powód do dumy.

Nieco niższe wartości - 44,99 %, ale również warte wspomnienia odnotowano podczas ostatnich Wyborów Samorządowych w kwietniu 2024 r. w Sosnowcu. Tutaj jednak średnie były poniżej wartości średnich dla woj. śląskiego – 48,66 % i całej Polski – 51,94 %. Wynika stąd jasno, że mieszkańcy Sosnowca jako społeczeństwo

¹ <https://wsparcie.sosnowiec.pl/wp-content/uploads/2025/04/Sprawozdanie-PW-2024-12.03.2025.pdf> z dnia 25.06.2025 r.

obywatelskie w kwestii działań na poziomie lokalnym dysponują jeszcze sporym potencjałem, który odpowiednio zagospodarowany może stanowić bazę do budowania jeszcze większego kapitału społecznego.

I ten potencjał, choć nadal z pewną niewykorzystaną rezerwą, ujawniły ostatnie wybory na Prezydenta RP, które miały miejsce w maju i czerwcu 2025 r. Według danych PKW ze wszystkich obwodów frekwencja w pierwszej turze wyniosła 66,65 %, co przewyższało średnią z woj. śląskiego (66,22%) i było nieco niższe od wartości ogólnopolskiej, która zamknęła się liczbą 67,31%. Pozwoliło to zająć dziesiąte miejsce wśród miast na prawach powiatu w woj. śląskim²

W drugiej turze nastąpiła dodatkowa mobilizacja postaw obywatelskich, która przełożyła się na wzrost frekwencji do 71,80 %, co oznaczało wynik wyższy od frekwencji na poziomie krajowym (71,63%) jak i wojewódzkim (70,68%). Wzrost zaangażowania mieszkańców w decyzje wyborcze przełożył się również na awans w „rankingu miast na prawach powiatu w woj. śląskim” na miejsce siódme.³

Demografia

Uwarunkowania demograficzne są główną determinantą procesów społecznych i gospodarczych zachodzących w mieście. Szczególna sytuacja pojawia się, gdy konsekwencje przemian demograficznych generują wyzwania rozwojowe. Obecnie najważniejsza staje się narastająca skala depopulacji, będąca efektem niskiego poziomu dzietności i postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Zjawiska te mają charakter systemowy i uwidaczniają się w większości krajów rozwiniętych.

W kolejnych punktach znajdują się wybrane elementy identyfikacyjne procesów demograficznych zachodzących w Sosnowcu w ostatnich latach oraz prognoza kierunków dalszych zmian ludnościowych w perspektywie 2060 roku. Podjęte analizy pozwalają określić skalę, tempo i kierunek zmian wskazując na zachodzące trendy demograficzne.

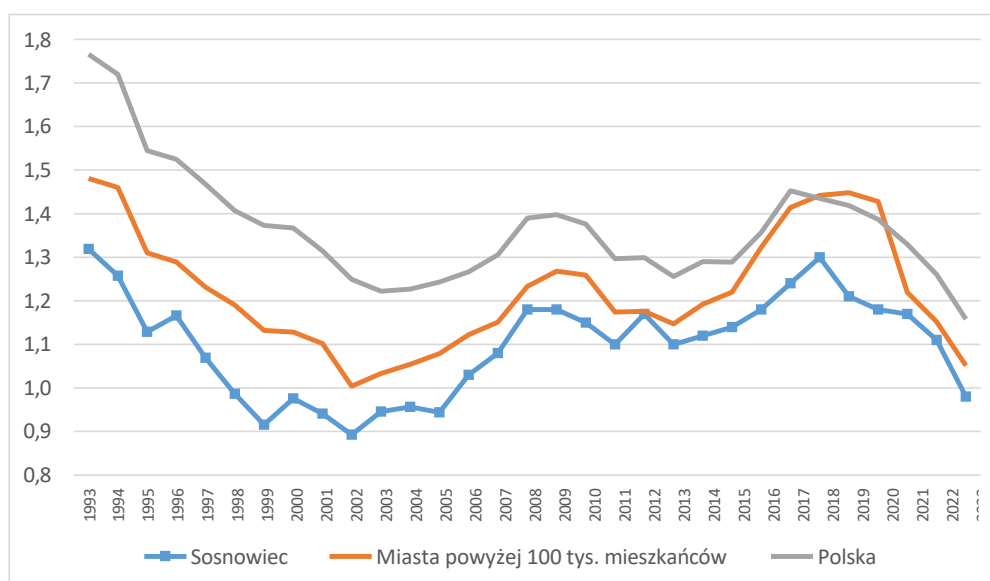
Dzietność

Dzietność to współczynnik informujący o przeciętnej liczbie dzieci, którą urodzi kobieta w swoim życiu. Decyduje on o możliwościach reprodukcyjnych społeczeństwa, a więc wpływa na kierunek zmian potencjału demograficznego. Zakłada się że poziom 2,1 wyraża prostą zastępowalność pokoleń, a zatem stan w którym liczba ludności zostanie zachowana. Wartość 2,1 wynika z założenia, że nie wszystkie osoby urodzone zdołają przeżyć do okresu, w którym będą mogły mieć własne potomstwo.

Warto podkreślić, że dzietność jest wskaźnikiem wyprzedzającym i nie wpływa wprost na wartość bieżącego przyrostu naturalnego. W przypadku niewielkiej liczby zgonów, nawet przy bieżąco niskiej wartości współczynnika dzietności może utrzymywać się wciąż dodatni przyrost naturalny. Przykładowo w Polsce współczynnik dzietności poniżej 2,1 spadł w 1989 roku, natomiast po raz pierwszy ubytek naturalny odnotowano dopiero w 2002 roku. We wskazanym 1989 roku przyrost naturalny w skali kraju wyniósł 181 tys. osób, przy współczynniku 4,8%. Poniżej wykres przedstawiający współczynnik dzietności w Sosnowcu m w miastach pow. 100 tys. Mieszkańców oraz w Polsce w latach 1993 – 2023

² <https://wybory.gov.pl/prezydent2025/pl/frekwencja/Koniec/woj/240000> z dnia 03.07.2025r.

³ j.w.

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane GUS.

We wszystkich trzech kategoriach występuje podobny kształt trendu – wyraźny spadek w latach 90., stabilizacja lub niewielkie odbicie w połowie pierwszej dekady XXI wieku, a następnie dynamiczny spadek w ostatnich latach. W Sosnowcu spadek był większy, a odbicie słabsze w porównaniu ze średnią dla Polski i dla największych miast powyżej 100 tys. Żaden z analizowanych wskaźników w badanym okresie nie osiągnął poziomu zbliżonego do 2,1, co świadczy o braku zastępowalności pokoleń. Oznacza to, że pokolenie rodziców nie jest zastępowane przez pokolenie dzieci. Dostępne dane w skali kraju wskazują, że ostatnim rokiem w Polsce, w którym wskaźnik dzietności spełniał to kryterium był 1988 rok.

W polskich miastach w latach 1990-2019 nasiliły się zmiany matrymonialno-prokreacyjne, a mieszkańcy dużych aglomeracji miejskich najszybciej przyjęli nowe wzorce zachowań w zakresie zróżnicowania form życia małżeńsko-rodzinnego. Sosnowiec w 2019 roku wykazał zaawansowanie tych procesów na poziomie nieco wyższym niż średnia dla miast dużych. Większe natężenie negatywnych demograficznie zjawisk w mieście dotyczyło kwestii matrymonialnych, zaś nieco niższe zachowań prokreacyjnych. Zaawansowanie wskazanych procesów w Sosnowcu jest na analogicznym poziomie, jak w Dąbrowie Górniczej, ale na znacznie wyższym niż np. w Katowicach.

Liczba urodzeń wykazuje tendencję spadkową, a 2024 rok był pierwszym, w którym nie został przekroczony poziom 1000 urodzeń. Z wyjątkiem pandemicznego 2021 roku liczba zgonów jest względnie stabilna i kształtuje się na poziomie około 2500 rocznie.

Liczba urodzeń pozamałżeńskich wzrosła w Sosnowcu z poziomu niecałych 4% w 1975 roku do prawie 41% w 2023 roku. Od 2007 roku poziom urodzeń pozamałżeńskich w Sosnowcu był wyższy niż przeciętnie w miastach powyżej 100 tys. w Polsce.

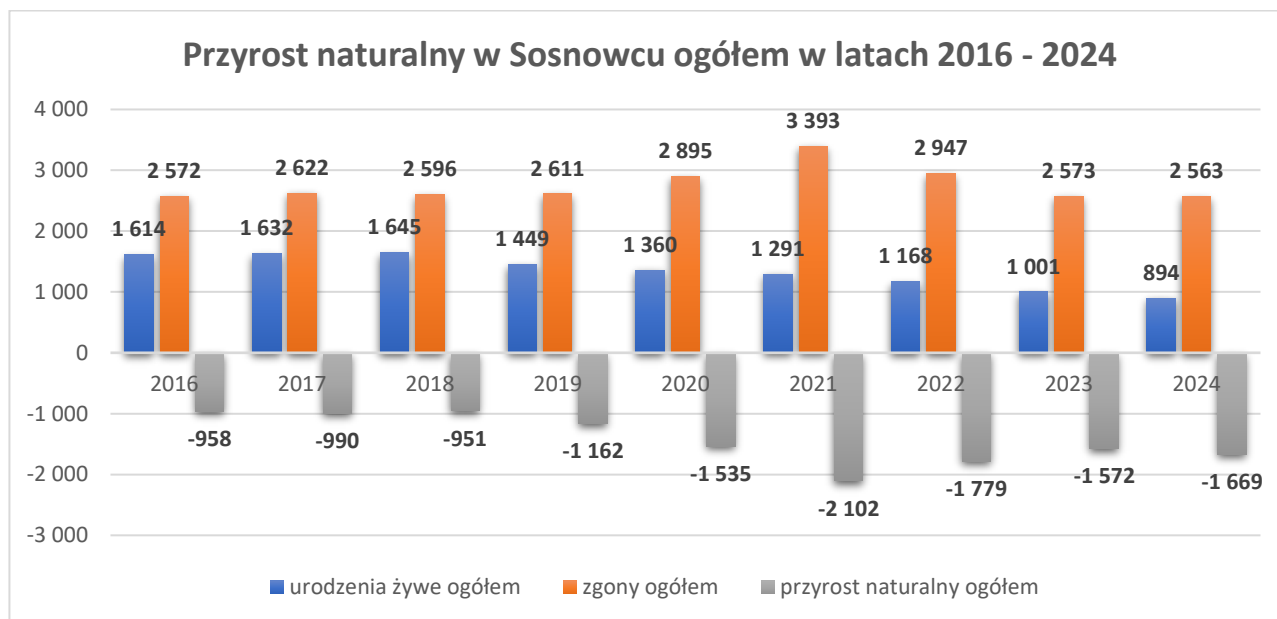
Liczba zawieranych małżeństw w Sosnowcu w latach 1975-2024 systematycznie spada, osiągając swoje minimum w 2024 roku na poziomie poniżej 500 nowych związków. Maksimum zawierania małżeństw w Sosnowcu przypada na przełom lat 70. i 80. XX wieku, kiedy rocznie rejestrowano ponad 2000 nowych związków. Liczba nowych małżeństw wzrosła także około 2007 roku, przekraczając wówczas poziom 1500

rocznie. W Sosnowcu natężenie zawieranych małżeństw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców było regularnie mniejsze niż w Polsce, województwie śląskim, miastach powyżej 100 tys. mieszkańców oraz innych ośrodkach miejskich Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii.

Liczba rozwodów wzrastała od 2000 do 2007 roku, po czym zaczęła maleć. W 2023 roku osiągnęła minimum na poziomie 280 rozwiązyanych związków. W Sosnowcu w 2023 roku natężenie rozwodów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców było niższe niż w Polsce, województwie śląskim, miastach powyżej 100 tys. mieszkańców oraz miastach GZM. We wcześniejszych latach intensywność zjawiska w Sosnowcu była wyższa niż we wskazanych poziomach odniesienia. Odwrócenie trendu może być konsekwencją mniejszej liczby zawieranych małżeństw.

Depopulacja

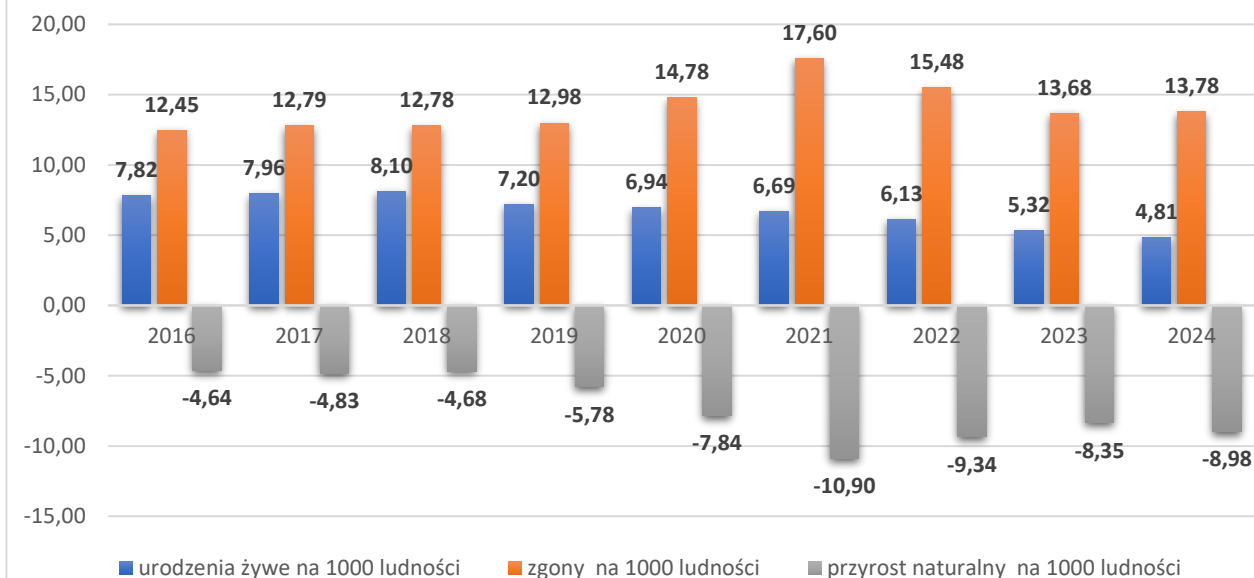
Depopulacja oznacza zmniejszanie się liczby ludności zamieszkującej dany teren pod wpływem przewagi liczby zgonów nad liczbą urodzeń lub ujemnego salda migracji. Na wysokość ubytku naturalnego w ostatnich latach w istotny sposób wpłynęła pandemia SARS-COV-2, generując falę ponadnormatywnych zgonów. Widać to wyraźnie na poniższym wykresie:

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 2016-2024

Pozytywnym zjawiskiem, na które należy wskazać, jest fakt zmniejszającej się liczby zgonów po roku 2021 r., co wpływa na poprawę ogólnego wskaźnika przyrostu naturalnego, który jednak pozostaje ujemny, gdyż pogłębia się tendencja związana z malejącą liczbą urodzeń, która skutkuje tym, że w ostatnim 2024 roku po raz pierwszy od lat urodziło się mniej niż 1000 nowych mieszkańców. Skutkuje to pogłębieniem się tendencji ujemnego przyrostu naturalnego co obrazuje poniższy wykres:

Przyrost naturalny w Sosnowcu na 1000 ludności 2016 - 2024

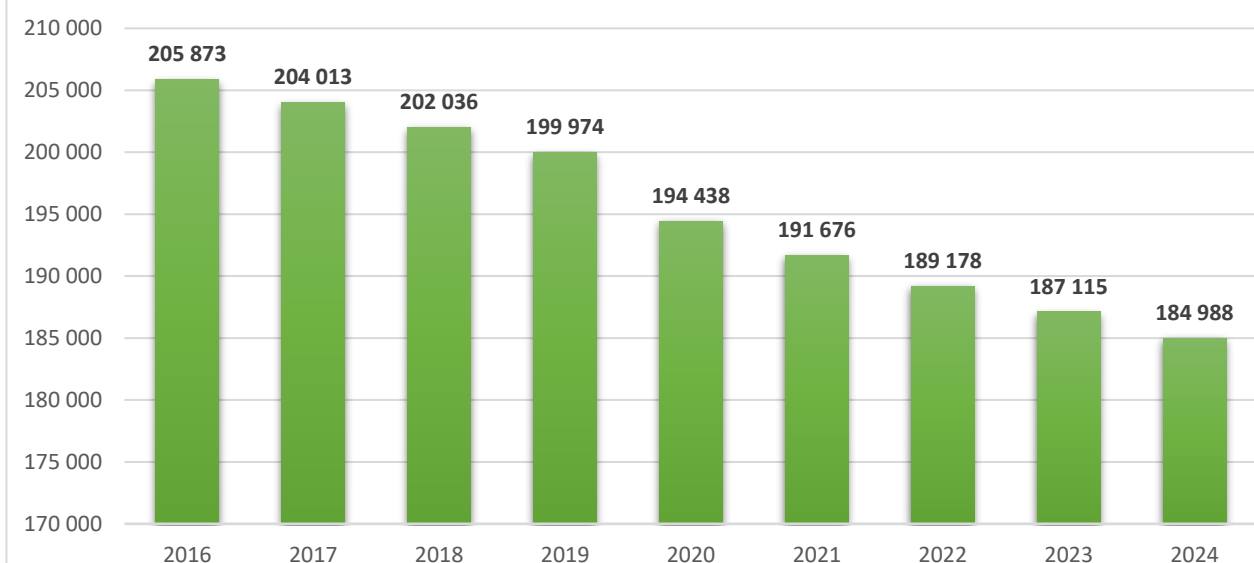

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 2016-2024

Przyczyną takiego stanu może być brak perspektyw młodych ludzi na stabilizację ze względu na rosnące ceny dóbr, pojawiające się kryzysy gospodarcze czy problemy z zatrudnieniem. W niektórych przypadkach barierą do zakładania rodziny w pełnym tego słowa znaczeniu jest postawa, w której priorytetem życiowym obecnych pokoleń jest chęć pełnego korzystania z osiągnięć postępu cywilizacyjnego, co wyklucza podjęcie decyzji o rodzicielstwie, w czasie kiedy wiek biologiczny na to pozwala. Zmniejszenie ilości urodzeń dzieci wynika też z tendencji związanej z ogólnym spadkiem ilości zawieranych małżeństw.

W konsekwencji liczba ludności spada, co zostało zobrazowane na poniższej grafice:

Liczba mieszkańców Sosnowca w latach 2016-2024

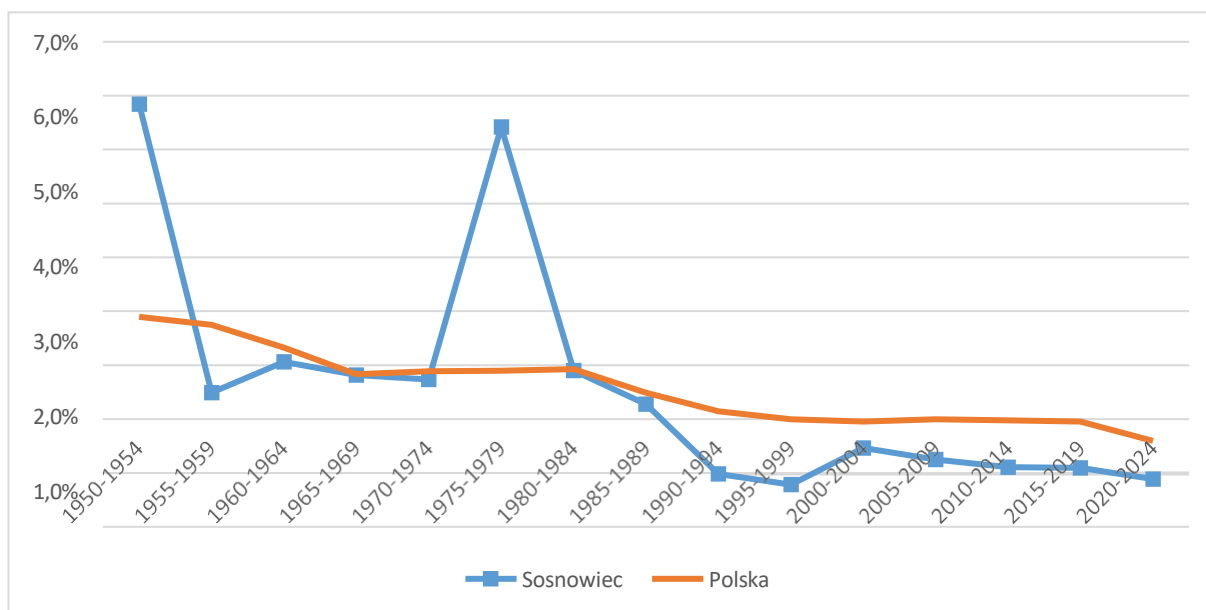
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 2016-2024

Według danych Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta liczba mieszkańców jest niższa niż ta wynikająca ze statystyk GUS. Wartości liczbowe przedstawiono w poniższej tabeli. Wyraźnie widać to, że na przestrzeni kilku lat potencjał demograficzny miasta zmniejszył się o 11 568 osoby, co przekłada się na ubytek 6,25% w skali 5 lat.

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
Zameldowani na pobyt stały	180.579	177.340	174.504	171.783	169.285
Zameldowani na pobyt czasowy	3.609	3.443	3.431	3.690	3.335
Suma:	184.188	180.783	177.935	175.473	172.620

Źródło: UM Sosnowiec, Wydział Spraw Obywatelskich

Z historycznego punktu widzenia istotnym wydaje się pokazanie dynamiki zmian liczby ludności. Ukazanie jej średniorocznego tempa zmian w okresach pięcioletnich wyraźnie wskazuje etapy rozwoju miasta. Pierwszy dynamiczny przyrost zaludnienia miał miejsce w latach 1950-1954. Drugim takim okresem są lata 1975-1976, w których średniorocznie przybywało ponad 5% ludności. Z kolei od lat 90. XX wieku regularnie odnotowany jest spadek zaludnienia. Tempo ubytku rzeczywistego jest względnie wyrównane i wynosi około 1%. Największe było w latach 1995-1999 oraz 2020-2024. Najniższe jego tempo wystąpiło w latach 2000-2010. Średni ubytek ludności w ostatnich 25 latach (2000-2024) wyniósł rocznie nieco ponad 2 tys. mieszkańców. Wyjątkowy pod tym względem był rok 2021, kiedy odnotowano spadek liczby ludności na poziomie 5,5 tys. osób. Czytelnie obrazuje to poniższy wykres:

Źródło: opracowanie własne w oparciu o dane GUS.

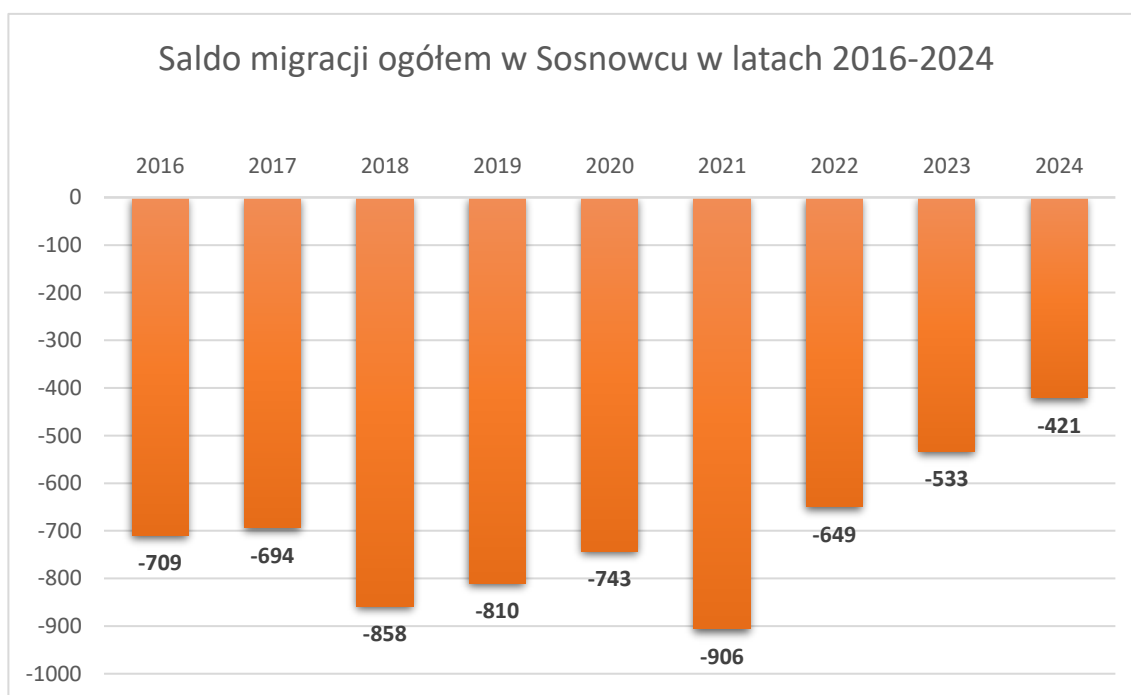
W latach 2019-2023 głównymi kierunkami napływu ludności do Sosnowca były pobliskie miasta: Dąbrowa Górnicza (1087 osób), Będzin (539 osób), Katowice (533 osoby), Czeladź (362 osoby) i Mysłowice (306 osób). Jednocześnie były one miejscem największego odpływu, co w ogólnym bilansie ukazuje ubytek migracyjny. W okresie 2019-2023 Sosnowiec odnotował łączny odpływ ludności wynoszący 9584 osoby. Oznacza to

ujemne saldo migracyjne na poziomie 3649 osób, co wskazuje na wyraźną tendencję migracji netto na niekorzyść miasta.

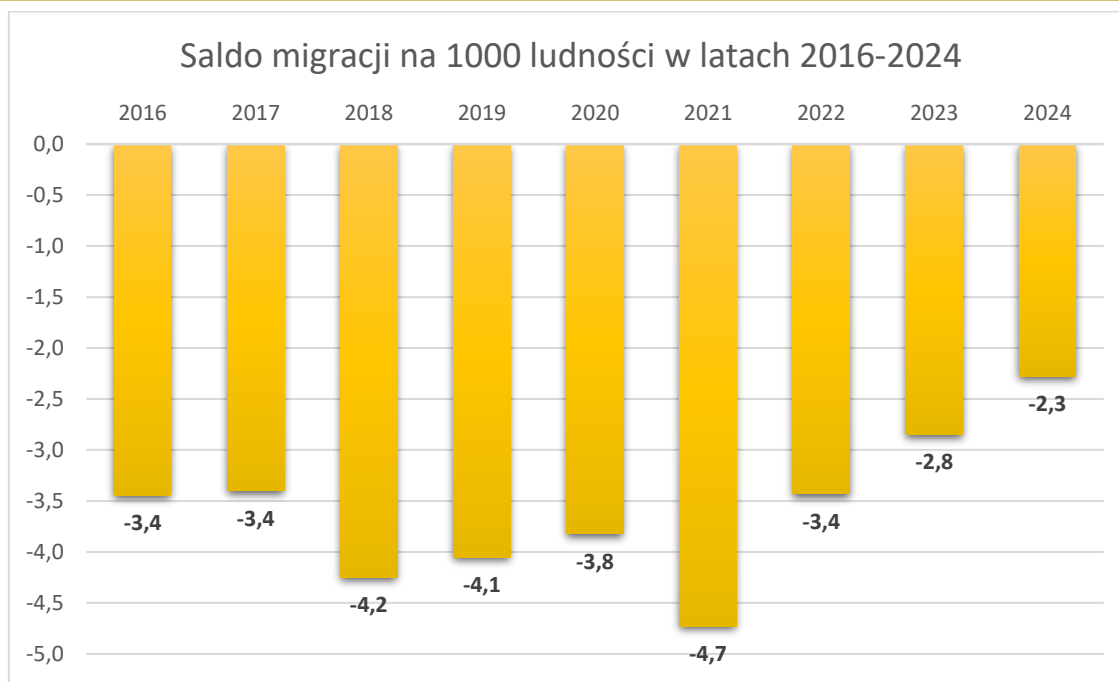
Analiza danych pokazuje, że największy odpływ mieszkańców z Sosnowca skierowany był do pobliskich miast Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, takich jak: Dąbrowa Górnicza (1301 osób -13,6% odpływu), Będzin (710 osób), Katowice (705 osób), Czeladź (520 osób), Mysłowice (423 osoby), Jaworzno (286 osób). Wysoki odpływ odnotowano do dużego blisko położonego ośrodka akademickiego, jakim jest Kraków (232 osoby),

Analiza liczbowa migracji ludności w ostatnich latach wskazuje, że z Sosnowca w 2022 r. wyjechało 1755, a przyjechało 1106, natomiast w 2023 r. wyjechało 1896, a przyjechały 1363 osoby, z kolei w 2024 r. ubyło 1808 osób a przybyło 1387. Efektem jest ubytek migracyjny -649 w 2022 roku, -533 w roku 2023 i - 421 w roku 2024. Tutaj widać wyraźnie zaznaczanie się pozytywnej tendencji, bo zarówno w wartościach salda migracji ogółem, jaki w przeliczeniu jej na 1000 mieszkańców pojawiają się najniższe od 7 lat wartości dot. ujemnego jej salda i pozytywnie wyłamują się danych wynikających z prognoz demograficznych. Choć, jest to składowa mająca stosunkowo niewielki wpływ na ogólną sytuację demograficzną miasta, to jednak pokazuje odmianę w odbiorze miasta jako atrakcyjniejszej niż w latach ubiegłych przestrzeni do zamieszkania i życia.

Sosnowiec w latach 2019-2024 doświadczył wyraźnego odpływu ludności, szczególnie do pobliskich miast położonych w policentrycznym zespole miejskim oraz większych ośrodków gospodarczych. Zjawisko to ma złożone przyczyny, obejmujące zarówno czynniki ekonomiczne, jak i społeczne oraz kulturowe. Analiza kierunków migracji pozwala wskazać iż dominują migracje krótkodystansowe, co podkreśla silne powiązania funkcjonalne w regionie. Ujemne saldo migracji wynika z przewagi czynników „wypychających” nad „przyciągającymi”. Zróżnicowana oferta rynku pracy, atrakcyjny rynek mieszkaniowy i wysoka jakość życia, to uniwersalne czynniki wpływające na decyzje migracyjne.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 2016-2024

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 2016-2024

W ostatnich kilku latach istotnym czynnikiem wpływającym na potencjał demograficzny miasta ma napływ cudzoziemców do Sosnowca. Zjawisko nasiliło się od momentu inwazji Rosji na Ukrainę w 2022 roku. W Sosnowcu w styczniu 2025 roku liczba zameldowanych cudzoziemców wyniosła 1823 osób.

Na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich (WSO), który zajmuje się ich bieżącą obsługą, w roku 2024 nadanych zostało 1.146 statusów UKR dla osób, które przybyły do Polski w związku z konfliktem zbrojnym na terenie Ukrainy, w styczniu 2025 roku liczba zameldowanych obywateli Ukrainy wynosiła 1399 osób i stanowiło to 77% zameldowanych cudzoziemców. Ich aktywność i ich plany życiowe związane z miastem wymagają dalszego monitorowania, zwłaszcza że dzięki nadanemu numerowi PESEL i statusowi UKR osoby te mogą korzystać z pomocy/świadczeń przewidzianych przez ustawodawcę. Od mądrych decyzji władz zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym zależy czy ten ludzki potencjał będzie wykorzystany.

Prognoza demograficzna

Biorąc pod uwagę, występujące wewnętrznie negatywne trendy demograficzne, polityka rozwoju miasta musi opierać się w oparciu o perspektywy demograficzne, których dostarcza nam GUS. Na podstawie ich analizy, można przyjąć, że prognozowana liczba ludności Sosnowca w 2030 roku może wynieść 177 242⁴ osoby, natomiast w 2050 roku 131 927 osób⁵.

⁴ Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne) <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>

⁵ Prognoza ludności rezydującej dla Polski na lata 2015 – 2050 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-rezydujacej-dla-polski-na-lata-2015-2050,8,1.html>

Najbardziej aktualna trajektoria zmian po 2030 r. w liczbie ludności miasta przedstawia się w sposób następujący:

	Lata						
	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
Liczba ludności	170 191	158 159	147 664	137 869	129 047	121 176	113 948
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym	13,3%	12,4%	11,9%	12,4%	13,0%	13,3%	13,2%
Udział ludności w wieku produkcyjnym	55,1%	55,0%	53,3%	50,6%	48,5%	47,7%	48,0%
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym	31,6%	32,6%	34,8%	37,0%	38,5%	39,0%	38,8%
Odsetek osób w wieku 80+	7,7%	10,7%	12,2%	11,7%	11,0%	11,7%	14,0%
ubytek ludności w stosunku do 2023 roku	-9,4%	-15,8%	-21,4%	-26,6%	-31,3%	-35,5%	-39,4%
Saldo migracji	-939	-494	-360	-275	-189	-122	-56
Ubytek naturalny	-1542	-1673	-1697	-1621	-1746	-1394	-1345

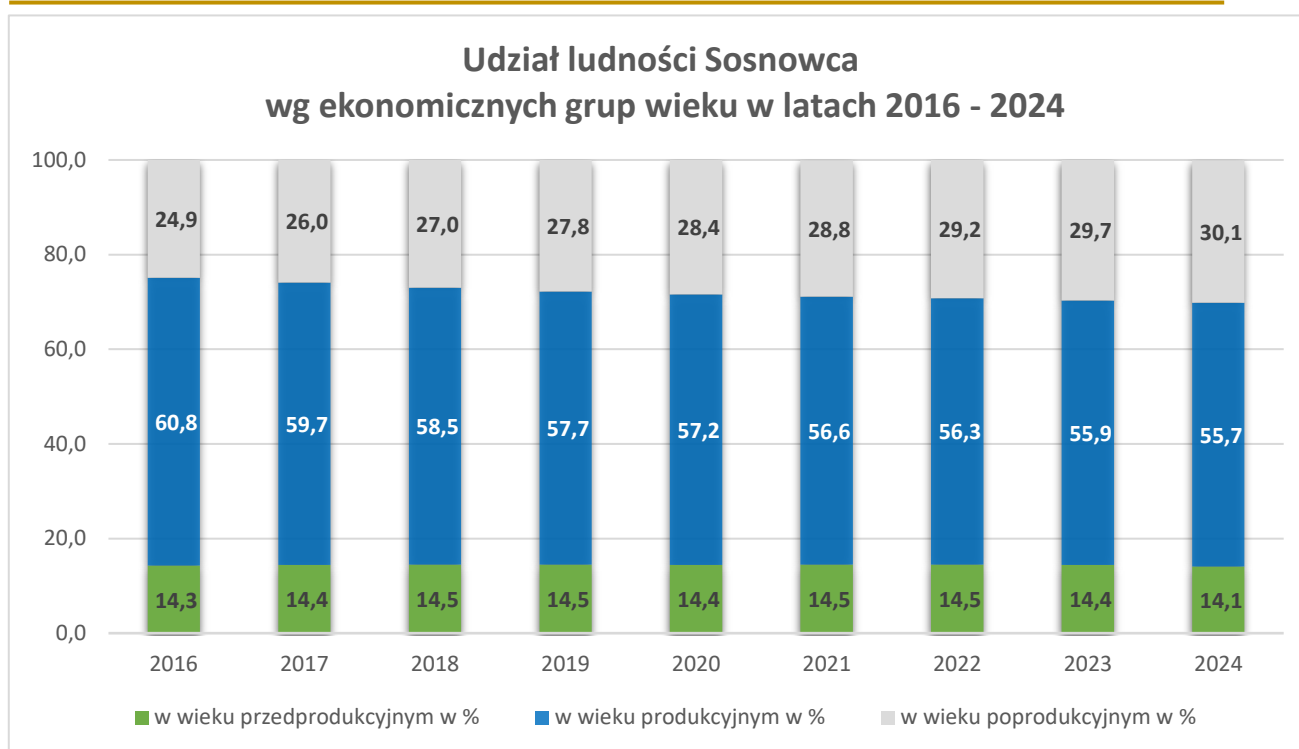
Źródło: Prognoza ludności rezydującej na lata 2023-2060, GUS

Tak dynamiczny ubytek liczby mieszkańców niekorzystnie wpływa na możliwości rozwoju miasta, głównie poprzez kurczenie się bazy dochodowej miasta oraz ograniczenia lokalnego popytu zarówno na usługi rynkowe, jak i komunalne. Czynniki te stanowią kluczowe wyzwanie prowadzonej polityki miejskiej.

Dynamiczna depopulacja prowadzi też do szeregów zaburzeń w strukturze wieku i płci lokalnej społeczności, a także wpływa na rynek nieruchomości. Zwiększają się także koszty utrzymania zasobów mieszkaniowych per capita. Przyjmuje się także, że ubytek ludności jest negatywnym sygnałem konkurencyjności danego miejsca, szczególnie gdy wynika z ubytku migracyjnego.

Starzenie się społeczeństwa

Problem starości demograficznej jest aktualnie jednym z głównych wyzwań zarówno w Polsce, jak i wielu rozwiniętych państwach. Podobnie jak w całym kraju proces starzenia się ludności występuje również w Sosnowcu. Sosnowiec jest demograficznie najstarszym miastem w województwie śląskim. Według danych GUS w 2022 roku udział ludności w wieku poprodukcyjnym sięgnął tutaj 29,2%, wobec 24,4% w województwie śląskim i 22,9% w Polsce, natomiast w 2023 roku udział ludności w wieku poprodukcyjnym sięgnął tutaj 29,7%, wobec 24,9% w województwie śląskim i 23,3% w Polsce. Rok 2024 to z kolei wartość 30,1 % w Sosnowcu, 25,3 % w woj. śląskim i 23,8% w kraju. Jak widać dynamika procesu starzenia się w Sosnowcu nie odbiega znacząco od województwa śląskiego czy Polski. To co jednak niepokoi najbardziej to skala starości czyli udział liczby osób w wieku nieprodukcyjnym, którego poziom znacznie bardziej przekracza dane wojewódzkie i krajowe. Tym samym wzrasta wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi. Równocześnie wzrasta mediana wieku, która dla mieszkańców Sosnowca jest wyższa aniżeli dla całości województwa śląskiego oraz średniej ogólnopolskiej. Poniższy wykres obrazuje dynamikę zmian w udziale ludności wg ekonomicznych grup wieku w ostatnich latach w Sosnowcu.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 2016-2024

Z niewielkich pozytywów wskazać należy, że najliczniejszą grupą wciąż są osoby w wieku produkcyjnym, których liczba w 2023 roku wyniosła 104 612 a w 2024 było 103 088. Od 2005 roku liczba osób w wieku poprodukcyjnym przewyższała liczbę dzieci i młodzieży. W 2023 roku grupa seniorów liczyła 55 534 osób, a w 2024 roku było to 55 748 osób. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym wyniosła w 2023 r. 26 969, a w 2024 roku 26 152. Wyraźnie więc widać, że liczba seniorów jest już ponad dwukrotnie wyższa, aniżeli liczba młodzieży i zjawisko to się pogłębia z uwagi na drastyczny spadek ilości urodzeń zwłaszcza w 2024 r.

Podsumowanie sfery społecznej

Z treści diagnozy wyłania się obraz społeczności, mającej do dyspozycji atrakcyjny rynek pracy, nowoczesną edukację i wsparcie instytucjonalne, które przekłada się na znaczną aktywność obywatelską. Palącym problemem Sosnowiczank tak jak i wielu mieszkańców innych dużych ośrodków miejskich są negatywne przemiany demograficzne. Swoim zasięgiem wpływają one na każdą dziedzinę życia i biorąc pod uwagę skalę problemu działania zaradcze winny być wdrażane jak najszybciej.

Wydaje się więc, że w obliczu tych dynamicznych zmian należałoby zastanowić się nad wprowadzeniem szeregu działań, które można określić mianem polityki migracyjnej Sosnowca, co w krótkiej perspektywie czasu może stać się niezwykle istotnym elementem strategii rozwoju. Właściwe zarządzanie migracjami, integracją oraz adaptacją nowych mieszkańców to fundament wzmacniający wielokulturowy charakter miasta, przy jednoczesnym poszanowaniu jego tradycji i tożsamości.

Celem sosnowieckiej polityki migracyjnej jest stworzenie miasta otwartego na nowych pracowników, studentów i mieszkańców, a jednocześnie sprzyjającego integracji społecznej i harmonijnemu oraz bezpiecznemu współżyciu wszystkich osób, które chcą aktywnie uczestniczyć w życiu lokalnej społeczności, wnosząc wartość dodaną w obszarach takich jak gospodarka, kultura, edukacja, sport czy innowacje.

Wśród kluczowych kierunków naszych zadań należy wymienić przede wszystkim realizację programów i działań, które pomogą nowym mieszkańcom odnaleźć się w przestrzeni miejskiej, poznać kulturę lokalną oraz zyskać niezbędne wsparcie w pierwszych miesiącach życia w mieście tj.: warsztaty językowe, wydarzenia integracyjne oraz programy mentorstwa dla nowych mieszkańców, a także specjalnych punktów usług w których otrzymają oni niezbędne informacje i wsparcie dając miastu jednocześnie szereg danych o migracji i ich potrzebach, co umożliwi skuteczną interwencję w przypadku sytuacji kryzysowych.

Kluczowym elementem polityki migracyjnej jest również ułatwienie nowym mieszkańcom dostępu do rynku pracy oraz edukacji. Realizacja tego celu strategii miejskiej, ogranicza koszty społeczne i finansowe, przyspieszając ekonomiczne usamodzielnienie migrantów. W związku z powyższym miasto Sosnowiec planuje kontynuację współpracy z przedsiębiorcami, uczelniami oraz instytucjami edukacyjnymi, aby wspierać rozwój kompetencji zawodowych migrantów i pomagać im w zdobyciu stabilnego zatrudnienia.

Polityka migracyjna obejmie także zapewnienie bezpiecznego i godnego życia dla wszystkich mieszkańców. W ramach działań wsparcia socjalnego miasto zapewni dostęp do informacji prawnej, usług socjalnych oraz opieki zdrowotnej, co przyczyni się do budowy stabilnego środowiska dla migrantów i ich rodzin.

Ważnym aspektem polityki migracyjnej będzie wielopłaszczyznowa współpraca z mieszkańcami w celu wspierania więzi społecznych i budowania poczucia przynależności. Poprzez dialog oraz wspólne działania miasto stworzy przestrzeń dla wzajemnego szacunku i zrozumienia.

Sfera gospodarcza

Warunki gospodarcze są determinantą ekonomicznej podstawy funkcjonowania miasta i jego mieszkańców. A jej wyznacznikiem jest stale zwiększający się potencjał wyrażający się w dynamice związanej z rozwojem samej przedsiębiorczości, ale i instytucji otoczenia biznesu i sfery społecznej. Poniżej stosowna tabelka:

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	dynamika 2018/2024
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	848	809	846	874	893	912	937	110,50%
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	8,21	7,83	6,40	7,43	7,57	7,77	7,80	95,01%
udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym	14,5	14,0	14,8	15,4	15,9	16,3	16,8	115,86%
instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej	865,7	882,9	882,7	896,5	901,0	909,6	909,2	105,02%
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	2,14	2,31	2,40	2,50	2,69	2,92	3,08	143,93%

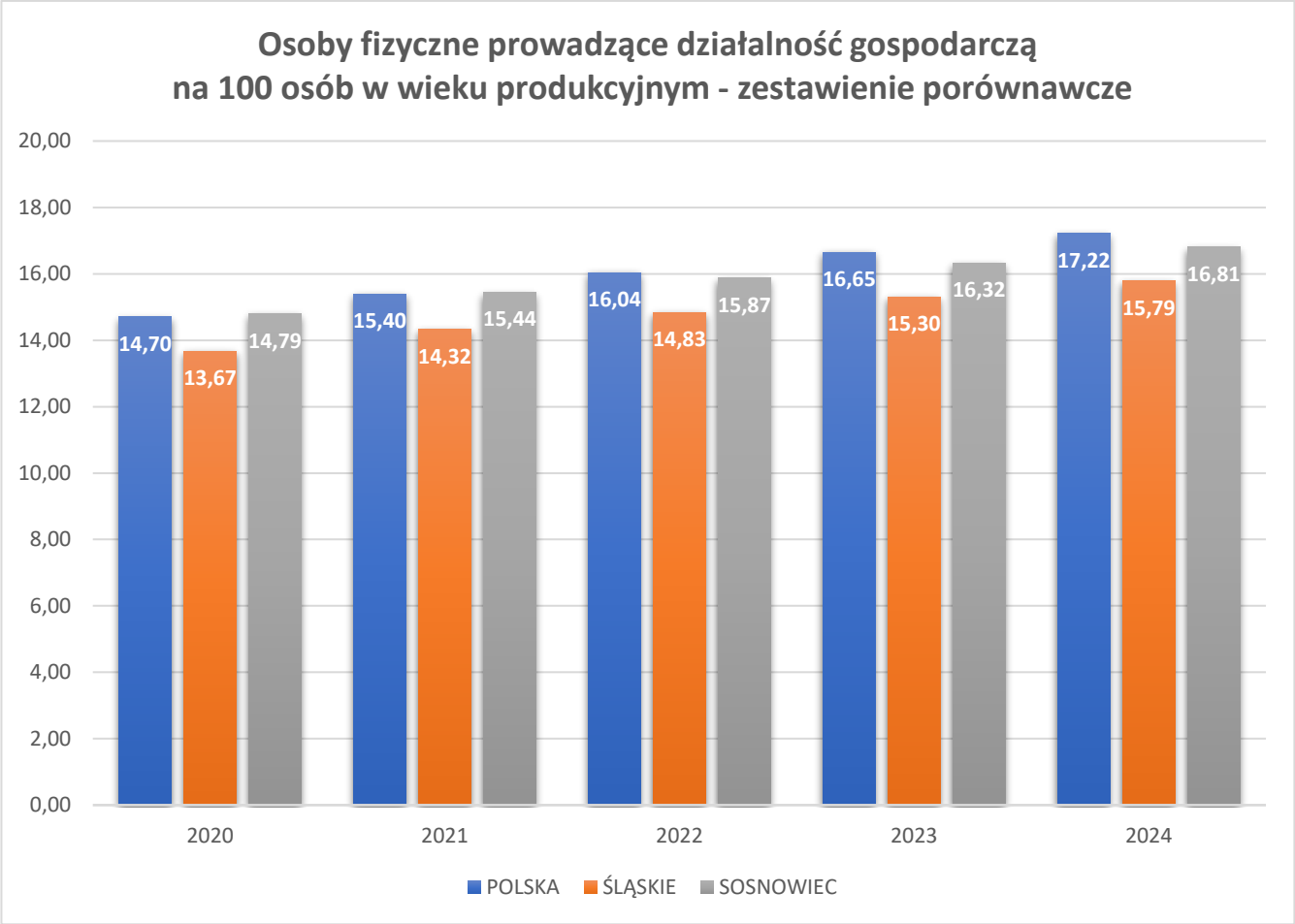
W Sosnowcu w roku 2024 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 23 746 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 17 334 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 1 466 nowych podmiotów, a 1024 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2024 najwięcej (2 409) podmiotów zarejestrowano w roku 2010, a najmniej (1 253) w roku 2020. W tym samym okresie najwięcej (2 668) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (794) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Sosnowcu najwięcej (2 168) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując, rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników, można stwierdzić, że najwięcej (23 007) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 0,3% (67) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 18,7% (4 372) podmiotów, a 81,0% (18 956) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Sosnowcu najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (28.8%) oraz Budownictwo (11.9%).

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym ukazuje poziom przedsiębiorczości w społeczności lokalnej. Jest to wskaźnik najbardziej miarodajny, odnoszący się do intensywności działań gospodarczych mieszkańców. Odnosi się bowiem do najprostszej, a zarazem najpowszechniejszej formy prowadzenia firmy, którą jest działalność gospodarcza osób fizycznych, przeliczona do liczby osób w wieku produkcyjnym, a zatem tej części społeczeństwa, która z racji wieku, powinna być aktywna na rynku pracy. Podmioty tego typu zwykle reprezentują małe jednostki tzw.

mikropodmioty. Jest on zatem bardziej precyzyjny od liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców, gdzie ujęte są wszystkie podmioty, w tym również te duże, a z kolei „rozwodnione” są na ogół mieszkańców. Fakt różnic w strukturze wieku mieszkańców w tej sytuacji też modeluje wartość tego wskaźnika.

Według wskaźnika liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym Sosnowiec wypada korzystniej niż województwo śląskie i porównywalnie z Polską.

Źródło: stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych GUS

Analiza ogólnej sfery gospodarczej w Sosnowcu w ostatnich latach winna być uzupełniona o wskaźnik poziomu aktywności gospodarczej. Dane za ostatnie lata wykazują odbicie po pandemii i powrót do tendencji wzrostowych pozwalających na pewien optymizm.

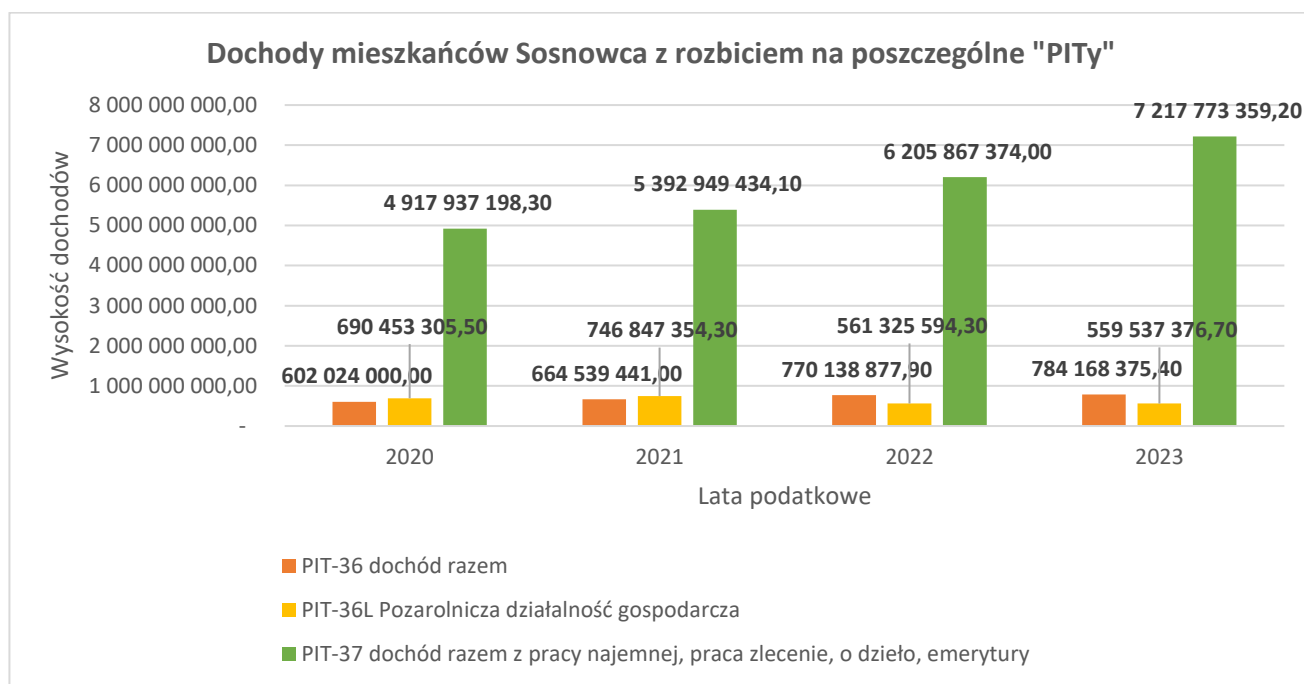
Tabela. Poziom aktywności gospodarczej w Sosnowcu w latach 2020-2024

Nazwa	Dane za lata				
	2020	2021	2022	2023	2024
Podmioty gospodarcze funkcjonujące w danym roku ogółem	22 294	22 744	23 029	23 394	23 746
Podmioty gospodarcze nowo zarejestrowane	1 036	1 200	1 186	1 461	1 466
Spółki handlowe	2 104	2 191	2 326	2 444	2 506
Spółki jawne	164	168	167	164	171

Źródło: stat.gov.pl Bank Danych Lokalnych GUS

Dochody według danych PIT na 1 mieszkańca

Dochody wykazane w zeznaniach rocznych PIT świadczą o zasobności portfela mieszkańców miasta. Wysokość dochodów z poszczególnych tytułów jest różna, można ją jednak porównywać na podstawie przeliczenia wielkości dochodu na 1 podatnika. Z danych zbiorczych uzyskanych z Urzędu Skarbowego dochody mieszkańców w rozbiu na poszczególne źródła dochodów wykazują wyraźną tendencję wzrostową, zwłaszcza w kategorii dochodów z pracy najemnej, umów cywilno-prawnych i świadczeń emerytalnych.

Źródło: Urząd Skarbowy w Sosnowcu, opracowanie własne

Podsumowanie sfery gospodarczej

Sosnowiec to miasto, które rozumie potrzeby współczesnego biznesu. „Sosnowiec łączy” to nie tylko slogan reklamowy. Łączymy ludzi w ramach różnego rodzaju projektów. Zdajemy sobie sprawę, że biznes bez ludzi nie ma sensu i racji bytu. Dlatego na obszarze miasta funkcjonuje Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna – Podstrefa Sosnowiecko-Dąbrowska, której 5 obszarów znajduje się w obrębie miasta. Działa także Włoska Izba Handlowo-Przemysłowa w Polsce, Sosnowiecki Park Naukowo-Technologiczny, Agencja Rozwoju Lokalnego, Zagłębiowska Izba Gospodarcza oraz Regionalna Izba Gospodarcza.

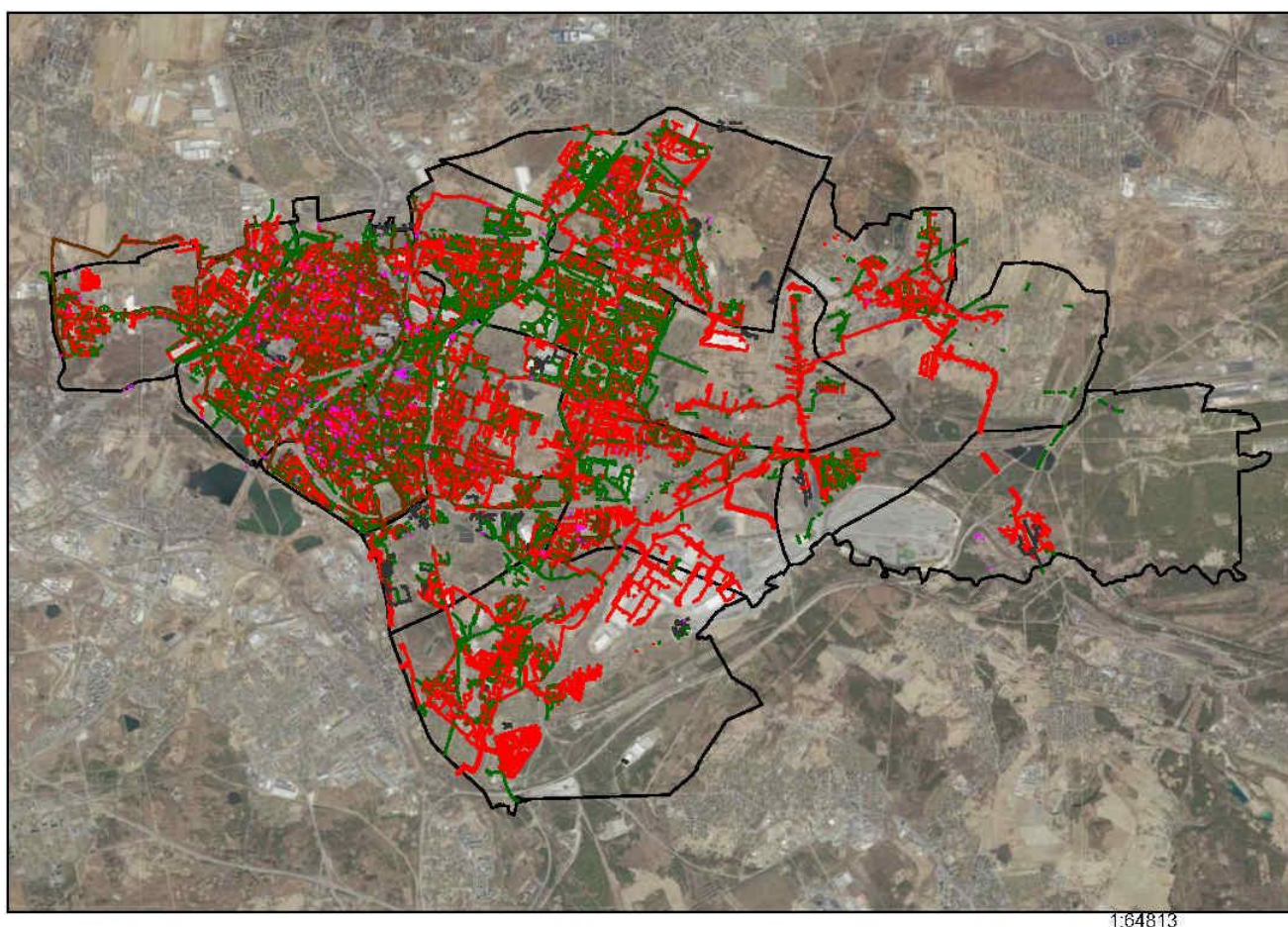
Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Wyrazem niedostatków w warstwie przestrzenno-funkcjonalnej jest w szczególności niewystarczający poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych.

Odsetek mieszkańców z dostępem do kanalizacji

Kanalizacja stanowi podstawową infrastrukturę techniczną. Wydatnie przyczynia się do poprawy warunków życia oraz korzystnie wpływa na stan środowiska naturalnego, chroniąc wody powierzchniowe, jak i podziemne.

Siatka kanalizacji w Sosnowcu jest bardzo dobrze rozwinięta - w 2024 roku w Gminie Sosnowiec korzystających z kanalizacji było przeszło 93,9% ludności, co stanowi dużo wyższy wskaźnik w stosunku do średnich wojewódzkich czy krajowych.

Ryc. Sieć kanalizacyjna w Sosnowcu – na podstawie danych z Sosnowieckich Wodociągów S.A.

Według danych liczba mieszkańców podpiętych do kanalizacji wyniosła 173 714. Na terenie miasta występują obszary nadal nieskanalizowane lub tylko częściowo skanalizowane. Według mapy z geoportalu, największe luki w poziomie kanalizacji dotyczą wschodniej części miasta. Należą do nich Cieśle, Ostrowy Górnicze, Stare Maczki czy część zachodnia Kazimierza Górniczego. Pewne braki dotyczą także południa miasta (część Boru) czy krańców zachodnich (część Milowic).

Podsumowanie sfery przestrzenno-funkcjonalnej

Dodatnia wartość miernika syntetycznego sugerująca problem w tej warstwie objęła aż 18 jednostek. Najgorsze wyniki odnotowano w dzielnicach wschodnich tj. Ostrowy Górnicze, Cieśle, oraz Kazimierz Górniczy. W przypadku jednostek urbanistycznych położonych w części centralnej większe znaczenie na ocenę sytuacji miała dostępność komunikacyjna, zaś w dzielnicach peryferyjnych na wyniku mocno zaważył brak kanalizacji.

Najkorzystniejsze wyniki w kwestiach funkcjonalno-przestrzennych odnotowano w Centrum, Dańdówce i Konstantynowie. Rozkład wyników tej sfery zdecydowanie odbiega od rezultatów w innych warstwach diagnostycznych, stanowiąc właściwie ich rewers.

Takie podejście w koncepcji rozwoju lokalnego umożliwi realizację wszystkich ważnych funkcji. Zapewni efektywniejsze zagospodarowanie miejscowych zasobów ludzkich i kapitałowych, pomoże w identyfikacji słabych stron gminy i zagrożeń dla rozwoju lokalnego. Przyczyni się również do określenia stabilnego kierunku rozwoju jednostki samorządu niezależnego w swoich fundamentalnych założeniach od opcji politycznej zmieniających się władz lokalnych. Nowoczesna strategia to świetne źródło informacji o procesach społeczno-gospodarczych na danym terenie, które przekłada się na zwiększenie szans gminy na uzyskanie dodatkowych środków wsparcia ze źródeł zewnętrznych. Jednocześnie dobrze przygotowana, czytelna i akceptowana strategia rozwoju pełni funkcję spójności łagodząc konflikty i harmonizując działania różnych grup społeczności lokalnych i regionalnych.

Dlatego w pracach nad strategią uwzględniono oraz starano się gromadzić najnowszą wiedzę na temat sytuacji w mieście w oparciu o opracowane już szczegółowe dokumenty takie jak:

- STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA SOSNOWCA NA LATA 2021–2027;
- POLITYKA SENIORALNA MIASTA SOSNOWCA NA LATA 2021-2027;
- PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA SOSNOWCA NA LATA 2021-2024 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2025-2028;
- PLAN ADAPTACJI MIASTA SOSNOWCA DO ZMIAN KLIMATU DO ROKU 2030;
- PROGRAM REDUKCJI UBÓSTWA ENERGETYCZNEGO W GMINIE SOSNOWIEC;
- RAPORTY O STANIE GMINY 2021, 2022, 2023 i 2024.

Pogłębiona analiza SWOT

Analiza SWOT, która identyfikuje mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, to podstawowe narzędzie weryfikujące stan miasta, którego nie może zabraknąć w oficjalnym dokumencie określającym kierunki rozwoju w ujęciu wieloletnim. Społeczność lokalna i związane z nią procesy społeczne, gospodarcze i przestrzenne wymagają jednak analizy wielowątkowej, która weźmie pod uwagę wielorakość i złożoność tych procesów. Nie bez znaczenia są uwarunkowania zewnętrzne oraz dynamiczny czas, w których musi funkcjonować obecnie samorząd terytorialny – cyfryzacja, dbałość o ochronę środowiska czy gigantyczny wpływ pandemii wywołanej COVID-19 sprawiają, że przedstawiamy Państwu pogłębioną analizę SWOT, która analizuje i bada kluczowe czynniki mające wpływ na procesy rozwojowe w Sosnowcu.

Analizą objętych było kilka aspektów życia miasta, które są bardzo ważne z punktu widzenia rozwoju a tym samym planowania strategicznego.

Demografia – to mieszkańcy, bez których nie rozwinie się żadna z pozostałych płaszczyzn funkcjonowania miasta,

Finanse budżetu miasta – dzięki nim miasto może się rozwijać, inwestować, zmieniać i rewitalizować a od tego zależy zamożność jego obywateli. Bo w pięknym mieście dobrze jest mieszkać.

Rynek pracy – wielorakość branż gospodarczych w mieście i dynamika rozwoju lokalnych firm to gwarancja chłonnego rynku pracy i rozwoju miasta.

Gospodarka – nowe firmy, nowe miejsca pracy, wpływy z podatków to koło napędowe rozwoju miasta.

Mieszkania i infrastruktura miejska – kwestie mieszkalnictwa i infrastruktury miejskiej były i są zawsze ważnym aspektem działań władz samorządowych. Dlatego odpowiednie zaplanowanie i rozwój tkanki mieszkaniowej i infrastruktury z nią związanej jest bardzo ważny w rozwoju miasta.

Ochrona środowiska – to w obecnych czasach bardzo ważny temat. Współczesna cywilizacja wytwarza tony śmieci, plastiku i inne odpady, które mają przemożny wpływ na życie ludzi. Dlatego już na poziomie gminnym należy zwrócić na to szczególną uwagę i z całą stanowczością realizować wypracowane wcześniej założenia, tak aby zadbać o poprawę naszego, rodzimego środowiska naturalnego.

Demografia

Mocne strony	Słabe strony
➤ drugie pod względem liczby mieszkańców miasto w GZM ➤ piąte pod względem gęstości zaludnienia w GZM ➤ otwartość na migrantów	➤ drugi najniższy przyrost naturalny w GZM ➤ znaczący wzrost liczby zgonów ➤ spadek liczby żywych urodzeń w skali ostatniego roku. ➤ najgorszy wskaźnik starości – najwyższy odsetek na 100 mieszkańców osób w wieku pow. 65 r. ż. ➤ niekorzystne saldo migracji wewnętrznych, najgorszy wskaźnik w GZM.
Zagrożenia	Szanse
➤ negatywne prognozy do 2060 r. dotyczące depopulacji ➤ silny trend starzenia się społeczeństwa, który doprowadzi do przewagi liczebnej osób starszych nad osobami w wieku przedprodukcyjnym, zmniejszenia liczby osób w wieku produkcyjnym oraz niższej dzietności	➤ intensyfikacja działań w zakresie minimalizacji negatywnych konsekwencji procesu starzenia się populacji (programy nakierowane na wzrost poziomu i jakości życia) ➤ ukierunkowanie działań na poziomie europejskim, krajowym i regionalnym na dostosowanie systemu wsparcia do potrzeb starzejącego się społeczeństwa (system oparty głównie na usługach społecznych i modelu wsparcia środowiskowego). Intensyfikacja działań w zakresie minimalizacji negatywnych konsekwencji procesu starzenia się populacji (programy nakierowane na wzrost poziomu i jakości życia) ➤ wdrożenie rozsądnej polityki imigracyjnej na poziomie ogólnokrajowym i rządowym, która miałaby na celu uczestnictwo w życiu gospodarczym i społecznym osób z innych krajów, w tym krajów Europy Wschodniej

Finanse

Mocne strony	Słabe strony
➤ 3 miasto w GZM pod względem wysokości dochodów ogółem, jak i dochodów własnych ➤ czołowe miejsca w GZM pod względem wykorzystania środków unijnych ➤ uczestnictwo miasta w dodatkowych funduszach wspierających finansowo miasto i inwestycje, tj. Fundusz Solidarności GZM ➤ stosunkowo niskie zadłużenie na tyle innych miast Polski	➤ niska ilość aktywów zwłaszcza pieniężnych będących w posiadaniu JST w stosunku do reszt członków GZM ➤ zwiększająca się liczba obowiązków jednostek samorządu terytorialnego, a tym samym potrzeba większego dofinansowania tych działań (m.in. w zakresie edukacji)
Zagrożenia	Szanse
➤ stosunkowo niski udział podmiotów z terenu Sosnowca w projektach, z których kompleksowo finansowane są nowoczesne działalności o innowacyjnym charakterze ➤ zmniejszone wpływy podatkowe z tyt. m.in. PIT i CIT	➤ spora baza kompetencyjna (ARL, SPNT) pozwalająca zwiększać zainteresowanie i udział lokalnych przedsiębiorstw dofinansowanym rozwojem swoich firm. ➤ korzystanie z dogodnych i korzystnych finansowo form dofinansowania zewnętrznego, w tym niskooprocentowanego kredytowania Europejskiego Banku Centralnego ➤ umiejętność efektywnego zarządzania finansami samorządowym w sytuacjach kryzysowych powodowanych zarówno sytuacją w kraju jak i na świecie.

Rynek pracy

Mocne strony	Słabe strony
➤ rozległe tereny należące do Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Sosnowcu, na której działają chętnie zatrudniające firmy produkcyjne i logistyczne ➤ zdywersyfikowana gospodarka z wiodącą rolą sektora usługowego ➤ działalność dużych pracodawców na terenie miasta, będących jednocześnie częścią znaczących marek międzynarodowych i sieci biznesowych ➤ stosunkowo niskie bezrobocie i duża (zwiększająca się liczba osób pracujących);	➤ mała liczba firm i przedsiębiorstw o charakterze innowacyjnym, a większa o charakterze odtwórczym, nieskupionych na innowacyjnych specjalizacjach ➤ wysoka liczba bezrobotnych przypadających na liczbę ludności w wieku produkcyjnym
Zagrożenia	Szanse
➤ Niepewna sytuacja na rynku związana z inflacją, zagrożeniami zewnętrznymi oraz rozwijającymi się nowymi technologiami np. AI. ➤ negatywne skutki implementacji najnowocześniejszych metod produkcji, w tym automatyzacji i robotyzacji w niektórych branżach	➤ próba wykorzystania korzystnego salda migracji zagranicznych do poprawienia sytuacji na rynku pracy w przypadku niedoborów pracowników oraz potencjału organizacyjnego JST oraz instytucji otoczenia biznesu do przeciwdziałania trwałym skutkom kryzysu i załamania na rynku pracy ➤ możliwość rozwoju stanowisk które można wykonywać zdalne, między innymi dzięki globalnym zmianom trendów i nowelizacji prawodawstwa w tym zakresie

Gospodarka

Mocne strony	Słabe strony
➤ silne fundamenty gospodarcze, oparte na dużej liczbie firm o zróżnicowanej strukturze ekonomicznej, przedsiębiorstwach logistycznych i produkcyjnych, doskonałej lokalizacji względem głównych arterii krajowych oraz dostępie do szkół wyższych i ośrodków badawczych ➤ czołowe miasto pod względem ilości podmiotów gospodarczych ogółem w GZM ➤ zdecydowana większość podmiotów należąca do sektora prywatnego pozycjonująca miasto w czołówce GZM ➤ powoli odbudowywana liczba spółek handlowych ogółem, trend ten odzwierciedlają również pozostali członkowie GZM	➤ czołowe miejsce w GZM pod względem ilości wyrejestrowanych podmiotów ogółem, także w przeliczeniu na 1000 mieszkańców – trend narasta od kilku lat
Zagrożenia	Szanse
➤ trudna sytuacja finansowa na rynku światowym mająca wpływ na lokalną gospodarkę rynek ➤ posiadanie małej ilości terenów inwestycyjnych o wysokim potencjalne dla dużych firm, przygotowanych do natychmiastowego zainwestowania	➤ zwiększający się udział firm w branżach dot. komunikacji i informacji, rynku nieruchomości, ➤ zagospodarowanie strategicznych terenów inwestycyjnych m.in. przy ul. Jamesa Watta ➤ wskaźnik przedsiębiorczości pokazujący pewną stabilność w gospodarce w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości

Mieszkania i infrastruktura miejska

Mocne strony	Słabe strony
➤ drugie pod względem liczby mieszkań ogółem miasto w GZM, tendencja wzrostowa z roku na rok o kilkaset oddanych lokali – dane z 2024 r. – 96 007 mieszkań. Także wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców plasuje Sosnowiec w czołówce miast metropolii ➤ świetnie rozbudowana sieć wodociągowa i kanalizacyjna pokrywająca niemal w całości zapotrzebowanie mieszkańców (– spadki rok do roku w liczbie użytkowników wynikają ze spadku ogólnej liczby mieszkańców) ➤ wzrastający udział czystego paliwa, jakim jest gaz do ogrzewania gospodarstw domowych: wzrost rok do roku o kilkaset gospodarstw, w 2024 r. udział wynosi 11 681 takich podmiotów ➤ rozbudowany system ścieżek rowerowych, który docelowo współtworzy spójny system Roweru Metropolitalnego umożliwiających sprawne poruszanie się rowerem po mieście, łącząc obszary usługowe, miejsca pracy, miejsca zamieszkania i wypoczynku, a ponadto połączony z systemem ścieżek rowerowych miast sąsiednich. 3 miasto w GZM pod względem długości ścieżek rowerowych – dane z 2024 r. to ok. 51 km. ➤ obejmowanie Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego kolejnych terenów przeznaczonych zabudowie mieszkaniowej, jedno i wielorodzinnej ➤ rozwój osadnictwa i budownictwa jednorodzinnego na terenie gminy dzięki szerokiej ofercie terenów pod zasiedlenie, która stale się poszerza	➤ powszechnie występująca w miastach problematyka związana z niedoborem lokali komunalnych i przedłużających się postępowań eksmisyjnych, które ten niedobór dodatkowo pogłębiają ➤ skokowy wzrost cen nieruchomości w ciągu kilku ostatnich lat spowodowany zwiększonym popytem na tego typu aktywa i zakup ze strony klientów również pod wynajem, tego typu tendencja jest widoczna również dużych ośrodków miejskich

Zagrożenia	Szanse
➤ ekonomiczne konsekwencje pandemii mogą wpłynąć na odwrócenie tendencji rozwoju branży mieszkaniowej. Mogą do tego doprowadzić takie czynniki jak: zmniejszenie liczby studentów wynajmujących lokale czy pracowników skierowanych na zdalną pracę, zmiana strategii biznesowych dużych korporacji rezygnujących z dużych przestrzeni pracowniczych na rzecz pracy zdalnej niewymagającej zamieszkania w bliższej odległości od miejsca pracy. Wreszcie rezygnacja z planów zakupu większego mieszkania przez rodziny znajdujące się w niepewnej sytuacji bytowej ➤ tworzenie się tzw. wianuszków miejskich, czyli rozwój budownictwa i osadnictwa mieszkańców Sosnowca w obszarach nisko zurbanizowanych co prowadzi do zwiększenia przez miasto wydatków na infrastrukturę	➤ wzmocnienie inwestycji, podjęcie przez Gminę decyzji o budowie mieszkań komunalnych np. takich jak przy ul. Jędryki czy Żelaznej, Kalinowej (etap II) oraz mieszkań budowanych z inwestorem prywatnym jak przy ul. Naftowej, oraz planowania kolejnych tego typu przedsięwzięć; ➤ Aktywne działania na rzecz rozbudowy infrastruktury czystego transportu między innymi budowy велоstrad, czyli szybkich i wygodnych dróg rowerowych łączących miasta metropolii GZM.

Ochrona środowiska

Mocne strony	Słabe strony
➤ konsekwentnie realizowana polityka zrównoważonego rozwoju w oparciu o szerokie spektrum działań proekologicznych: - zakup niskoemisyjnych autobusów - programy dofinansowania do wymiany systemów ogrzewania na ekologiczne oraz poprawy efektywności energetycznej budynków. - promowanie ekologicznych, alternatywnych dla komunikacji publicznej form transportu – rower miejski wraz z infrastrukturą rowerową, system hulajnóg i skuterów elektrycznych wraz z infrastrukturą parkingową - promowanie postaw ekologicznych poprzez edukację i promocję w mediach i internecie ➤ rozwój sieci innowacyjnych i ekologicznych źródeł energii, tj. ładowarki elektryczne dla samochodów czy działalność jednej z największej stacji LNG w Polsce ➤ znaczenie ochrony środowiska w debacie publicznej wśród władz i lokalnych interesariuszy jako kluczowego czynnika nie tyle rozwoju, co podkreślanego też w dokumentach strategicznym na poziomie krajowym i europejskim zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich ➤ ustanowienie specjalnej jednostki dedykowanej problemowi globalnego ocieplenia – Pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. Adaptacji miasta Sosnowca do zmian klimatu	➤ stosunkowo wysokie zużycie wody, również w przeliczeniu na mieszkańca pomimo nikłego wykorzystania zasobów wody przez przemysł ➤ okresowe występowanie wysokich stężeń zanieczyszczeń w powietrzu – II i III poziom alarmowy(głównie sezon grzewczy) pomimo wdrożenia szeregu działań naprawczych ➤ wyzwania natury środowiskowej i logistycznej związane z likwidacją oraz rewitalizacją terenów wykorzystywanych do działalności górniczej w mieście
Zagrożenia	Szanse
➤ obecność dzikich wysypisk śmieci i odpadów, w tym nielegalne magazynowanie odpadów niebezpiecznych na terenach i obiektach nie przeznaczonych na ten cel. ➤ rosnące ilości odpadów z gospodarstw domowych i problem z ich segregacją, recyklingiem oraz składowaniem ➤ rosnące ceny przetwarzania odpadów z gospodarstw domowych podyktowanych zmianami na poziomie ogólnopolskim	➤ wdrażanie kolejnych projektów i programów wspierających zadania inwestycyjne z zakresu ochrony środowiska oraz promowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców ➤ przygotowanie gruntu prawnego pod przyjazną dla środowiska inwestycję polegającą na budowie termicznego zakładu utylizacji odpadów, poprzedzone szeroką akcją informacyjną dla mieszkańców ➤ zintensyfikowanie działań kontrolnych z zakresu przestrzegania wymagań Uchwały antysmogowej z wykorzystaniem bezzałogowego statku powietrznego przez Straż Miejską

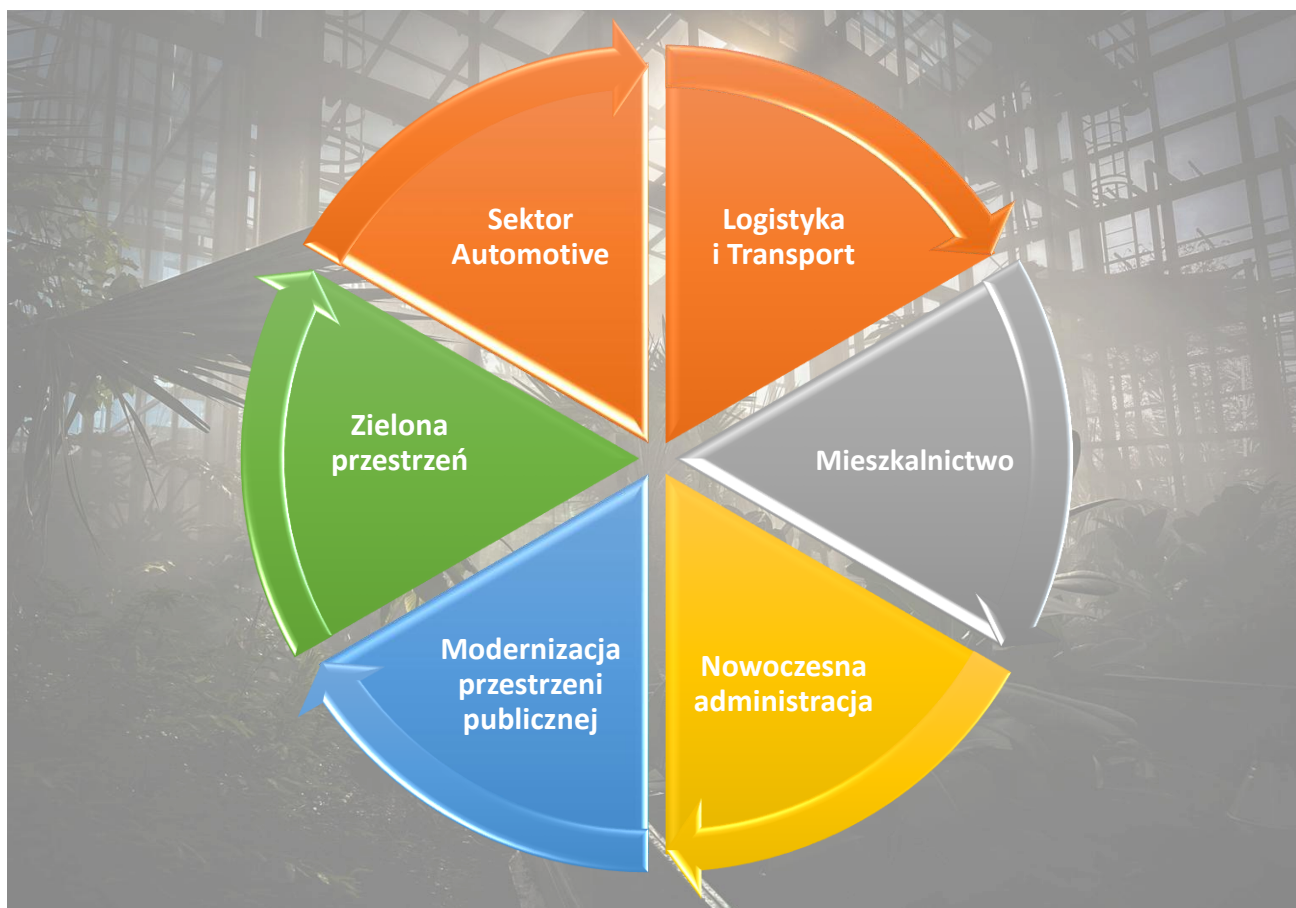
37 | Strona

Sosnowiec 2030 – wizja rozwoju

Lokomotywy rozwoju

Sosnowiec jest unikatowym miastem na mapie Polski. Niegdyś miasto będące zagłębiem górniczym dzięki swoim mieszkańcom oraz wszystkim zaangażowanym na rzecz swojej małej ojczyzny przez wiele lat potrafiło wykształcić zupełnie nowe kierunki rozwojowe, które są konsekwentnie rozwijane. Potencjały rozwojowe to klucz do podtrzymania procesów rozwojowych zarówno w ujęciu społecznym, finansowym i gospodarczym, jak i środowiskowym czy przestrzennym. Poniżej zaprezentowano najważniejsze filary, na których oparta jest myśl strategiczna i dalsze funkcjonowanie miasta.

Misja

Sosnowiec łączy mieszkańców kreując przestrzeń przyjazną do życia, czerpiąc z tradycji i lokalnego potencjału, współdziałając ze wszystkimi partnerami na rzecz rozwoju regionu.

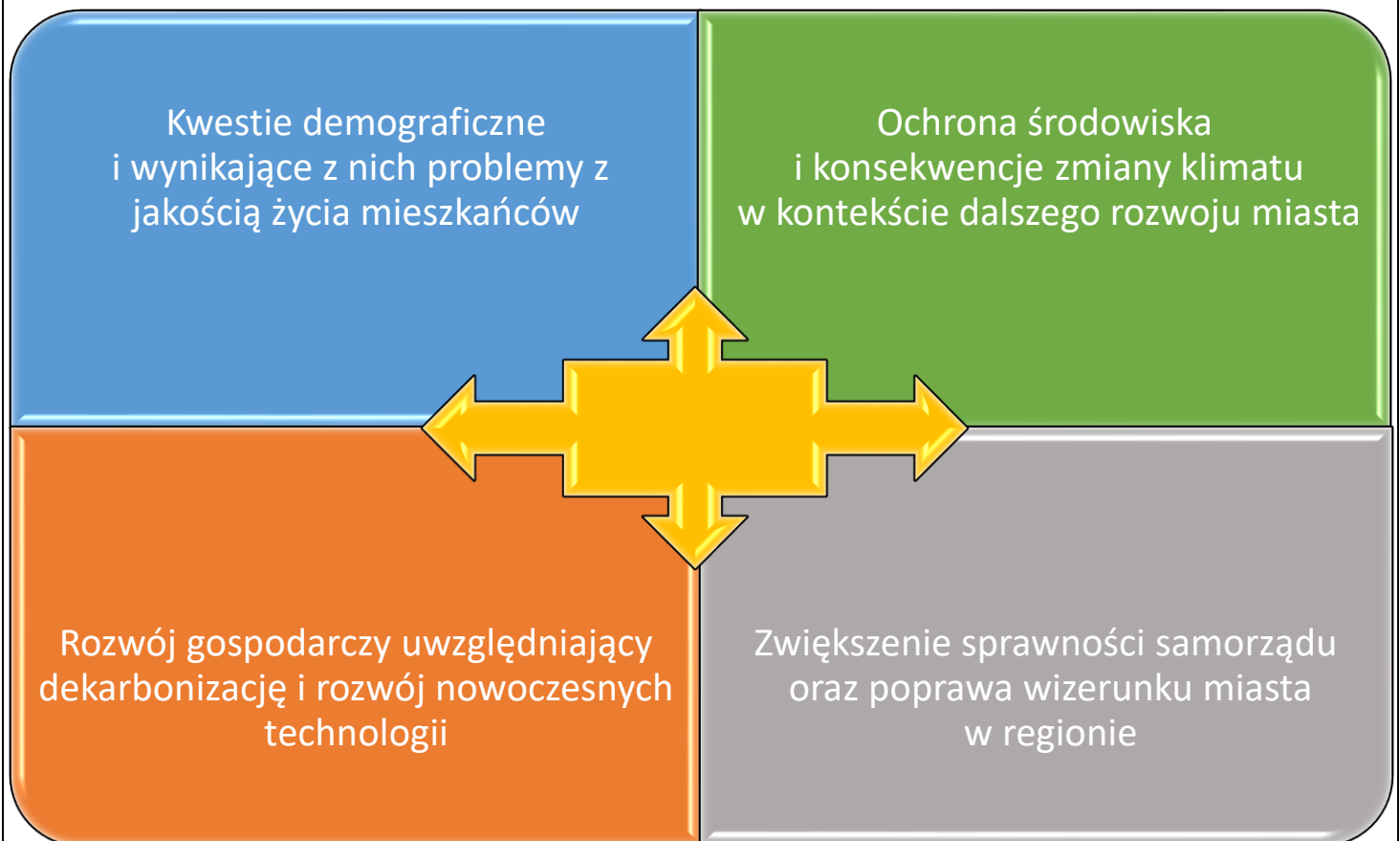
Wizja

Sosnowiczanie są dumni ze swojego miasta, które staje się coraz lepszym, bardziej kreatywnym i inspirującym miejscem do życia o jeszcze silniejszej pozycji

Główny Cel Strategiczny

Sosnowiec miastem wysokiej jakości życia, o zróżnicowanej strukturze gospodarki opartej o rozwiązania innowacyjne i zielone inwestycje.

Wyzwania stojące przed miastem co do zakresu działań w ramach Strategii Rozwoju Miasta Sosnowca

Zestawienie celów strategicznych oraz celów operacyjnych wskazanych w Strategii Rozwoju Miasta Sosnowca 2030+

Inteligentna gospodarka

- **CEL STRATEGICZNY A: Zrównoważony wzrost gospodarczy, oparty na innowacyjnych rozwiązaniach, mający na celu uwolnienie potencjału przedsiębiorczości, w szczególności sektora MŚP.**
- CEL OPERACYJNY A1: nowoczesna, konkurencyjna gospodarka, umiejąca rywalizować z innymi ośrodkami miejskimi w Polsce i na świecie
- CEL OPERACYJNY A2: tworzenie przyjaznych warunków rozwoju przedsiębiorczości i wzmacnianie relacji z biznesem, w szczególności z sektorem MŚP
- CEL OPERACYJNY A3: rozwój inteligentnych specjalizacji, nowoczesnych rozwiązań oraz innowacji rewolucjonizujących gospodarkę
- CEL OPERACYJNY A4: Prowadzenie skutecznej i innowacyjnej komunikacji marketingowej wzmacniającej markę miasta

Mieszkańcy Wysoka Jakość Życia

- **CEL STRATEGICZNY B: Wysoka jakość i komfort życia w mieście oraz poprawa atrakcyjności miasta dla obecnych i przyszłych mieszkańców.**
- CEL OPERACYJNY B1: Kreowanie atrakcyjnej oferty dla mieszkańców miasta.
- CEL OPERACYJNY B2: Miasto przyjazne najmłodszym oraz rodzinie.
- CEL OPERACYJNY B3: Rozwój infrastruktury czasu wolnego.
- CEL OPERACYJNY B4: Miasto otwarte dla seniorów, walczące z wykluczeniem społecznym.
- CEL OPERACYJNY B5: Kultura dostępna dla każdego
- CEL OPERACYJNY B6: Nowoczesna edukacja jako gwarant rozwoju
- CEL OPERACYJNY B7: Kompleksowy, wysokojakościowy i dostępny dla każdego system opieki zdrowotnej.
- **CEL STRATEGICZNY C: Realizacja programu DemoTrendy Plus w celu poprawy jakości życia mieszkańców i ich rodzin a w dalszej perspektywie minimalizacji negatywnych trendów demograficznych.**

Zielone Miasto Sosnowiec

- **CEL STRATEGICZNY D: Życie zgodne z naturą, poprzez poprawę stanu środowiska**
- CEL OPERACYJNY D1: Wykorzystanie zielonych technologii do produkcji energii
- CEL OPERACYJNY D2: Poprawa jakości powietrza i redukcja substancji niebezpiecznych dla zdrowia
- CEL OPERACYJNY D3: Troska o środowisko naturalne i tereny zielone
- CEL OPERACYJNY D4: Sosnowiec miastem przygotowanym na zmiany klimatyczne.

Określenie celów strategicznych oraz celów operacyjnych w Strategii Rozwoju Miasta Sosnowca 2030+

POLE STRATEGICZNE - INTELIGENTNA GOSPODARKA

Podstawą rozwoju jest gospodarka. Silne fundamenty gospodarcze przyczyniają się do realizacji planów i zamierzeń społeczności lokalnej. W Sosnowcu te fundamenty wzmocnione są przez korzystną lokalizację, a także obecność Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i innych, licznych instytucji otoczenia biznesu, które sprzyjają inwestowaniu w Sosnowcu przez podmioty krajowe i zagraniczne.

CEL STRATEGICZNY A

Zrównoważony wzrost gospodarczy, oparty na innowacyjnych rozwiązaniach, mający na celu uwolnienie potencjału przedsiębiorczości, w szczególności sektora MŚP.

CEL OPERACYJNY A1: nowoczesna, konkurencyjna gospodarka, umiejąca rywalizować z innymi ośrodkami miejskimi w Polsce i na świecie

Zadania priorytetowe:

- podjęcie działań mających wesprzeć sprawiedliwą transformację obiektów i terenów pogórnich i przemysłowych do nowych funkcji
- wspieranie rozwoju najsilniejszych gałęzi gospodarczych miasta, w szczególności sektora automotive oraz logistyki i spedycji
- wzbogacanie tradycyjnych fundamentów gospodarczych o kolejne branże, które do tej pory nie uzyskały podobnego poziomu rozwojowego w regionie
- promowanie gminnych ofert inwestycyjnych
- zapewnienie infrastruktury niezbędnej w procesie przygotowywania nowych terenów inwestycyjnych dla inwestorów krajowych i zagranicznych
- współpraca z interesariuszami zewnętrznymi, dysponentami atrakcyjnych nieruchomości na terenie Gminy celem zagospodarowania ich pod nowe tereny inwestycyjne
- poprawa dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych przy S1 – wsparcie starań mających na celu budowę węzła Klimontów w ciągu drogi ekspresowej oraz skomunikowania miasta z Euroterminalem Sławków
- uwolnienie nowych terenów inwestycyjnych przy S1

- wspieranie mieszkalnictwa z zasobów gminnych i tworzenie nowoczesnej infrastruktury mieszkaniowej z poszanowaniem środowiska naturalnego i ładu przestrzennego

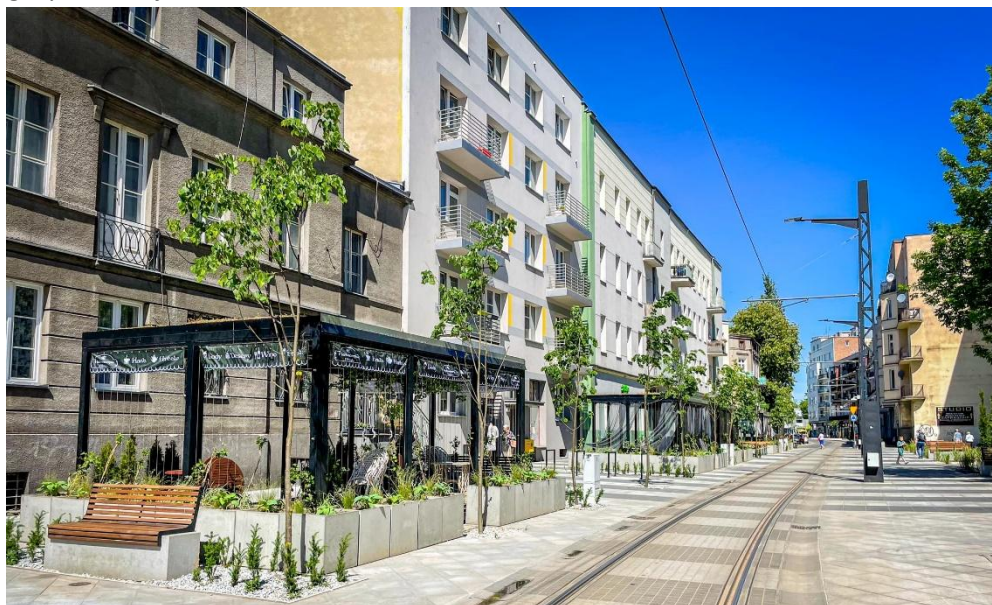

- wykorzystanie dla celów rozwojowych Sosnowca potencjału Euroterminalu w Sławkowie
- sieciowanie i rozwój partnerstw gospodarczych z podmiotami otoczenia biznesu, w szczególności z Agencją Rozwoju Lokalnego w Sosnowcu, Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną, Regionalną Izbą Gospodarczą
- utworzenie Rady Gospodarczej przy Prezydencie Miasta, jako organu doradczo-opiniotwórczego w zakresie spraw związanych z rozwojem ekonomiczno-gospodarczym miasta (w składzie Rady znajdą się przedstawiciele środowisk nauki, biznesu oraz władz samorządowych, którzy pełniliby swoje funkcje społecznie. Rada ma zajmować się debatą o możliwościach wykorzystania potencjału miasta, tworzeniem inicjatyw mających służyć rozwojowi miasta, umacnianiem trwających inicjatyw, dbałością o prestiż miasta oraz jego promocję poprzez np. wyróżnianie najlepszych firm działających na terenie Sosnowca w formie odrębnego, lokalnego konkursu.)

CEL OPERACYJNY A2: tworzenie przyjaznych warunków rozwoju przedsiębiorczości i wzmacnianie relacji z biznesem, w szczególności z sektorem MŚP

Zadania priorytetowe:

- prowadzenie działań na rzecz skutecznego wdrażania zapisów Pakietu Przedsiębiorcy, mającego na celu rozwój lokalnej przedsiębiorczości, oraz rozszerzanie jego oferty o nowe propozycje
- współpraca z instytucjami rynku pracy
- rozwój srebrnej gospodarki - stawiamy na firmy i miejsca pracy, których produktem są usługi kierowane do seniorów
- uwzględnienie migracji występującej w mieście jako narzędzia przeciwdziałania depopulacji wspierającego jednocześnie działalność lokalnych pracodawców
- realizacja kolejnych edycji programu „Lokal na biznes”, skierowanego do osób, które rozpoczynają prowadzenie własnej działalności gospodarczej
- ścisła współpraca z sektorem małych i średnich przedsiębiorstw i instytucjami otoczenia biznesu jako fundament rozwoju gospodarczego w mieście
- kreowanie dla lokalnych przedsiębiorców nowych przestrzeni ukierunkowanych na realizację usług dla mieszkańców
- kreowanie warunków do rozwoju lokalnych marek
- wspieranie rozwoju lokalnej turystyki biznesowej jako elementu stanowiącego czynnik rozwojowy miasta
- dbałość o rozwój dobrych relacji pomiędzy samorządem a lokalnym biznesem
- organizacja i udział w imprezach o charakterze gospodarczym
- stworzenie Zagłębiowskiego Inkubatora Przedsiębiorczości impulsem rozwojowym absolwentów sosnowieckich szkół i uczelni wyższych
- realizacja projektu Kazimierz OdNowa - rekultywacja terenów pogórnich w gminie Sosnowiec. Nadanie nowych funkcji obiektom byłej Kopalni Węgla Kamiennego Kazimierz – Juliusz

CEL OPERACYJNY A3: rozwój inteligentnych specjalizacji, nowoczesnych rozwiązań oraz innowacji rewolucjonizujących gospodarkę

Zadania priorytetowe:

- tworzenie odpowiednich warunków do funkcjonowania firm innowacyjnych i technologicznych implementujących nowe rozwiązania typu start-up
- wdrażanie rozwiązań innowacyjnych w codziennej działalności jednostek administracyjnych samorządu lokalnego
- rozwój programu Sosnowieckiej Karty Miejskiej o funkcjonalności powiązanej z aplikacją m-obywatel
- wykorzystanie potencjału uczelni publicznych i prywatnych do rozwoju miasta, oraz gospodarki lokalnej w zakresie tworzenia rozwiązań innowacyjnych i kreatywnych oraz wsparcie komercjalizacji ich badań
- tworzenie klimatu do rozwoju technologii dronowych poprzez udział miasta w Centralnoeuropejskim Demonstratorze Dronów
- wsparcie we wdrażaniu nowych koncepcji zarządzania, np. Przemysł 4.0
- stworzenie systemu wsparcia dla utalentowanych uczniów i absolwentów sosnowieckich szkół
- tworzenie rozwiązań dla miejskich podmiotów stawiających na gospodarkę o obiegu zamkniętym, tj. ekologiczne instalacje przetwarzania odpadów

CEL OPERACYJNY A4: Prowadzenie skutecznej i innowacyjnej komunikacji marketingowej wzmacniającej markę miasta

Zadania priorytetowe:

- promocja gospodarcza jako element wsparcia lokalnej przedsiębiorczości,
- rozwój turystyki biznesowej oraz przemysłowej
- zaangażowanie potencjału pogórnictwa historii oraz obiektów po KWK Kazimierz-Juliusz elementem tworzącym markę miasta
- wzrost profesjonalizacji zagłębiowskich klubów sportowych w oparciu o biznesowy model rozwoju
- promowanie miejskich obiektów sportowych, w tym ArcelorMittal Park, poprzez organizację rozgrywek ponadlokalnych i krajowych,

- prowadzenie skutecznego marketingu terytorialnego oraz promocji gospodarczej mających na celu tworzenie wizerunku miasta jako jednego z najważniejszych centrów gospodarczych regionu - zagłębiowskiego serca Metropolii GZM
- promowanie Zagłębia Dąbrowskiego i jego znaczenia dla całego kraju, w tym podkreślanie jego wyjątkowości i odrębności kulturowej
- wspieranie rozpoznawalności Sosnowca poza regionem za pomocą akcji informacyjno-promocyjnej w mediach ogólnopolskich, social mediach itp. (spoty promocyjne, reklamowe np. Zainwestuj w Sosnowcu)

POLE STRATEGICZNE – MIESZKAŃCY WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA

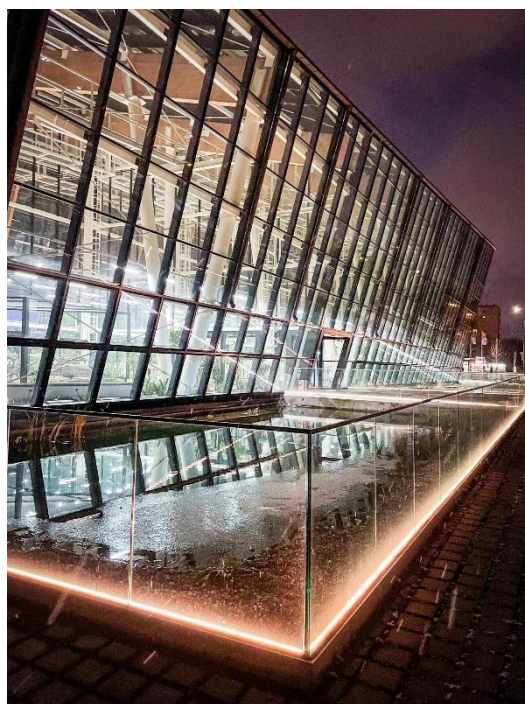
Mieszkańcy to fundament wspólnoty lokalnej bez, którego nie jest możliwy rozwój gminy. Dlatego tak ważnym aspektem staje się „polityka czasu wolnego”, czyli to wszystko co oferujemy mieszkańcom w sferze społecznej, kulturalnej i sportowej. Kompleksowa oferta i szeroki wachlarz usług bezpośrednio przekładają się na jakość życia.

CEL STRATEGICZNY B: Wysoka jakość i komfort życia w mieście oraz poprawa atrakcyjności miasta dla obecnych i przyszłych mieszkańców.

CEL OPERACYJNY B1: Kreowanie atrakcyjnej oferty dla mieszkańców miasta.

Zadania priorytetowe:

- przygotowanie założeń pod przebudowę ścisłego centrum miasta na zieloną przestrzeń dostępną w całości dla pieszych
- realizacja i wzrost skali finansowej Budżetu Obywatelskiego, w tym w szczególności zwiększenie nacisku na inwestycje w przestrzeni miejskiej o charakterze rekreacyjnym ogólnodostępnym i prozdrowotnym,
- rozwój infrastruktury rowerowej, wraz ze ścieżkami rowerowymi, w tym budowa velostrad, a także stacji naprawczych i przejść przystosowanych dla rowerzystów oraz zachęcanie mieszkańców do przesiadki z samochodów na rowery, poprzez zmianę percepcji tego środka transportu z rekreacyjnego na codzienny
- organizacja imprez miejskich w różnych częściach miasta adresowanych dla różnych grup wiekowych
- wdrażanie nowych inicjatyw wchodzących w skład Pakietu Mieszkańca, które mają na celu ułatwienie funkcjonowania w mieście i załatwiania spraw w jednostkach miejskich
- organizacja zajęć pozaszkolnych przez miejskie jednostki kultury
- aktywizacja sportowa młodzieży z wykorzystaniem miejskiej bazy sportowej
- zapewnienie równego dostępu do usług publicznych dla wszystkich mieszkańców bez względu na ich narodowość, przeciwdziałanie dyskryminacji
- kontynuacja działań wspierających ideę społeczeństwa obywatelskiego wśród dzieci i młodzieży m.in. poprzez działalność Młodzieżowej Rady Miasta Sosnowca, Młodzieżowy Budżet Obywatelski

CEL OPERACYJNY B2: Miasto przyjazne najmłodszym oraz rodzinie.

Zadania priorytetowe:

- modernizacja żłobków, przedszkoli
- przystosowanie przestrzeni publicznej, która dopasowana będzie do potrzeb każdego mieszkańca np. poprzez budowę przy przejściach zjazdów dla wózków dziecięcych i inwalidzkich
- budowa nowych placów zabaw i modernizacja obecnych, by uzyskać jednolity, wysoki standard całej infrastruktury

CEL OPERACYJNY B3: Rozwój infrastruktury czasu wolnego.

Zadania priorytetowe:

- zwiększanie atrakcyjności istniejącej bazy rekreacyjnej poprzez realizację nowych przedsięwzięć
- wyznaczanie i przystosowywanie nowych miejsc rekreacyjnych ze szczególnym uwzględnieniem sosnowieckiego „Balatonu”
- wzmacnianie roli na arenie regionalnej i krajowej obiektów rekreacyjnych i edukacyjnych o znaczeniu strategicznym i prorozwojowym ze szczególnym uwzględnieniem Zagłębiowskiego Parku Sportowego oraz Centrum Edukacji Ekologicznej Egzotarium
- promowanie wśród mieszkańców aktywnego sposobu spędzania czasu wolnego w oparciu o istniejącą bazę sportowo – rekreacyjną

CEL OPERACYJNY B4: Miasto otwarte dla seniorów, walczące z wykluczeniem społecznym.

Zadania priorytetowe:

- likwidacja wszelkiego rodzaju barier architektonicznych oraz montaż urządzeń poprawiających możliwość poruszania się po mieście
- kompleksowe działania na rzecz poprawy jakości życia oraz zwiększania aktywności społecznej, zawodowej, obywatelskiej, społeczności objętych procesem sprawiedliwej transformacji z wykorzystaniem funduszy zewnętrznych
- rozwój usług środowiskowych w kierunku wsparcia osób potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu (ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawności) w celu umożliwienia im niezależnego życia
- budowa infrastruktury dla seniorów - otwartych stref seniora, świetlic senioralnych i klubów seniora, w których będą mogli aktywnie spędzać czas
- dostępność szerokiego wachlarza usług dla seniorów na terenie Sosnowca, propagowanie współuczestnictwa osób starszych w życiu miasta, z równoczesną dbałością o ich godne i bezpieczne

życie

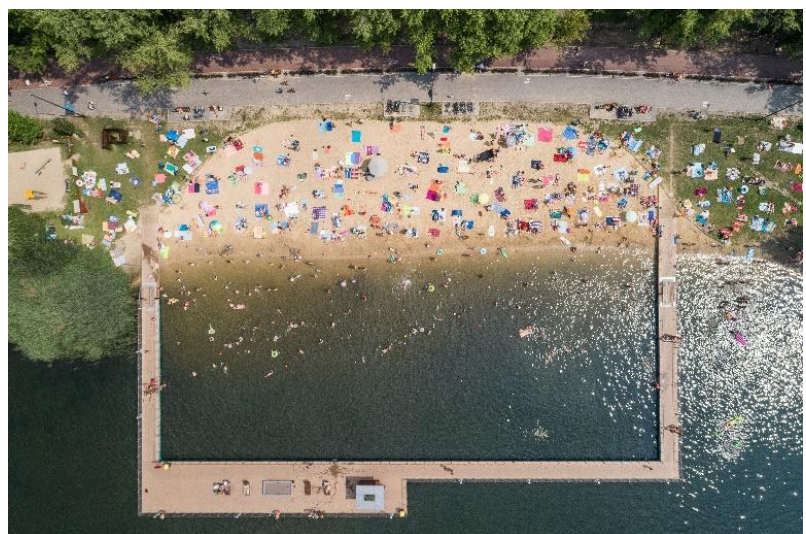
- wprowadzanie ułatwień administracyjnych i wdrażanie cyfrowej administracji, m.in. za pomocą narzędzi internetowych oraz Sosnowieckiej Karty Miejskiej
- prowadzenie działań włączających migrantów i uchodźców w celu zapobiegania konfliktom społecznym

CEL OPERACYJNY B5: Kultura dostępna dla każdego.

Zadania priorytetowe:

- wspieranie rozwoju środowisk twórczych poprzez tworzenie platform współpracy pomiędzy artystami, lokalnymi twórcami i instytucjami kultury, organizację warsztatów, szkoleń i programów mentorskich, które umożliwią wymianę doświadczeń oraz rozwój umiejętności artystycznych
- promowanie uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych poprzez wzbogacenie oferty instytucjonalnej wprowadzenie różnorodnych form wydarzeń, takich jak koncerty, wystawy, spektakle i festiwale, skierowanych do różnych grup wiekowych i społecznych oraz prowadzenie kampanii informacyjnych, które zachęcą mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w kulturze

- organizacja wydarzeń artystycznych o ogólnopolskim zasięgu i ponadlokalnym charakterze poprzez inicjowanie festiwali i wydarzeń kulturalnych, które przyciągną uwagę nie tylko lokalnej społeczności, ale także publiczności z innych miast, wzmacniając markę i prestiż miejskich instytucji kultury.
- dbałość o dziedzictwo kulturowe, historyczne i przyrodnicze miasta poprzez inicjowanie projektów związanych z ochroną i promocją lokalnego dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków, tradycji i lokalnych narracji, organizację wydarzeń edukacyjnych i warsztatów, które pomogą mieszkańcom zrozumieć i docenić bogactwo kulturowe Sosnowca, w tym rozwój oferty edukacji historycznej poprzez pozyskanie nowej przestrzeni muzealnej na stworzenie stałej wystawy o mieście Sosnowcu
- wykorzystanie narzędzi internetowych w dostępie do oferty kulturalnej, które umożliwią łatwy dostęp do informacji o wydarzeniach kulturalnych oraz ofercie instytucji kultury oraz prowadzenie działań promocyjnych w mediach społecznościowych w celu dotarcia do młodszej grupy odbiorców
- wypracowanie stałych form współpracy poprzez tworzenie sieci współpracy pomiędzy instytucjami kultury, samorządem, sektorem NGO i lokalnymi społecznościami w celu organizowania wspólnych projektów i wydarzeń; regularne spotkania i warsztaty, które będą sprzyjać wymianie pomysłów oraz wspólnemu planowaniu działań kulturalnych
- wzmacnianie lokalnej więzi poprzez animację i zajęcia integracyjne, które zbliżą mieszkańców i pozwolą na wspólne spędzanie czasu. Wspieranie inicjatyw lokalnych, które angażują społeczność w działania kulturalne i artystyczne
- rozwój instytucjonalny kultury poprzez przeprowadzanie audytów i analiz, które pozwolą na identyfikację potrzeb oraz możliwości rozwoju instytucji kultury oraz budowę nowych obiektów kulturalnych, w tym projektu Nowy Teatr Zagłębia, który ma na celu wzbogacenie oferty kulturalnej miasta oraz stworzenie przestrzeni dla lokalnych artystów

CEL OPERACYJNY B6: Nowoczesna edukacja jako gwarant rozwoju

Zadania priorytetowe:

- unowocześnienie oferty edukacyjnej na wszystkich poziomach nauczania.
- podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kadry dydaktycznej
- stała modernizacja placówek oświatowych
- rozwój kompetencji w kierunku społeczeństwa informacyjnego, w tym w kwestii zdalnej edukacji
- współpraca podmiotów edukacyjnych i sektora gospodarczego, zwłaszcza w kształceniu zawodowym w celu elastycznego dopasowania wzajemnych oczekiwań i potrzeb
- zwiększenie dostępności do oferty kształcenia ustawicznego oraz kształtowanie w świadomości mieszkańców potrzeby uczenia się przez całe życie
- wprowadzenie ponadprogramowych treści nauczania z zakresu pierwszej pomocy medycznej, elementów prawa i ekonomii

CEL OPERACYJNY B7: kompleksowy, wysokojakościowy i dostępny dla każdego system opieki zdrowotnej.

Zadania priorytetowe:

- prowadzenie rozsądnej polityki zdrowotnej poprzez bieżące wsparcie działalności podmiotów leczniczych świadczących usługi zdrowotne na terenie miasta
- podejmowanie działań mających na celu dofinansowanie systemu opieki zdrowotnej ze źródeł zewnętrznych, w szczególności środków Unii Europejskiej
- wsparcie służb medycznych w działaniach przeciwdziałających problemom epidemicznym
- realna pomoc seniorom poprzez zapewnienie możliwości skorzystania z pomocy medycznej i leczenia m.in. poprzez rozbudowę takich programów jak „Bus dla Seniora”

CEL STRATEGICZNY C: Realizacja programu DemoTrendy Plus w celu poprawy jakości życia mieszkańców i ich rodzin a w dalszej perspektywie minimalizacji negatywnych trendów demograficznych.

W toku prac nad dokumentem strategii, tematem przewijającym się praktycznie przez cały czas była i jest problematyka związana z wyludnianiem się miast. Malejąca liczba ludności, ujemny przyrost naturalny, niska dzietność, starzenie się społeczeństwa to niektóre wskaźniki, których wartości potwierdzają ogromny problem z depopulacją nie tylko w naszym regionie, ale i całej części świata. Badania wykonane na pocz. 2025 r. przez naukowców z Uniwersytetu Śląskiego na zlecenie władz samorządowych Sosnowca potwierdziły nie tylko zaawansowane stadium demograficznej starości Sosnowca, ale i skłoniły do refleksji w celu wypracowania dedykowanych działań służących w pierwszej kolejności poprawie jakości życia rodzin i dzieci w mieście, a w dłuższej perspektywie czasu korekty negatywnych wskaźników demograficznych.

I tak powstał pakiet o nazwie DemoTrendy Plus, który ma być żywym organizmem tworzonym przez cały czas w oparciu o artykułowane potrzeby mieszkańców. W wielu aspektach inicjuje nowe, niespotykane

rozwiązania, a czasem bazując na już istniejących pomysłach tylko konkretyzuje działania w stosunku do rodzin, mając na celu zachęcenie ich do zamieszkiwania w Sosnowcu. Do jego najważniejszych elementów należą:

DOMÓWKA NA PORODÓWCE

Stworzenie kameralnych i rodzinnych warunków poprzez specjalną aranżację porodówki w Sosnowieckim Szpitalu Miejskim.

LOTERIA URODZENIOWA

Loteria dla kobiet, które urodzą dziecko w SSM z comiesięcznymi nagrodami finansowymi oraz roczną nagrodą główną w postaci mieszkania.

PROFILAKTYCZNE BADANIA DLA PRZYSZŁYCH MAM

Zestaw badań profilaktycznych dla mieszkanki Sosnowca w wieku 18 – 35 lat obejmujących bezpłatne badania (AMH, prolaktyna, TSH)

ŻŁOBEK PO GODZINACH Z BEZPŁATNYM WYŻYWIENIEM

Nowe miejsca w żłobkach , oferujące opiekę dzieciom również w godzinach popołudniowych z aktywnymi placami zabaw oraz wprowadzenie możliwości zwolnienia opiekunów z opłaty za wyżywienie w związku z faktem posiadania Sosnowieckiej Karty Miejskiej

PRZEDSZKOLE BEZ LIMITÓW I PO GODZINACH

Likwidacja opłat za pobyt dziecka w przedszkolu pow. 5h oraz możliwość zapewnienia opieki dla dzieci w godzinach popołudniowych.

DZIECKO W PRACY

Otwarte drzwi w instytucjach miejskich i urzędzie dla dzieci pracowników w przypadku braku możliwości zapewnienia im profesjonalnej opieki.

BLIŻEJ SIEBIE

Organizacja imprez łączących pokolenia np. Tydzień Dziecka, Miejskie Halloween czy Manufaktura Św. Mikołaja

BILET W DOROSŁOŚĆ

Specjalny pakiet w ramach Sosnowieckiej Karty Miejskiej dla mieszkańców osiągniętych pełnoletniość – wejścia do Teatru i innych kultowych miejsc w Sosnowcu na preferencyjnych warunkach.

STUDENCKIE ŻYCIE

Współpraca miasta z uczelniami w GZM, tak aby zachęcać maturzystów do studiowania w Zagłębiu i na Śląsku a później do rozpoczynania kariery zawodowej w regionie.

SMARTFONOWA R(E)WOLUCJA

Organizacja nowego modelu nauki w szkołach podstawowych i pracy w UM i jednostkach skierowanego na skupienie i efektywność działań i ograniczającego dostęp do telefonów komórkowych.

TY TEŻ SIĘ LICZYSZ

Program wsparcia psychicznego tworzącego przestrzeń dla nauczycieli, rodziców i uczniów szkół podstawowych, tak aby każdy kto tego potrzebuje miał możliwość rozmowy, wsparcia i czasu dla siebie.

DOSTĘPNOŚĆ MIESZKAŃ

Zwiększanie dostępności mieszkań komunalnych i społecznych, zwłaszcza dla młodych rozpoczynających życie na własny rachunek

CENTRUM KOBIEC

Stworzenie wspólnej przestrzeni dla kobiet w różnym wieku i z różnym bagażem doświadczeń do tego aby rozmawiać, odpoczywać, spotykać się i rozwiązywać wspólnie problemy.

MIEJSKI BILET RODZINNY

Pakiet w ramach Sosnowieckiej Karty Miejskiej pozwalający rodzicom dzieci nowonarodzonych korzystać z komunikacji miejskiej na preferencyjnych warunkach

UDOGODNIENIA DLA SENIORÓW

Kontynuacja programów senioralnych (Bus dla Seniora, Złota Rączka), także wprowadzanie nowych, dedykowanych seniorom rozwiązań.

BADANIA PROFILAKTYCZNE DLA 50- I 60-LATKÓW

Bezpłatny zestaw badań profilaktycznych adekwatnych dla każdej z grup wiekowych w trosce o nasze zdrowie.

POLE STRATEGICZNE - ZIELONE MIASTO SOSNOWIEC

Historia miasta oparta jest na „czarnym złocie” - węgla kamiennym. Dzisiaj największym globalnym trendem jest zielona gospodarka, ale też błękitne paliwo. W XXI wieku wyzwaniem jest to, czym oddychamy, co jemy, i jak wytwarzamy energię. Czas je podjąć i żyć w zgodzie z naturą i samym sobą.

CEL STRATEGICZNY D: Życie zgodne z naturą, poprzez poprawę stanu środowiska

CEL OPERACYJNY D1: Wykorzystanie zielonych technologii do produkcji energii.

Zadania priorytetowe:

- wykorzystanie gospodarki odpadami do budowania kompleksowego systemu pozyskania energii dla samorządu oraz wdrażanie kampanii edukujących społeczeństwo o zaletach takich rozwiązań
- rozwój nowych kierunków energetyki lokalnej, tj. technologie wodorowe, w szczególności w kontekście zasilania nim autobusów miejskich
- wspieranie projektów nastawionych na niezależność energetyczną budynków użyteczności publicznej poprzez budowę nowoczesnych instalacji fotowoltaicznych i magazynów energii

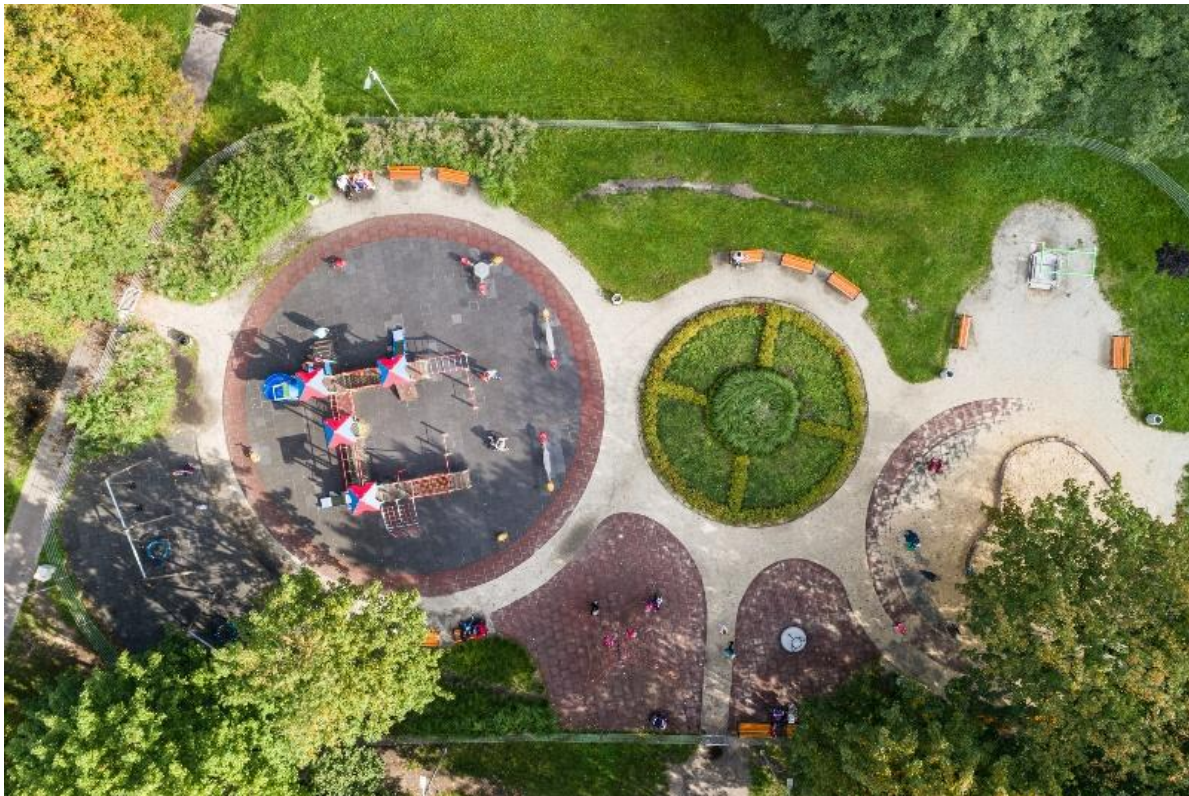
CEL OPERACYJNY D2: Poprawa jakości powietrza i redukcja substancji niebezpiecznych dla zdrowia.

Zadania priorytetowe:

- konsekwentna realizacja zapisów Programu ochrony powietrza dla woj. śląskiego oraz jego aktualizacji , w tym wymagań Uchwały antysmogowej (kontrole i wymiana przestarzałych lokalnych źródeł ciepła), kontynuacja dofinansowania w ramach dotacji gminnych, realizacja programu priorytetowego Czyste Powietrze oraz programu priorytetowego Ciepłe Mieszkanie we współpracy z WFOŚiGW oraz innych projektów z wykorzystaniem środków unijnych- upowszechnianie idei „zielonej mobilności” jako alternatywnej formy transportu, edukacja ekologiczna
- kontynuacja polityki wymiany taboru w PKM Sosnowiec, w szczególności na autobusy o alternatywnych napędach oraz promocja komunikacji miejskiej jako preferowanego środka transportu do pracy
- rozwój tradycyjnej infrastruktury rowerowej oraz elektrycznych środków transportu
- rozbudowa systemu elektrycznych ładowarek miejskich
- wykorzystanie technologii dronowych do detekcji źródeł niskiej emisji oraz usprawnienia pracy służb miejskich
- rozwój systemów IT informujących o bieżącej jakości powietrza i wykorzystanie nowatorskich technologii np. mobilnych laboratoriów do analizy zanieczyszczeń powietrza

CEL OPERACYJNY D3: Troska o środowisko naturalne i tereny zielone.

Zadania priorytetowe:

- realizacja zapisów środowiskowych dokumentów strategicznych - Program ochrony środowiska dla Miasta Sosnowca na lata 2021 – 2024 z perspektywą 2025 – 2028
- wsparcie dla działań mających na celu zwiększenie retencji wody, m.in. za pomocą dofinansowań i akcji miejskich
- utworzenie systemu kształtowania i korzystania z zasobów wodnych – prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej
- usprawnienie systemu selektywnego gromadzenia odpadów wraz z podnoszeniem świadomości ekologicznej mieszkańców miasta
- rekultywacja/remediacja i rewitalizacja terenów przemysłowych i przywrócenie lub nadanie im nowych funkcji, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska naturalnego
- Poprawa jakości i rozwój terenów zieleni urządzonej i terenów cennych przyrodniczo
- rewitalizacja Parku Schoena, rozszerzenie terenu parku o nowe obszary spoza ochrony konserwatorskiej i włączenie ich w rekreacyjną sieć tras rowerowych

CEL OPERACYJNY D4: Sosnowiec miastem przygotowanym na zmiany klimatyczne.

Zadania priorytetowe:

- zwiększenie bezpieczeństwa oraz poprawa warunków zdrowotnych i komfortu życia mieszkańców w zmieniających się warunkach klimatycznych
- zapewnienie zrównoważonego i spójnego rozwoju miasta poprzez efektywne gospodarowanie przestrzenią miejską
- zwiększenie odporności zabudowy mieszkaniowej i infrastruktury miejskiej
- efektywne gospodarowanie wodami opadowymi i przeciwdziałanie skutkom powodzi oraz suszy
- wzmacnianie i rozwój błękitno-zielonej infrastruktury miejskiej
- wzrost potencjału adaptacyjnego miasta poprzez innowacje, edukację i zarządzanie

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z rekomendacjami

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej prezentuje w sposób syntetyczny kierunki rozwoju Sosnowca, wskazując docelowy sposób zagospodarowania przestrzeni zgodny z określonymi w strategii celami rozwoju. Ukazuje on planowane zmiany w przestrzeni, które umożliwią osiągnięcie zakładanych efektów.

Każde miasto jest niepowtarzalnym podmiotem, złożonym z mieszkańców, sfery gospodarczej, środowiska oraz infrastruktury technicznej i społecznej. Wymaga to zindywidualizowanego podejścia do jego rozwoju, uwzględniającego jego atrybuty. Tworząc model struktury przestrzenno-funkcjonalnej Sosnowca kierowano się wieloma przesłankami, tak by był on najbardziej adekwatny do obecnych i przyszłych potrzeb mieszkańców.

Zgodnie z definicją przede wszystkim model konsumuje potrzeby zmian przestrzennych wynikające z celów strategii. Te zaś są odpowiedzią na przyszłe potrzeby społeczeństwa, uwzględniające jego uwarunkowania demograficzne i kulturowe, elementy gospodarki i rynku pracy oraz potencjał i stan środowiska naturalnego. Determinantą planowania jest stan obecny ujawniony w diagnozie, który kumuluje dotychczasowe ścieżki rozwoju miasta.

Tworząc model kierowano się zasadą zrównoważonego rozwoju, ideą umocowaną w kluczowych aktach prawnych w Polsce, poczynając od Konstytucji RP, przez prawo o ochronie środowiska i planowaniu przestrzennym. Uwzględnia ona ciągłość procesu, wyrażającą się solidarnością międzypokoleniową, gwarantującą dalszy wzrost, a także pozwala na aktywne włączenie w procesy rozwojowe wszystkich grup społecznych, dając im jednocześnie możliwość czerpania korzyści ze wzrostu gospodarczego.

Inspiracją do tworzenia modelu były także zapisy *Krajowej Polityki Miejskiej 2030*⁶. Nie definiuje ona modelu miasta, ale wskazuje na jego główne cechy, które przyczyniają do poprawy jakości życia oraz mają zapewnić odporność na zmiany klimatu. W gronie tym wymienia się sześć celów ujętych w założeniach miasta: kompaktowego, zielonego, produktywnego, cyfrowego, dostępnego i efektywnego. W grupie kluczowych wyzwań w KPM 2030 wymieniono: dbałość o ład przestrzenny i estetyczny, niwelowanie procesów chaotycznej suburbanizacji, niwelowanie negatywnych skutków zmian klimatu, poprawę jakości środowiska przyrodniczego, zapewnienie zrównoważonego i zintegrowanego systemu mobilności miejskiej, poprawę dostępności mieszkaniowej oraz zdolności inwestycyjnych miast, przyspieszenie tempa transformacji cyfrowej. Wiele ze wskazanych założeń wpisuje się w ideę miasta 15-minutowego, której wizja w pewnym stopniu pokrywa się z modelem funkcjonalno-przestrzennym Sosnowca.

Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

W granicach administracyjnych miasta wyodrębnia się dwa podstawowe obszary urbanizacji, to jest obszar zurbanizowany i obszar niezurbanizowany. Obszar zurbanizowany to tereny tworzące podstawowy układ urbanistyczny miasta. Decyduje o rozpoznawalności i jakości życia w środowisku miejskim, a także o ciągłości, tradycji i miejskiej tożsamości Sosnowca. Jest obszarem, w którym rozgrywają się wszystkie dziedziny: gospodarczego, społecznego, technicznego i kulturalnego życia miasta. Stanowi specyficzne tło dla obszaru przestrzeni ogólnodostępnych i obszaru przestrzeni publicznej, w tym placów, ulic, parków i skwerów, tworzących specyficzną oprawę istniejących

⁶ *Krajowa Polityka Miejska 2030*. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej Departament Strategii.

i przyszłych terenów zurbanizowanych i zabudowanych. Obszar zurbanizowany tworzą tereny zabudowane i niezabudowane. Obszar niezurbanizowany to tereny otaczające obszar zurbanizowany, decydujące o jego dalszym rozwoju przestrzennym, jakości środowiska naturalnego, różnorodności ekosystemów. Obszar niezurbanizowany tworzą tereny: upraw rolnych, zieleni – zadrzewione, leśne, otwarte oraz wód powierzchniowych.

Struktura sieci osadniczej Sosnowca jest odwzorowaniem indywidualności miasta. O strukturze przestrzennej miasta Sosnowca decydują jednostki funkcjonalno-przestrzenne wykształcone w rejonie zwartych dzielnic oraz rozproszone jednostki osadnicze, powiązane strukturą komunikacyjną lub nią przedzieloną (jako bariera przestrzenna). Jednostki te wyróżniają się indywidualnością: historyczną, formami urbanizacji, tradycji miejskości, jakości przestrzeni publicznych, stanem środowiska, w tym jego przetworzenia i stopniem degradacji. Tworzą również specyficzne relacje z obszarem centrum, śródmiejskim i sąsiedztwami.

Aktualny stan struktury osadniczej jest wynikiem szeregu zaistniałych, w części degradacyjnych procesów. Proces przekształceń struktury przestrzennej miasta, postępujący w miarę jego rozwoju, terytorialnego powiększania się i stopniowego włączania w granice administracyjne samodzielnych miejscowości o różnych - miejskich i wiejskich - modelach osadniczych oraz dynamika tego procesu spowodowały brak spójności struktury osadniczej miasta jako całości. Stan degradacji pogłębiły rozwiązania komunikacyjne przecinające wykształcone układy osadnicze. Sosnowiec w wyniku wspomnianych procesów pozbawiony jest jednorodnej struktury przestrzennej, posiada cechy miasta rozproszonego, z zarysowanymi:

- jednostką centralną (historycznie najstarsza zwarta struktura zabudowy miasta) obejmującą: Śródmieście, Stary Sosnowiec, Pogoń;
- jednostką satelitarną w układzie zwartym obejmującą dzielnice: Śródula, Zagórze, Dębowa Góra, Klimontów, Dańdówka;
- jednostkami satelitarnymi w układzie rozproszonym: Milowice, Niwka – Modrzejów, Zawodzie, Porąbka, Kazimierz Górniczy, Ostrowy Górnicze, Maczki.

Celem strategii rozwoju powinno być dążenie do osiągnięcia spójności przestrzennej, przyrodniczej, społecznej i gospodarczej w obszarze całego miasta. Zakłada się, że rozwój przestrzenny opierać się będzie na zasadach kształtowania ładu przestrzennego oraz efektywnego gospodarowania przestrzenią (przy uwzględnieniu potrzeb zrównoważonego rozwoju), wyrażonych w art. 1 ust. 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, to jest:

- kształtowanie struktur przestrzennych przy uwzględnieniu dążenia do minimalizowania transportochłonności układu przestrzennego;
- lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej w sposób umożliwiający mieszkańcom maksymalne wykorzystanie publicznego transportu zbiorowego jako podstawowego środka transportu;
- zapewnianie rozwiązań przestrzennych, ułatwiających przemieszczanie się pieszych i rowerzystów;
- dążenie do planowania i lokalizowania nowej zabudowy w pierwszej kolejności poprzez uzupełnianie istniejącej zabudowy.

Działania strategiczne w obszarze struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta powinny być odpowiedzią na skutki procesów związanych z:

- niekontrolowanym rozprzestrzenianiem się terenów zabudowy;
- depopulacją miasta;
- restrukturyzacją terenów po zlikwidowanych zakładach przemysłowych – przeciwdziałanie tworzenia konfliktowych funkcji z otoczeniem;

- brakiem dostępności infrastrukturalnej - słabo wykształcone połączenia komunikacyjne peryferyjnych jednostek strukturalnych z centrum, niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę techniczną terenów obrzeżnych, przy realizacji zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową poszczególnych mieszkańców i właścicieli poszczególnych terenów;

- niewykształconymi obszarami lokalnych aktywności, które umożliwiają integrację mieszkańców;

- niewystarczającą współpracą z sąsiadującymi jednostkami samorządowymi – tendencje do rywalizacji międzymiejskiej, dublowanie funkcji.

Odpowiedzią na powyższe założenia jest idea miasta zrównoważonego, która zakłada taki sposób rozwoju przestrzeni miejskich, aby zaspokajanie potrzeb obecnych mieszkańców (zbiorowych oraz indywidualnych) nie odbywało się kosztem przyszłych pokoleń. Wiąże się to z działaniami, które nie będą degradować obecnej przestrzeni oraz warunków naturalnych a będą dawać szansę na taki sam (lub wyższy) poziom życia kolejnym pokoleniom. Taki rozwój miasta wpisuje się we wzorzec miasta zwartego. Kluczowym dla takiego rozwoju miasta jest budowa transportu zbiorowego dobrze wiążącego tereny zabudowane z lokalnymi ośrodkami centralnymi, jak i poszczególne jednostki przestrzenne między sobą. Struktura winna obejmować też tereny zieleni stanowiące rezerwuar stref rekreacji i wypoczynku.

Efektom działań w kierunku miasta zrównoważonego winno być mieszkanie w miejscu przyjaznym, ale też modnym i popularnym z punktu widzenia stylu życia. Sosnowiec może stać się ikoną miasta nowoczesnego, stawiającego nie tylko na nowoczesną gospodarkę, ale i również na nowoczesne zarządzanie miastem, nowoczesne rozwiązania estetyczne i organizacyjne w przestrzeni publicznej. A to będzie prowadzić do nadania miastu trwałego mocnego wizerunku nowoczesnego miasta będącego magnesem przyciągającym nowych mieszkańców oraz przedsiębiorców wprowadzających innowacyjne technologie. Zgodnie z tymi założeniami, **przyjmuje się ogólne wytyczne kształtowania przestrzeni:**

- ograniczenie rozlewania się zabudowy poprzez wykorzystanie w pierwszej kolejności luk w zabudowie, z poszanowaniem istniejących terenów zieleni i zagwarantowaniem dostępu do ogólnodostępnej zieleni miejskiej;

- skoordynowane rozwijanie mieszkalnictwa w szczególności w niewielkiej odległości od istniejących i rozwijanych centrów lokalnych (z wysokiej jakości przestrzenią publiczną) oraz w rejonie dogodnego dostępu do transportu publicznego (w rejonie przystanków kolejowych, węzłowych autobusowych i tramwajowych), przy założeniu intensyfikowania zabudowy (priorytetowe lokalizowanie zabudowy wysokiej intensywności, wielorodzinnej) w tych obszarach;

- rozwijanie mieszkalnictwa głównie w kontekście rozwoju zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na terenach wschodniej części miasta biorąc pod uwagę istniejące i projektowane tereny rozwojowe zarówno na terenie miasta Sosnowiec jak i na terenie gmin ościennych;

- preferowanie form zabudowy mieszkaniowo-usługowej wysokiej intensywności w centrum/śródmieściu miasta oraz otoczeniu centrów lokalnych, w dostosowaniu do specyfiki poszczególnych obszarów;

- pozyskanie nowych terenów dla przestrzeni publicznych, w tym parków i skwerów tworząc ich równomiernie rozłożoną sieć;

- opracowanie i wdrożenie wysokich standardów przestrzeni publicznych typu plac, deptak, czy obszarów rekreacji w formie parków, parków kieszonkowych, skwerów - kreujących atrakcyjne miejsca spotkań, wypoczynku i rekreacji;

- tworzenie przy centrach lokalnych, funkcjonalnych ośrodków/obszarów ukierunkowanych na organizację czasu wolnego w szczególności związanych z rozwojem dzieci i młodzieży oraz aktywowania seniorów;

- zwiększenie dostępności komunikacyjnej poprzez rozbudowę sieci transportu zbiorowego, w tym priorytetowo zeroemisyjnego: tramwajowego i kolejowego (kolej metropolitalna), autobusów elektrycznych (w przyszłości transportu autonomicznego), jako najbardziej ekologicznego, pozwalającej zmniejszyć użycie transportu indywidualnego.

Ponadto, **dla wyodrębnionych typów obszarów przestrzenno-funkcjonalnych przedstawionych w modelu struktury przestrzenno-funkcjonalnej, wskazuje się działania:**

- w obszarach centrum/śródmieście, charakteryzujących się dominacją wysokiej i średniowysokiej zabudowy usługowej ogólnomiejskiej i metropolitalnej, zintegrowanej z zabudową mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową wielorodzinną, powinny być rozwijane funkcje centralne o znaczeniu miejskim i ponadmiejskim oraz przestrzenie publiczne o znaczeniu ogólnomiejskim, a także podejmowane działania, prowadzące do wzmocnienia rangi i roli obszaru centrum, jako ośrodka nadrzędnego w stosunku do centrów lokalnych - dzielnicowych i osiedlowych;

- w obszarach dzielnic miejskich, charakteryzujących się dominacją średniowysokiej zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej wielorodzinnej, zintegrowanej z zabudową usługową ogólnomiejską i lokalną, wykazujące znaczną niezależność funkcjonalną, powinny być rozwijane funkcje i przestrzenie publiczne, pozwalające na wzmocnienie i poprawę przestrzennego ukształtowania lokalnych obszarów centralnych, umożliwiających zaspokojenie codziennych potrzeb mieszkańców i integrujących lokalną społeczność;

- w obszarach osiedli miejskich wielorodzinnych, charakteryzujących się dominacją wysokiej i średniowysokiej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z towarzyszącą zabudową usługową ogólnomiejską i lokalną, wykazujące silne uzależnienie od obszaru centralnego, powinny być przeprowadzane działania mające na celu zapobieganie degradacji i fragmentaryzacji przestrzeni oraz umożliwiające wykreowanie lokalnych centrów osiedlowych, zapewniających dostęp do podstawowych usług i terenów zieleni pełniących funkcje przestrzeni publicznych, integrujących lokalną społeczność;

- w obszarach osiedli miejskich jednorodzinnych, charakteryzujących się dominacją niskiej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z towarzyszącą zabudową usługową lokalną, wykazujących silne uzależnienie od obszaru centralnego, powinny być przeprowadzane działania mające na celu wykreowanie lokalnych centrów osiedlowych, zapewniających dostęp do podstawowych usług (w tym usług publicznych), komunikacji miejskiej, infrastruktury i terenów zieleni pełniących funkcje przestrzeni publicznych, integrujących lokalną społeczność;

- w obszarach charakteryzujących się przemieszaniem wysokiej, średniowysokiej i niskiej, zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej oraz zabudowy usługowej ogólnomiejskiej i lokalnej, wykazujące wyraźną odrębność przestrzenną, niezależność funkcjonalną i odrębną tożsamość, powinny być rozwijane funkcje i przestrzenie publiczne, umożliwiające wzmocnienie i poprawę przestrzennego ukształtowania lokalnych obszarów centralnych, pozwalających na zaspokojenie codziennych potrzeb mieszkańców i integrujących lokalną społeczność oraz winny być prowadzone działania, zapobiegające zatracaniu odrębności obszaru i jego tożsamości;

- w obszarach obrzeżnych, charakteryzujących się dominacją zabudowy niskiej, mieszkaniowej jednorodzinnej oraz zabudowy usługowej lokalnej przemieszanej z zabudową przemysłową, wykazujące wyraźną odrębność przestrzenną przy braku niezależności funkcjonalnej, powinny być prowadzone działania mające na celu zapewnienie dostępu do podstawowych usług oraz kreowanie struktur przestrzennych, w tym przestrzeni publicznych i form zabudowy, umożliwiających integrację na poziomie lokalnym oraz wytworzenie związków z obszarem centralnym, jak również z terenami miast sąsiednich, tworząc spójny system przestrzenny i funkcjonalny, mający na celu uzupełnianie się, a nie konkurowanie;

- w obszarach produkcyjno-technicznych, charakteryzujących się dominacją zabudowy produkcyjno-technicznej, wykazujące wyraźną odrębność przestrzenną i odrębność funkcjonalną, powinny być prowadzone działania mające na celu zapewnienie optymalnej obsługi komunikacyjnej, dostęp do niezbędnej infrastruktury technicznej oraz minimalizację niekorzystnego wpływu na sąsiadujące tereny zabudowy mieszkaniowej.

Pozostałe obszary zieleni, w tym rekreacyjne, leśne, otwarte, wód powierzchniowych jako tereny o odmiennych cechach i funkcjach, zostały opisane w dalszych podrozdziałach tematycznych.

Dla zrównoważenia hierarchii jednostek osadniczych należy dążyć do rozwoju obszarów usytuowanych po wschodniej stronie drogi ekspresowej S1. Wskazane jest przyjęcie, wyższego niż wynika z obliczeń, zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w obszarze dzielnic Kazimierz Górnicza, Ostrowy Górnicze, Porąbka. Uzasadnione jest to szczególnymi potrzebami w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej wynikającymi z:

- wewnętrznych migracji ludności miasta, ukierunkowanych na przesiedlanie się z części zachodniej do wschodnich dzielnic;
- rozwoju pobliskich kompleksów terenów inwestycyjnych, zlokalizowanych w szczególności: przy południowej granicy miasta w dzielnicy Porąbka, w rejonie ulic Lenartowicza i Szymanowskiego oraz w sąsiednich gminach (Euroterminal w Sławkowie i Jaworznicki Obszar Gospodarczy);
- dogodnego skomunikowania wschodnich terenów mieszkaniowych przez planowane połączenie drogowe S1 – Euroterminal w Sławkowie i powiązanie ich z terenami inwestycyjnymi – nowymi miejscami pracy;
- wykorzystania potencjału uwolnionych terenów poprzemysłowych pod tworzenie nowych przestrzeni wielofunkcyjnych, w tym mieszkaniowych.

Stale rozrastające się tereny zabudowy jednorodzinnej oraz planowane inwestycje generujące nowe miejsca pracy wskazują, że prognozowany ubytek ludności nie będzie dotyczył tego rejonu miasta. Dogodna lokalizacja obszaru położonego pomiędzy dużymi terenami inwestycyjnymi stanowi istotny potencjał rozwojowy, równocześnie pozwala uznać go za najlepiej usytuowany w tej części Sosnowca, Jaworzna i Sławkowa. Bliskość powiązań komunikacyjnych już obecnie przyczynia się do zwiększonego zainteresowania zamieszkaniem w tym obszarze miasta, co przy niewielkiej odległości od potencjalnych miejsc pracy stwarza duże możliwości, w kontekście zwiększonego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową.

Z uwagi na wzrastającą liczbę mieszkańców we wschodniej części miasta postuluje się rozwinięcie lokalnego centrum zlokalizowanego w dzielnicy Kazimierz, poszerzając jego atrakcyjność o zagospodarowanie obiektów i terenów po byłej kopalni Kazimierz-Juliusz. Szansa stworzenia nowoczesnej dzielnicy mieszkaniowo-usługowej pozwoli stworzyć nową wizytówkę miasta. Rewitalizowane zabudowania po byłej kopani predysponują Kazimierz Górniczy do stania się przykładem przemiany, zgodnej z ideą miasta zrównoważonego.

centrum miasta

obszar śródmieścia

obszar dzielnic / osiedli miejskich

obszary podmiejskie o charakterze miejskim

obszary podmiejskie o charakterze wiejskim

obszary obrzebne

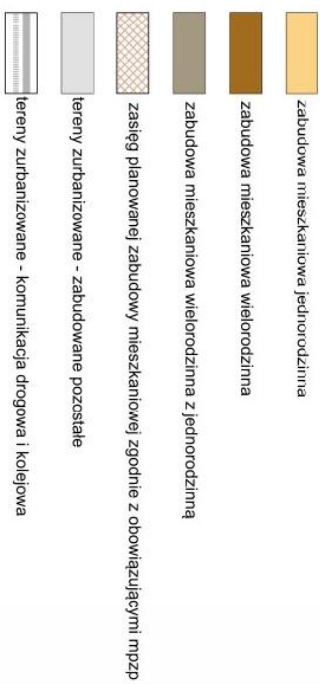
obszary produkcyjno-techniczne

ukształtowane centra dzielnicowe

potencjalne centra dzielnicowe

obszar o potencjale centrotwórczym lokalnym

obszary o potencjale centrotwórczym osiedlowym

System powiązań przyrodniczych. Zielono - niebieska infrastruktura

W granicach administracyjnych miasta wyodrębnia się drugi podstawowy obszar urbanizacji, to jest obszar niezurbanizowany. Tereny niezurbanizowane występują w postaci:

- 1) zwartych terenów zieleni (lasy, kompleksy zadrzewień, tereny zielone otwarte), otaczających tereny zurbanizowane różnej wielkości, położonych przede wszystkim w obszarze podmiejskim i obrzeżnym Sosnowca, których powierzchnia to prawie 1437 ha co stanowi 15,78% powierzchni miasta.
- 2) rozproszonych terenów zieleni, występujących pomiędzy zwartymi terenami zurbanizowanymi, położonych przede wszystkim w obszarze centralnym, śródmiejskim i miejskim Sosnowca;
- 3) wód powierzchniowych liniowych i zbiorników wodnych.

Strukturę obszarów wliczonych do systemu powiązań przyrodniczych dopełniają obszary zurbanizowane zieleni urządzonej takie jak parki i skwery oraz ogródki działkowe i zieleń cmentarna. Często sieć powiązań zielonych uzupełnia zieleń urządzona i nieurządzona towarzysząca zabudowie (zieleni osiedlowa). Zieleń na silnie zurbanizowanych obszarach miejskich prócz funkcji ekologicznych (jak np. schronienie dla fauny czy zachowanie spójności systemu przyrodniczego miasta) ma istotne znaczenie dla zdrowia, samopoczucia i aktywności mieszkańców. Ogółem tereny zieleni urządzonej zajmują około 9% powierzchni miasta, w tym 5% stanowią parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej.

Parki i skwery

Na terenie miasta znajduje się 18 parków o łącznej powierzchni 143,56 ha. Zlokalizowane są one głównie w zachodniej i centralnej części miasta. Ich położenie zaznaczono na poniższym rysunku. Na terenie miasta wyróżnić można kilkanaście zespołów parkowych i atrakcyjnych skwerów:

1) Park Sielecki. Zlokalizowany jest nad rzeką Przemszą, w rejonie ulicy Zamkowej i zajmuje powierzchnię około 10,4 ha. Zgodnie z materiałami archiwalnymi najstarsze wzmianki o parku pochodzą z 1835 roku. Aktualnie występuje tu około 60 gatunków drzew i krzewów. Średni wiek starego drzewostanu parkowego wynosi ok. 90 lat;

2) Park Dietla (nie posiada statusu parku miejskiego). Został założony w 1890 roku i umiejscowiony jest w dzielnicy Pogoń, w rejonie ulicy Żeromskiego. Zajmuje powierzchnię około 6,13 ha. Podobnie jak w Parku Sieleckim występuje tu około 60 gatunków drzew i krzewów. Najstarsze okazy mają około 110 lat;

3) Park Schoena. Park ten o powierzchni ok. 5,6 ha założono w 1885 r. jako uzupełnienie zespołu pałacowego. Zlokalizowany jest w dzielnicy Śródula, przy ulicy Chemicznej. Roślinność wysoką parku buduje 41 gatunków drzew (wśród których występują pomniki przyrody) oraz 15 gatunków krzewów;

4) Park na Śróduli. Jest to młody park usytuowany na zboczu wzgórza w rejonie ulicy Blachnickiego. Cały kompleks zieleni w tym miejscu (wraz z przyległymi zadrzewieniami zajmuje powierzchnię ok. 45 ha. Rzeźba terenu, jak i warunki siedliskowe są tutaj zróżnicowane. Szczyt wzgórza natomiast stanowi dogodny punkt widokowy;

5) Park im. Jacka Kuronia. Zlokalizowany jest na pograniczu Sosnowca i Dąbrowy Górniczej, w Kazimierzu Górniczym, gdzie zajmuje blisko 34 ha. Drzewostan tworzący park nie jest stary. W obszarze parku zlokalizowany jest między innymi duży zbiornik wodny, a ponadto minizoo oraz amfiteatr z muszlą Koncertową;

6) Park im. J. Fusińskiego (tzw. Park Kresowy). Usytuowany jest w rejonie ulicy Kresowej. Został utworzony w roku 1935, na powierzchni ok. 4,8 ha. W jego rejonie zlokalizowane jest również Egzotarium. Pełni również funkcję parku dendrologicznego i botanicznego. Roślinność wysoką na terenie parku tworzy ponad 50 gatunków drzew i krzewów. Najstarszy drzewostan na omawianym obszarze liczy ok. 70 lat;

7) Park Tysiąclecia. Jest położony w Milowicach w rejonie ulicy Baczyńskiego. Powstał w 1922 roku na terenie wyrobisk oraz zrekultywowanych nieużytków poprzemysłowych. Aktualnie obszar porośnięty jest wielogatunkowym drzewostanem. W północnej części parku zlokalizowane są niewielkie stawy z płatami roślinności wodnej i szuwarowej, które stanowią cenne siedliska rozrodu płazów. Zajmuje powierzchnię ok. 103 ha;

8) Park między ulicą Baczyńskiego a Szosową w Milowicach (dawny Park im. ks. J. Poniatowskiego). Został założony w 1912 roku. Obecnie zajmuje powierzchnię ok. 0,9 ha. Wśród 15 gatunków drzew, które tu występują, przeważają klony zwyczajne, robinie akacjowe oraz brzozy brodawkowate;

9) Park Mieroszewskich. Zlokalizowany jest w Zagórzu w rejonie szpitala (przy ul. Szpitalnej) i zajmuje powierzchnię ok. 2,5 ha. Drzewostan parku budują między innymi dąb szypułkowy, jesion wyniosły czy jawor;

10) Park przy ul. Ostrogórskiej (tzw. Park Harcerski). Zlokalizowany jest na pograniczu Śródmieścia i Dębowej Góry. Powstał po uregulowaniu biegu rzeki Przemszy. Na terenie parku występuje młody i mało zwarty drzewostan;

11) Park im. Wandy Malczewskiej. Jest to niewielki park umiejscowiony w Klimontowie. Na terenie parku znajduje się kapliczka Matki Boskiej z 1746 roku. Zajmuje powierzchnię ok. 3 ha;

12) Park Zagórski. Zlokalizowany jest w rejonie ul. Rydza-Śmigłego i Gwiazdnej. Nowy park, założony w 2020 roku. Najwięcej nasadzonych będzie gatunków z jarzębu mącznego i klonu pospolitego. Powierzchnia ok. 1,9 ha;

13) Park Wygoda. Zlokalizowany jest przy ul. Powstańców. Zajmuje powierzchnię ok. 3,2 ha;

14) Park przy ul. S. Okrzei – w dzielnicy Środula. Zajmuje powierzchnię ok. 3,6 ha;

15) Park Kępa. Zlokalizowany jest w dzielnicy Zagórze w rejonie ul. Braci Mieroszewskich i ul. Kępa. Zajmuje powierzchnię ok. 2,5 ha

16) Park przy ul. Krakowskiej. Zlokalizowany w dzielnicy Maczki. Powierzchnia ok. 1,2 ha;

17) Park im. W. Mazura. Zlokalizowany w dzielnicy Zawodzie, osiedle Kowalczyka. Powierzchnia ok. 1,5 ha;

18) Park przy ul. W. Polskiego (Kalinowa). W jego rejonie znajduje się ośrodek rekreacyjny – kąpielisko. Zajmuje powierzchnię ok. 5 ha;

19) Stawiki. Kompleks rekreacyjny położony nad zbiornikiem wodnym Stawiki, w pd-zach. części miasta na granicy z Katowicami. Powierzchnia: 21,8 ha;

20) Skwer przy ulicy Mościckiego w Śródmieściu. Zlokalizowany jest nad rzeką Przemszą. Występują tu stosunkowo niskie drzewa;

21) Plac Ćwierka - usytuowany jest pomiędzy ulicami: Piłsudskiego, Dęblińską i Kołłątaja. Po gruntownym remoncie. Plac z licznym zadrzewieniem i zakrzewieniem. Przecięty licznymi alejkami, z placem zabaw i fontanną.

Zieleń osiedlowa

Na terenach osiedli mieszkaniowych z powodu budowy nowych parkingów i obiektów handlowo-usługowych coraz bardziej zauważalny jest ubytek powierzchni biologicznie czynnej. Udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do działki budowlanej coraz częściej jest mniejszy niż 25% (minimalny procent powierzchni biologicznie czynnej na terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wynikający z rozporządzenia z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie). Te procesy nasilają się, skutkują rugowaniem terenów rekreacyjnych, ograniczeniem możliwości spędzania wolnego czasu w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca zamieszkania, a co za tym idzie, pozbawiają część społeczeństwa (szczególnie osoby starsze i z niepełnosprawnościami) prawa do odpoczynku w otoczeniu przyrody.

Ogródki działkowe

Są terenami zieleni na obszarach miejskich, gdzie dominują głównie owocowe gatunki drzew i krzewów oraz inne rośliny uprawne, a w mniejszym stopniu także gatunki ozdobne. Ogródki działkowe są powierzchniowo jednym z głównych elementów sieci połączeń przyrodniczych na terenie miasta.

Cmentarze

Na terenie Sosnowca znajduje się 19 cmentarzy (5 spośród nich pochodzi z XIX wieku). Z przyrodniczego punktu widzenia na uwagę zasługują cmentarze zlokalizowane w rejonie ul. Pastewnej, ul. Smutnej, ul. Wojska Polskiego, ul. Baczyńskiego, ul. Generała Andersa, ul. Starzyńskiego w obrębie których występują kwitnące (a niekiedy także owocujące) okazy bluszczu zwyczajnego (*Hedera helix*).

Lasy

Leśną przestrzeń produkcyjną miasta tworzą lasy zajmujące około 18,35% jego powierzchni, tj. 1667 ha, które posiadają status lasów ochronnych. Użytki leśne stanowią własność:

- a) Skarbu Państwa – administrowane przez Nadleśnictwo Siewierz i Nadleśnictwo Chrzanów,
- b) Wspólnoty Leśnej w Sławkowie,
- c) Zarządu Wspólnot Gruntowych w Sosnowcu,
- d) Gminy Sosnowiec,
- e) osób fizycznych.

Pomniki przyrody

Na terenie miasta Sosnowiec uznanych za pomniki przyrody zostało 66 drzew.

Wody powierzchniowe

Najistotniejszymi elementami są rzeki: Przemsza, Biała Przemsza, Brynica i Bobrek, Potok Zagórski, Potok Jamki i Potok Dańdówka, gdyż biorą one udział w budowie obszaru liniowego wód. Sieć hydrograficzną Sosnowca uzupełniają antropogeniczne ciek, rowy i kanały, których głównym zadaniem jest odwadnianie oraz odprowadzanie oczyszczonych ścieków z terenu miasta. Do najważniejszych należą:

- Rów Mortimerowski, który odprowadza wody opadowe i roztopowe z dzielnicy Kazimierz Górniczy oraz częściowo z Porąbki (strefa przemysłowa) i oczyszczone ścieki z oczyszczalni ścieków „Zagórze”
- Rów B oraz Rów E, które służą jako odbiorniki wód opadowych i roztopowych z terenów objętych inwestycjami gminnymi oraz zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej.

Odbiornikiem ww. rowów jest rzeka Bobrek.

Rów Klimontowski natomiast odprowadza wody opadowe z miejskich obszarów dzielnicy Klimontów. W granicach miasta istnieją także powierzchniowe zbiorniki wodne o funkcjach rekreacyjnych. Część zbiorników wodnych, w tym śródleśne oczka wodne, pełnią także istotną funkcję przyrodniczą (ekologiczną). Do głównych zbiorników wodnych w Sosnowcu o funkcji rekreacyjnej należą m.in.:

- a) Balaton – o powierzchni ok. 10 ha, zlokalizowany w Maczkach,
- b) Stawiki – o powierzchni ok. 8 ha, zlokalizowany na terenie Starego Sosnowca,
- c) zbiornik w Parku im. Jacka Kuronia – zlokalizowany w Kazimierzu Górniczym.

Dla wyodrębnionej struktury ciągłości połączeń zieleni uwidocznionej na poniższym rysunku wskazuje się działania:

- zachowanie ciągłości systemu przyrodniczego, w szczególności korytarzy migracji wzdłuż cieków wodnych, wskazuje się łączyć rozproszone elementy zieleni w zintegrowany system;

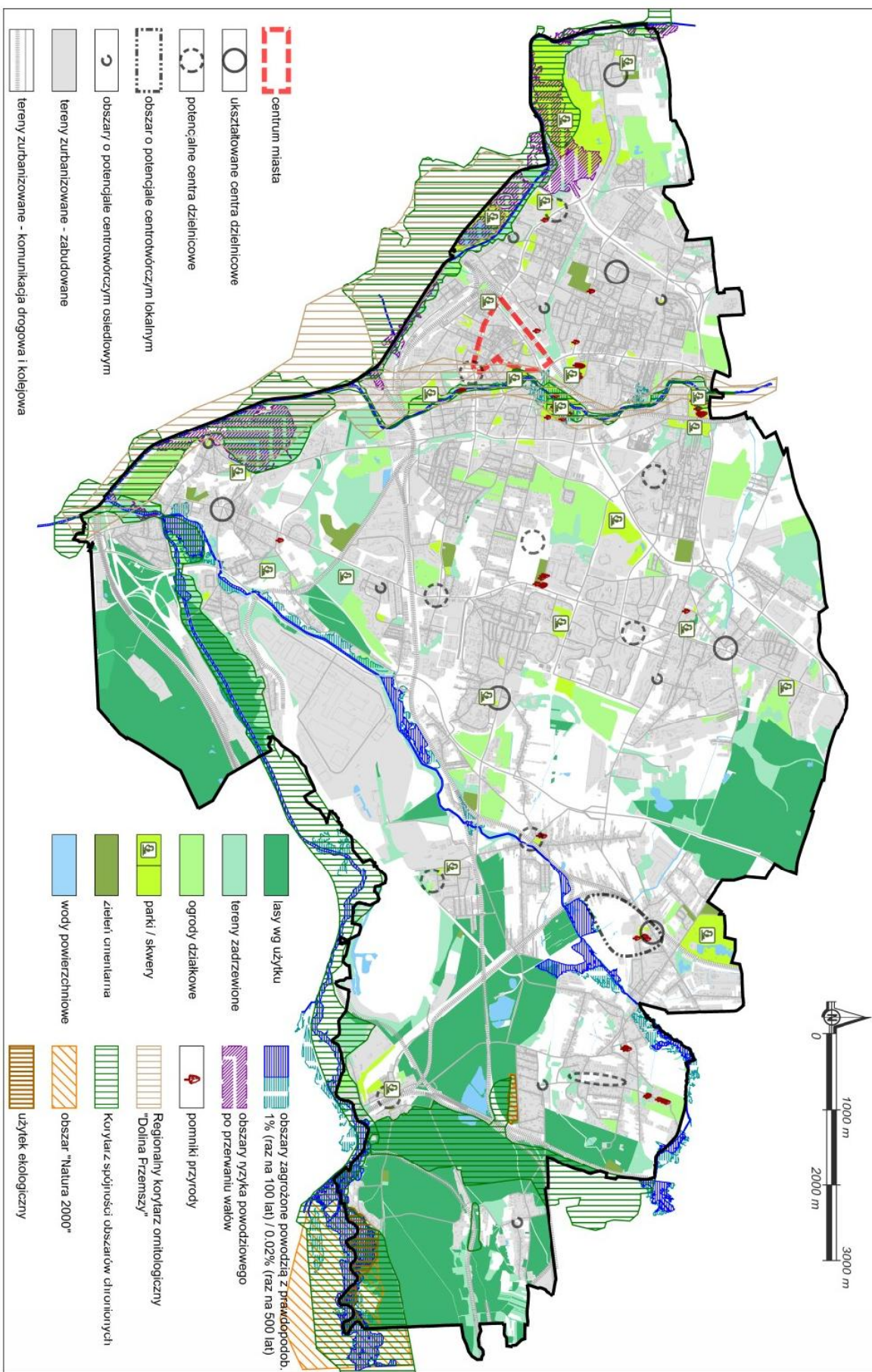
- z uwagi na wartości przyrodnicze proponuje się utrzymanie dotychczasowego sposobu użytkowania przede wszystkim zwartych kompleksów rolnych i leśnych, rozciągających się w północno-wschodniej części miasta, dla których sporządzono plany urządzenia lasu zgodnie z ustawą o lasach;
- zapobieganie fragmentacji kompleksów rolnych, które są konsekwencją zjawiska suburbanizacji (szczególnie przez wydawane decyzje o warunkach zabudowy);
- na terenach użytków rolnych korzystne będzie: utrzymanie istniejącego zagospodarowania łąk, ochrona łąk i zadrzewień i zakrzewień;
- zachowanie cieków wodnych, rowów melioracyjnych (kanałów) wraz z towarzyszącą im roślinnością oraz zapobieganie zanikowi zbiorników wodnych, obszarów podmokłych stanowiących „gąbkę miasta”;
- należy rewitalizować istniejące tereny zieleni oraz zwiększyć powierzchnie nowych terenów dla rekreacji w obszarze miasta;
- proponuje się konsekwentnie tworzyć i chronić bulwary rzeczne;
- należy projektować zielone przestrzenie w otoczeniu zabudowy miejskiej oraz wewnątrz osiedli („parki kieszonkowe”, podwórka, skwery);
- wskazuje się kształtowanie wysokiej jakości publicznych terenów zielonych, rozmieszczonych równomiernie w skali miasta w zasięgu przystępowych 15 minut pieszo (na planszy wskazano zasięgi dojść do istniejących parków, istotnych skwerów i ośrodków rekreacyjnych oraz zaproponowano lokalizację nowych terenów parkowych, które uzupełnią siatkę publicznych terenów zielonych);
 - dla zabudowy wchodzących swym zasięgiem w obszary ciągłości połączeń zieleni wyznaczać podwyższone wskaźniki powierzchni biologicznie czynnej;
 - przy realizacji inwestycji celu publicznego należy podejmować działania minimalizujące wycinkę drzew;
- zwiększenie retencji wody w miejscu występowania/wytworzenia, w tym wspieranie mikroretencji wód opadowych i roztopowych na posesjach mieszkańców oraz obiegu zamkniętego w zabudowie przemysłowej;
- zastopowanie zabudowy obszarów zagrożonych powodzią oraz zagwarantowanie nieograniczonego dostępu do wód powierzchniowych i zapewnienie ich drożności, w celu zapobieżenia lokalnym podtopieniom i powodziom;

Z uwagi na ochronę środowiska i przyrody uwzględnienia wymagają:

- a) obszary i obiekty chronione w myśl przepisów ustawy o ochronie przyrody,
- b) obszary proponowane do objęcia ochroną,
- c) obszary leśne i zadrzewione, pełniące funkcję enklaw wysokiej zieleni w obszarze zurbanizowanym i nieurbanizowanym,
- d) obszary stanowiące ewidencyjne użytki rolne ze względu na wartości przyrodnicze i odgrywane role powiązań ekologicznych.

W celu ochrony obszaru cennego przyrodniczo stanowiącego staw zapadliskowy z otoczeniem w rejonie ul. Lenartowicza wskazuje objąć go ochroną prawną. Objęcie ochroną prawną cennych przyrodniczo obiektów i obszarów będzie sprzyjało utrzymaniu procesów ekologicznych, a także zachowaniu na terenie Sosnowca różnorodności biologicznej, dziedzictwa geologicznego i względnej stabilności ekosystemów. Jest to również istotne z punktu widzenia zapewnienia ciągłości istnienia gatunków roślin i zwierząt wraz z ich siedliskami przez utrzymanie lub przywracanie ich właściwego stanu. W tym celu należałoby wprowadzić ograniczenia, zakazy i nakazy, których zakres będzie uzależniony od form ochrony przyrody, a także indywidualnych cech chronionego ekosystemu.

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH

Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Drogi

Przez miasto Sosnowiec przechodzi 5 dróg krajowych w tym 2 ekspresowe. Poniżej znajduje się lista dróg wraz z ich typem i kompletnym przebiegiem (spisem miejscowości, przez które przechodzi dana trasa).

- S1 - droga ekspresowa S1 (Pyrzowice - Zwardoń - granica Słowacka),
- S86 - droga ekspresowa S86 (Sosnowiec - Katowice),
- DK79 - droga krajowa nr 79 (Warszawa - Bytom),
- DK86 - droga krajowa nr 86 (Podwarpie - Wojkowice Kościelne - Sarnów - Będzin - Sosnowiec - Katowice - Tychy),
- DK94 - droga krajowa nr 94 (Zgorzelec – Korczowa).

Występują wyraźne dysproporcje w gęstości układu drogowego części zachodniej i części wschodniej miasta, związane z odmiennymi tradycjami osadnictwa typowo miejskiego (zachód) i wiejskiego (wschód).

Linie kolejowe

Przez miasto Sosnowiec przechodzi 10 linii kolejowych wykorzystywanych do ruchu pasażerskiego lub towarowego. Poniżej znajduje się lista linii wraz z ich kategorią i kompletnym przebiegiem oraz nazwą odcinka położoną w granicach Sosnowca:

- LK1 - linia kolejowa nr 1: Warszawa Zachodnia – Katowice [o znaczeniu państwowym] (odcinek: Dąbrowa Górnicza - Sosnowiec Główny - Katowice Zawodzie),
- LK134 - linia kolejowa nr 134: Jaworzno-Szczakowa - Mysłowice [o znaczeniu państwowym] (odcinek: Jaworzno Szczakowa -Sosnowiec Jęzor - Mysłowice),
- LK133 - linia kolejowa nr 133: Dąbrowa Górnicza Ząbkowice - Kraków Główny [o znaczeniu państwowym] (odcinek: Dorota - Sosnowiec Maczki),
- LK180 - linia kolejowa nr 180: Dorota - Mysłowice Brzezinka [o znaczeniu państwowym] (odcinek: Sosnowiec Jęzor - Dorota),
- LK62 - linia kolejowa nr 62: Tunel - Sosnowiec Główny [o znaczeniu pierwszorzędym] (odcinki: Sosnowiec Główny - Sosnowiec Południowy - Dąbrowa Górnicza Strzemieszyce),
- LK660 - linia kolejowa nr 660: Sosnowiec Południowy - Sosnowiec Główny [o znaczeniu pierwszorzędym],
- LK171 - linia kolejowa nr 171: Dąbrowa Górnicza Towarowa - Panewnik [o znaczeniu pierwszorzędym] (Dąbrowa Górnicza Towarowa - Dąbrowa Górnicza Wschodnia -Sosnowiec Dańdówka - Katowice Muchowiec),
- LK163 - linia kolejowa nr 163: Sosnowiec Kazimierz - Sosnowiec Maczki [o znaczeniu drugorzędym],
- LK719 - linia kolejowa nr 719: Jęzor Centralny JCA - Sosnowiec Jęzor GT [o znaczenia miejscowym] (Jęzor Centralny (JCA) -Sosnowiec Jęzor),
- LK665 - linia kolejowa nr 665: Sosnowiec Maczki - Euroterminal Sławków [o znaczenia miejscowym].

Komunikacja kolejowa realizuje znikomy procent przewozów pasażerskich w obszarze miasta, Likwidacja wielu bocznic kolejowych, związanych obsługą zlikwidowanych zakładów produkcyjnych, pozwala na wykorzystanie terenów pokolejowych dla realizacji nowych elementów układu drogowego i tras tramwajowych.

Przebiegi linii kolejowych w zachodniej części miasta, stwarzają ograniczenia dla rozwoju terenów zabudowanych. Jednocześnie przebiegi linii kolejowych we wschodniej części miasta stwarzają ograniczenia dla rozwoju tych terenów, tworząc nierozwojowe obszary wyspowe otoczone ze wszystkich stron liniami kolejowymi.

Planowane kierunki rozwoju w zakresie komunikacji drogowej i kolejowej

- a) „Budowa DTŚ „Wschód” – Etap II – węzeł Janów (Katowice) – Bór (Sosnowiec)”,
- b) „Budowa Szybkiej Kolei Regionalnej”,
- c) „Modernizacja linii kolejowych” ,
- d) „Rozbudowa CMK Katowice- Kraków”,
- e) „Połączenie terenów inwestycyjnych Zagłębia Dąbrowskiego z Euroterminalem w Sławkowie”,
- f) „Budowa sieci dróg/ tras rowerowych” ,
- g) „Budowa centrów przesiadkowych”,
- h) „Modernizacja i rewitalizacja linii kolejowych”, w tym prace na liniach kolejowych nr 62, 660 na odcinku Tunel – Bukowno – Sosnowiec Południowy,
- i) „Modernizacja linii tramwajowych”,
- j) „Budowa DTŚ „Wschód” Etap I - węzeł Lwowska – węzeł Jęzor”,
- k) „Modernizacja linii kolejowej E30 Katowice – Kraków”,
- l) „Modernizacja DK94”,
- m) „Modernizacja i przebudowa DK94/86”,

Zgodnie z założeniami, na terenie GZM ma powstać Kolej Metropolitalna. Transport szynowy ma być w przyszłości kręgosłupem całego systemu komunikacji publicznej na obszarze Metropolii.

W granicach miasta Sosnowica przebiegi linii metropolitalnych opierać się będą na wykorzystaniu możliwości istniejącej infrastruktury - linii kolejowych nr 1 oraz nr 62. Założenia koncepcji Kolei Metropolitalnej przewidują wykorzystanie istniejących przystanków kolejowych, oraz lokalizację nowych: Sosnowiec – Osiedle Piastów, Sosnowiec Sielec, Sosnowiec – Śródula. Zwiększenie siatki połączeń oraz liczby przystanków poprawi dostępność do komunikacji publicznej oraz pozwoli wzmocnić status lokalnych centrów, jak również zwiększyć atrakcyjność przyległych obszarów mieszkaniowych i usługowych. Zgodnie z wytycznymi kształtowania sieci osadniczej w pobliżu przystanków wskazuje się działania polegające na rozwijaniu usług i mieszkalnictwa, przy założeniu zwiększenia intensywności zabudowy, priorytetowym lokalizowaniu form zabudowy wielorodzinnej.

Linie tramwajowe

Linie tramwajowe obsługują przede wszystkim zachodnią część miasta, Przystanki linii tramwajowych w obszarze zurbanizowanym dostępne są w strefie dojazdu mniejszej niż 400 m. Większość tras zintegrowana jest z drogami, przebiegają głównie na wydzielonych pasach.

Na terenie miasta powstały liczne węzły przesiadkowe w miarę możliwości integrujące komunikację: kolejową, tramwajową, autobusową, rowerową:

Pozostałe dane statystyczne

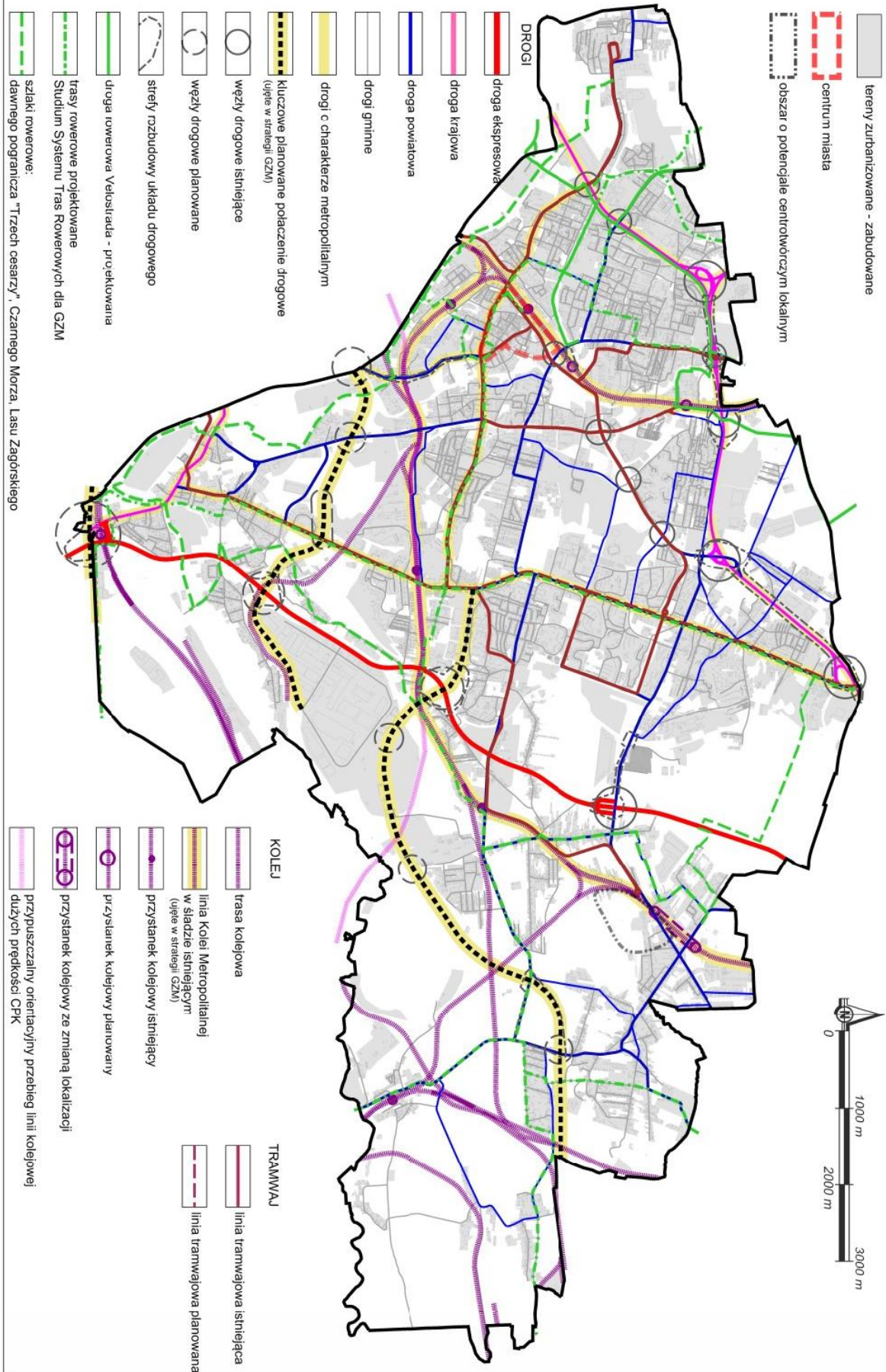
W 2024 roku w Sosnowcu znajdowało się 51 km ścieżek rowerowych, 13,3 km bus-pasów. Sosnowiec nie posiada parkingów w systemie Parkuj i Jedź (Park & Ride).

W skali miasta nie ma rozwiniętego systemu tras i ścieżek pieszych ani szlaków turystycznych.

Dla sieci transportowej wskazuje się działania:

- rozwinięcie wielokierunkowych połączeń drogowych w części miasta położonej na wschód od drogi krajowej S1,
- uzyskanie lepszej segregacji ruchu w części miasta położonej na zachód od drogi krajowej S1,
- priorytetowa rozbudowa dróg krajowych i ekspresowych o nowe węzły drogowe, przebudowa nadmiernie obciążonych skrzyżowań, w tym przebudowa wybranych na węzły bezkolizyjne,
- zapewnienie rezerwy terenowej pod planowane drogi, w szczególności Drogowej Trasy Średnicowej, drogi łączącej S1 z Euroterminalem w Sławkowie oraz łącznika drogowego obu dróg (przedłużenie DTŚ),
- wykorzystanie możliwości trasowania nowych dróg i tras tramwajowych w śladach zlikwidowanych tras kolei,
- wyodrębnienie obszarów o dominacji komunikacji zbiorowej i wprowadzenie ograniczeń w parkowaniu,
- stworzenie ogólnomiejskiego systemu parkingowego,
- rozwój sieci punktów ładowania pojazdów elektrycznych oraz zapewnienie wzdłuż dróg rezerwy terenów pod infrastrukturę paliw alternatywnych,
- przedłużenie linii tramwajowej nr 15 o budowę dwóch nowych połączeń w ciągu ulicy 11 Listopada w kierunku południowym,
- równolegle przy realizacji nowej zabudowy terenów pokopalnianych Kazimierza Górniczego (subcentrum wschodniej części miasta) wymagana jest przebudowa układu drogowego w rejonie linii kolejowej na Kazimierzu oraz realizacja połączenia drogowego z planowaną drogą S1- Sławków,
- konieczność rozbudowy spójnego systemu komunikacji rowerowej w skali całego miasta, w szczególności wytworzenie sieci połączeń poszczególnych jednostek przestrzennych / osadniczych,
- rozbudowa sieci systemu komunikacji pieszej w skali miasta z uwzględnieniem połączeń z przestrzeniami publicznymi i przestrzeniami zieleni, w tym wytworzenie szlaków pieszych, obszarów z dominującym ruchem pieszym (centrum/śródmieście miasta, otoczenie centrów lokalnych), w dostosowaniu do specyfiki poszczególnych obszarów,
- konsekwentne realizowanie sieci ścieżek pieszych i rowerowych wzdłuż rzek - należy przyjąć kategorię ochronę bulwarów nadrzecznych przed zabudową,
- w przypadku narastającego problemu tworzenia się korków w ciągu ul. Lenartowicza/KWK Kazimierz-Juliusz, należy rozważyć wytworzenie dodatkowego połączenia drogowego, przecinającego drogę S1 wykorzystując już istniejące przebiegi i budowle inżynieryjne,
- stworzyć rezerwę terenu pod realizację linii kolejowej dużych prędkości.

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ KORYTARZE I ELEMENTY SIECI TRANSPORTOWYCH

Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej;

Infrastruktura społeczna

Zabudowa usługowa

Ośrodki usługowe miejskie i lokalne - osiedlowe tworzą hierarchiczny układ, który wywodzi się z historycznego kształtowania się sieci osadniczej na obecnym terenie Sosnowca. Ośrodki usługowe tworzone są głównie przez usługi komercyjne, które lokalizują się stosownie do lokalizacji terenów mieszkaniowych, dostępności komunikacyjnej oraz korzyści, wynikających z ich koncentracji. Obszar o ponadprzeciętnej koncentracji usług to Śródmieście, łączące się z centralną częścią Pogoni i wschodnią częścią Starego Sosnowca.

Na tej podstawie ustalony został hierarchiczny, trójstopniowy układ ośrodków usługowych Sosnowca:

- centrum miasta, charakteryzujące się bardzo wysoką koncentracją usług, obejmujące obszar objęty linią kolejową wraz z dworcem kolejowym, północnowschodnim zapleczem ulicy Małachowskiego oraz południowym zapleczem ulic: Sienkiewicza i Piłsudskiego,

- ośrodki: w Pogoni, Starym Sosnowcu, Środuli, Zagórzu oraz Kazimierzu Górniczym,

- pozostałe ośrodki o lokalnym zasięgu obsługi: w Dębowej Górze, Zawodziu, Nivce i Modrzejowie.

Wyraźnie zaznacza się brak koncentracji usług w Maczkach, a także Ostrowach Górniczych, Porąbce, Dańdówce i Milowicach.

W Sosnowcu znajdują się następujące obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²:

- Centrum Handlowe Auchan / Decathlon / Leroy Merlin, ul. Zuzanny 20, 26, Sokolskiej 35.
- Centrum Handlowe Plejada, ul. Stanisława Staszica 8B,
- Centrum Handlowe Aura Park, Cypriana Kamila Norwida 6
- Centrum Handlowe przy ul. 11 Listopada 122-126 (Kaufland, Media Expert itp.)
- Designer Outlet Center, ul. Orłąt Lwowskich 138,
- Centrum Handlowe Plaza przy ul. Henryka Sienkiewicza 2,
- Hipermarket Kaufland, al. Józefa Mireckiego 23,
- Hipermarket Leclerc, ul. Braci Mieroszewskich 2a,
- Park handlowy przy ul. Andersa i Mikołajczyka,
- Park Handlowy przy ul. 1 Maja 23.

Opieka zdrowotna

Obiekty i placówki związane z opieką medyczną obejmują w Sosnowcu zakłady publiczne i niepubliczne w tym: lecznictwo stacjonarne (szpitalne), lecznictwo otwarte (ambulatoryjne) oraz placówki inne.

Lecznictwo stacjonarne

Na terenie Sosnowca funkcjonuje jeden szpital posiadający status publicznego zakładu opieki zdrowotnej:

Wojewódzki Szpital Specjalistyczny Nr 5 im. św. Barbary Centrum Urazowe przy Placu Medyków 1, którego podmiotem tworzącym jest Sejmik Województwa.

Ponadto na terenie miasta Sosnowiec funkcjonują:

- 1) Sosnowiecki Szpital Miejski Sp. z o.o. w restrukturyzacji mieszczący się w 2 obiektach przy ul. Zegadłowicza 3 i Szpitalnej 1 oraz
- 2) Centrum Zdrowia Dziecka i Rodziny im. Jana Pawła II w Sosnowcu Sp. z o.o. przy ul. Gabrieli Zapolskiej 3. Podmioty te są spółkami prawa handlowego.

W Sosnowcu funkcjonuje również Centrum Profilaktyki, Leczenia i Opieki MEDICO NZOZ sp. z o.o. z siedzibą przy ul. Szpitalnej 1, które świadczy usługi medyczne w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym.

Lecznictwo otwarte

Dostęp do świadczeń medycznych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej i specjalistycznej opieki medycznej zapewniają publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej.

Spośród publicznych zakładów opieki zdrowotnej świadczenia zapewnia Zakład Lecznictwa Ambulatoryjnego w Sosnowcu przy ul. Wawel 15 w skład którego wchodzi Przychodnie Rejonowo-Specjalistyczne:

1. Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna Nr 1 - Sosnowiec ul. Wojska Polskiego 19
2. Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna Nr 9 - Sosnowiec ul. Wawel 15
3. Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna Nr 10 - Sosnowiec ul. Hallera 5

Świadczenia zdrowotne w zakresie ambulatoryjnej opieki medycznej na terenie Sosnowca zapewnia także Przychodnia „MIŁOWICE” sp. z o.o. z siedzibą w Sosnowcu przy ul. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego 14c, która jest spółką prawa handlowego ze 100% udziałem gminy Sosnowiec w kapitale zakładowym spółki.

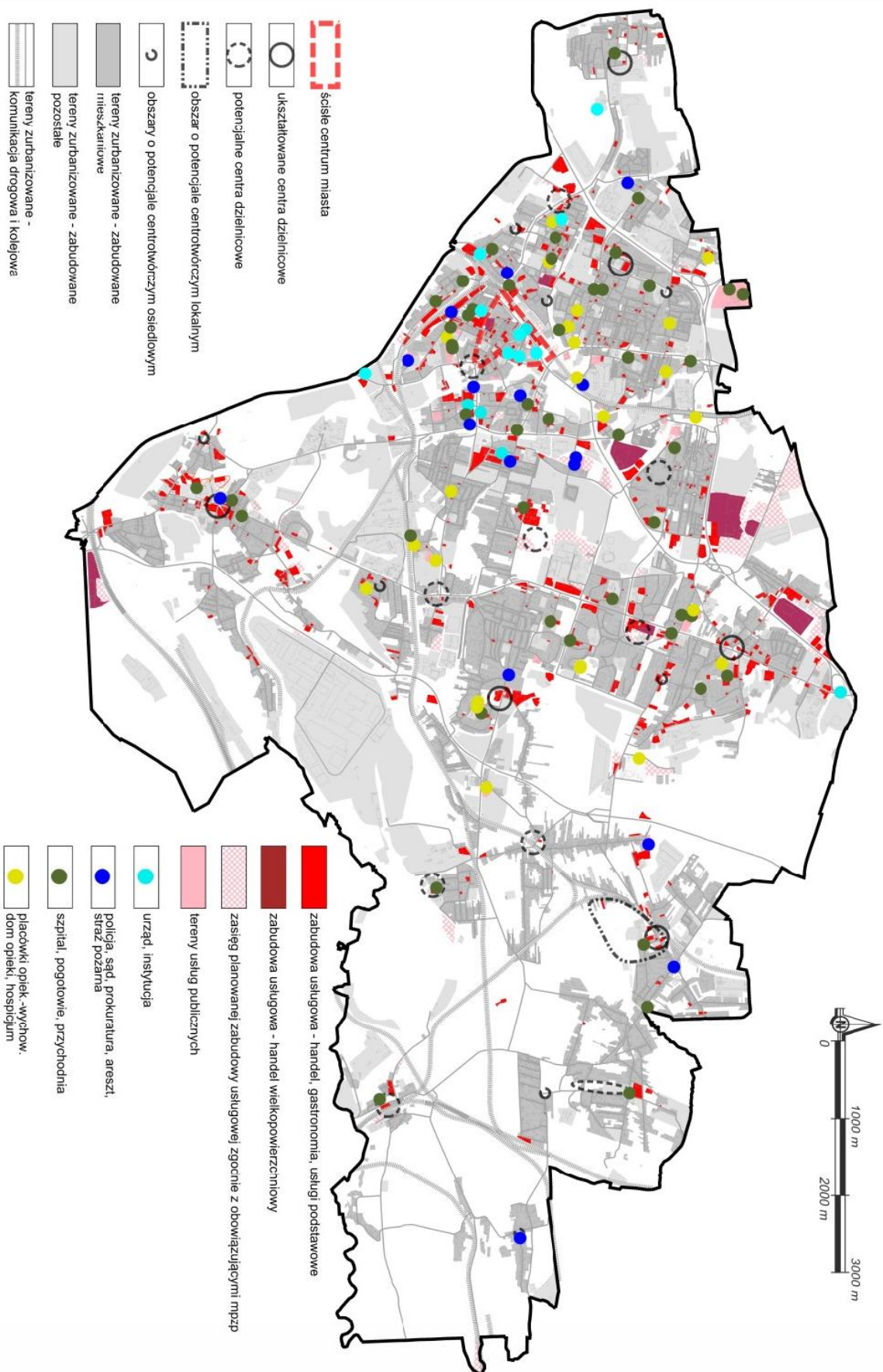
Uzupełnieniem publicznych zakładów opieki zdrowotnej są przychodnie niepubliczne, z których przeważająca większość posiada umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia na świadczenia usług nieodpłatnych dla osób uprawnionych (ubezpieczonych).

Szczegółowy wykaz placówek z danymi teleadresowymi według świadczonych usług dostępny jest na stronie internetowej Narodowego Funduszu Zdrowia <https://gsl.nfz.gov.pl/GSL/>.

Placówki inne

1. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Rejonowe Pogotowie Ratunkowe w Sosnowcu przy ul. Kombajnistów 76;
2. Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa w Katowicach, Oddział Terenowy w Sosnowcu przy ul. Zegadłowicza 3 (na terenie Sosnowieckiego Szpitala Miejskiego Sp. z o.o. w restrukturyzacji);
3. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Sosnowcu przy ul. Pogotowia 1;
4. Hospicjum Sosnowieckie im. św. Tomasza Ap. przy ul. Mjr H. Hubala-Dobrzańskiego 131.

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ELEMENTY INFRASTRUKTURY GOSPODARCZEJ - USŁUGI KOMERCYJNE I PUBLICZNE

Oświata i nauka

Żłobki

Misją Zespołu Żłobka i Klubów Dziecięcych w Sosnowcu jest współdziałanie z rodzicami w wychowaniu, opiece, pielęgnowaniu oraz prawidłowym żywieniu małego dziecka. Wspomaganie indywidualnego rozwoju dzieci poprzez prowadzenie zajęć metodyczno-dydaktycznych.

W skład Zespołu Żłobka i Klubów Dziecięcych w Sosnowcu wchodzi obecnie 9 oddziałów Żłobka oraz 2 Kluby Dziecięce. Aktualnie liczba miejsc w Zespole Żłobka i Klubów Dziecięcych wynosi 591.

Przedszkola

W roku szkolnym 2024/2025 na terenie Gminy Sosnowiec funkcjonowało 39 publicznych przedszkoli. Wychowaniem przedszkolnym objętych było 4 734 dzieci w 220 oddziałach przedszkolnych. Średnia liczebność dzieci w oddziale w przedszkolu wynosiła 22.

Szkoły podstawowe

W roku szkolnym 2024/2025 w Sosnowcu, funkcjonowało 36 szkół podstawowych, w tym dwie szkoły specjalne: Szkoła Podstawowa Specjalna nr 30 im. Stefanii Sempołowskiej i Szkoła Podstawowa Specjalna nr 44 im. Marii Grzegorzewskiej działająca w strukturze Zespołu Szkół Specjalnych nr 4. Do szkół tych uczęszczało 12 268 uczniów (stan na dzień 30.09.2024 r.).

Szkoły ponadpodstawowe

W sieci szkół ponadpodstawowych na terenie naszego Miasta w roku szkolnym 2024/2025 funkcjonowały następujące jednostki:

- 6 liceów ogólnokształcących dla młodzieży,
- 1 liceum ogólnokształcące dla dorosłych,
- 8 techników dla młodzieży,
- 6 branżowych szkół I stopnia, w tym 1 branżowa szkoła I stopnia specjalna,
- 2 branżowe szkoły II stopnia,
- 1 szkoła specjalna przysposabiająca do pracy,
- Zespół Szkół Muzycznych.

W roku szkolnym 2024/2025 naukę w szkołach ponadpodstawowych dla młodzieży i w szkołach dla dorosłych pobierało 8 141 uczniów i słuchaczy w 334 oddziałach.

Inne placówki oświatowe

- Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne,
- Ogniska Pracy Pozaszkolnej,
- Międzyszkolny Ośrodek Sportowy,
- Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

Niepubliczne szkoły i jednostki edukacyjne

W roku szkolnym 2024/2025, na terenie Miasta Sosnowca prowadziło działalność 45 niepublicznych szkół i placówek oświatowych, w tym:

- 19 przedszkoli,
- 1 punkt przedszkolny,
- 7 szkół podstawowych dla dzieci,
- 1 branżowa szkoła I stopnia,
- 1 branżowa szkoła II stopnia,
- 5 liceów ogólnokształcących dla młodzieży,

- 1 liceum ogólnokształcące dla dorosłych,
- 4 szkoły policealne zawodowe,
- 1 technikum dla młodzieży.
- 3 poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Ponadto 2 publiczne jednostki szkolne prowadzone przez osobę prawną:

- 1 szkoła podstawowa,
- 1 przedszkole.

W sosnowieckim systemie oświaty funkcjonowało również:

- 21 niepublicznych placówek kształcenia ustawicznego,
- 1 centrum kształcenia zawodowego,
- 1 niepubliczna placówka oświatowo - wychowawcza w systemie oświaty,

Szkolnictwo wyższe

Na sosnowieckich uczelniach można studiować na kierunkach licencjackich, inżynierskich i magisterskich. Uczelnie sosnowieckie prowadzą rekrutację zarówno na studia płatne, jak i bezpłatne, które realizowane są w trybie dziennym i zaocznym.

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Uczelnia oferuje ponad 86 kierunków studiów i ponad 200 specjalności, na których kształcą się studenci (ponad 25 000), słuchacze studiów podyplomowych i doktoranci w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym. Wszystkie kierunki objęte są Europejskim Systemem Transferu Punktów (ECTS), co umożliwia swobodną wymianę międzynarodową studentów, m.in. w ramach programów Erasmus+. Uniwersytet zawarł prawie 900 umów z partnerami zagranicznymi, dzięki którym realizuje wiele projektów naukowych oraz programy międzynarodowej wymiany studentów i pracowników. Uniwersytet Śląski w Katowicach jest jedną z największych uczelni w Polsce. Tworzy ją 8 Wydziałów, z których 3 znajdują się w Sosnowcu. Wśród nich „Żyła”, czyli najwyższy budynek akademicki w Polsce – Wydział Nauk Przyrodniczych. Z jego dachu obserwować można okolicę z wysokości aż 80 metrów. „Żyła” jest też najwyższą w okolicy wieżą do skoków bungee na Śląsku. Nieopodal znajdują się akademiki, klub studencki, Wydział Humanistyczny, gdzie uczą się przyszli tłumacze, językoznawcy i nauczyciele języków obcych, a także dwa budynki Wydziału Nauk Ścisłych i Technicznych kształcący przyszłych informatyków i inżynierów.

Akademia Humanitas

Oferuje studia I, II stopnia oraz jednolite magisterskie w trybie dziennym lub zaocznym. Uczelnia posiada również bogatą ofertę studiów podyplomowych dla nauczycieli, prawników, specjalistów administracji oraz managerów. Zainteresowani mogą wybierać studia spośród 11 kierunków i niemal 30 specjalności w formule standardowej, „krótsze studia” lub „Dwa dyplomy – jednoCzesne”.

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach – Wydział Nauk Farmaceutycznych w Sosnowcu
Obecnie kandydaci na studia mają możliwość wyboru jednego z następujących kierunków studiów:

- farmacja (studia stacjonarne, studia niestacjonarne, studia w języku angielskim)
- analityka medyczna (studia stacjonarne)
- biotechnologia medyczna I stopnia (studia stacjonarne, studia w języku angielskim)
- biotechnologia medyczna II stopnia (studia stacjonarne, studia w języku angielskim)
- kosmetologia I stopnia (studia stacjonarne, studia niestacjonarne)

- kosmetologia II stopnia (studia stacjonarne, studia niestacjonarne)
- chemia kosmetyczna I stopnia (studia stacjonarne)

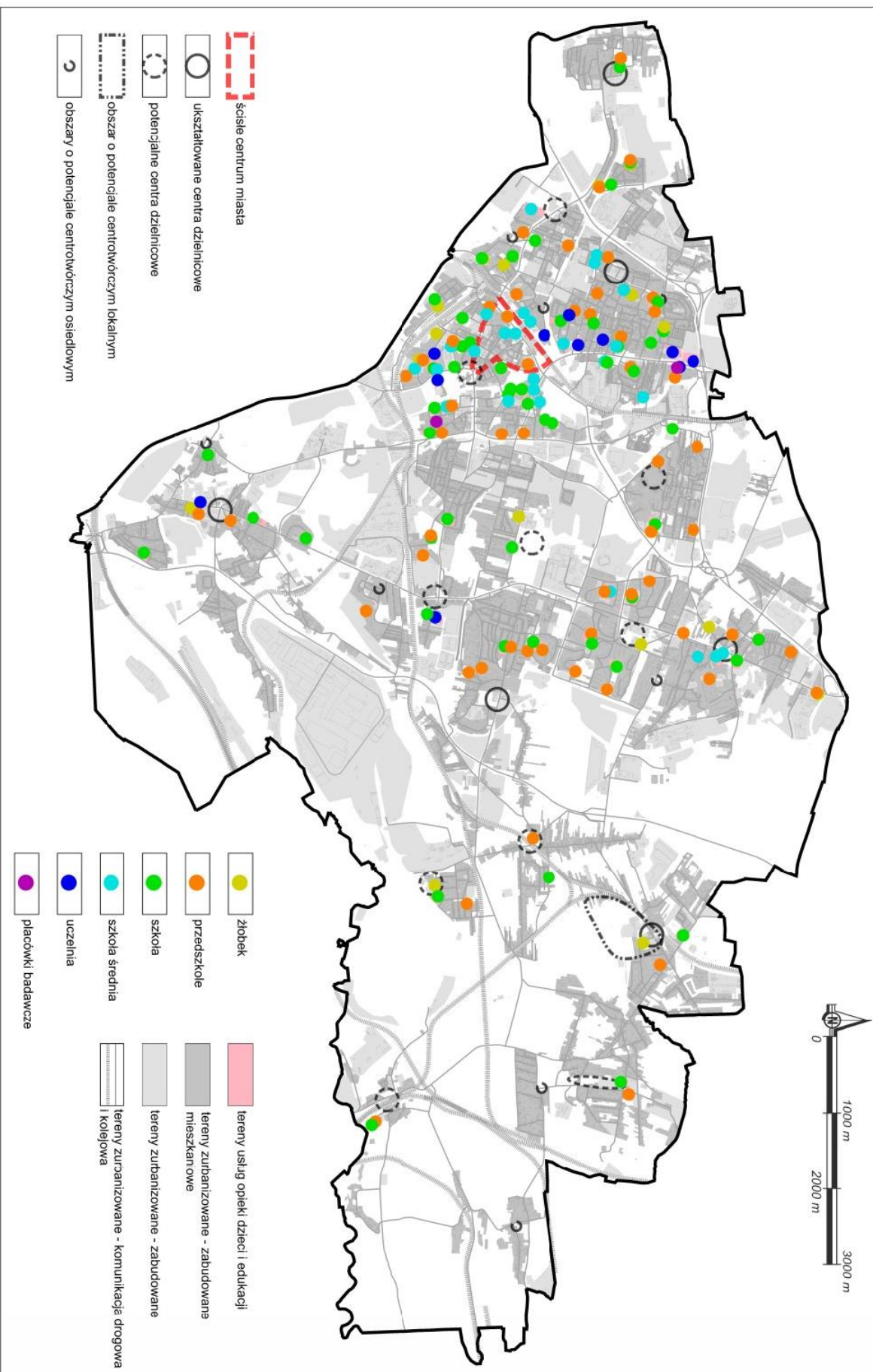
Wydział Nauk Farmaceutycznych w Sosnowcu prowadzi kształcenie podyplomowe w formie studiów uzupełniających dla Osób Wykwalifikowanych, pracujących w przemyśle farmaceutycznym, z enologii oraz towaroznawstwa zielarskiego z elementami ziołolecznictwa.

Wyższa Szkoła Medyczna w Sosnowcu

Jest to uczelnia niepaństwowa, która od 2007 r. lat kształci na kierunkach medycznych. Szkoła prowadzi rekrutację na studia zawodowe i magisterskie na kierunku pielęgniarstwo oraz na studia licencjackie w zakresie ratownictwa medycznego i dietetyki. Ofertę edukacyjną placówki uzupełniają studia podyplomowe związane z organizacją i zarządzaniem w ochronie zdrowia, prawem medycznym, dietetyką, edukacją seksualną.

Uczelnia stawia sobie za cel wprowadzenie na rynek pracy wysokiej klasy specjalistów w zakresie ochrony życia ludzkiego. Kadre dydaktyczną uczelni stanowią profesorowie, docenci i doktorzy nauk medycznych, a także specjaliści poszczególnych dziedzin medycznych zarówno teoretycznych, jak i klinicznych. Pielęgniarki, ratownicy medyczni i dietetycy to specjaliści poszukiwani przez pracodawców.

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ELEMENTY INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ - OPIEKI DZIECI, OŚWIATY I NAUKI

Instytucje Kultury

Oferta kulturalna Sosnowca opiera się na szerokim wachlarzu usług, jakie oferują liczne miejskie instytucje. Każda z nich przyczynia się do kształtowania i upowszechniania kultury w mieście i regionie. Oto szczegóły dotyczące najważniejszych z nich:

1. Miejska Biblioteka Publiczna im. Gustawa Daniłowskiego to nowoczesna, wielofunkcyjna, stanowiąca jedno z kluczowych centrów kulturalnych instytucja w Sosnowcu składająca się z Zagłębiowskiej Mediateki i 18 prężnie działających filii. Zlokalizowana w sercu miasta Zagłębiowska Mediateka zajmuje imponującą powierzchnię 6.200 m², co czyni ją jednym z największych obiektów tego typu w regionie. Nowoczesna infrastruktura biblioteki dostosowana jest do różnorodnych potrzeb mieszkańców, od tradycyjnych czytelników po osoby poszukujące dostępu do nowoczesnych technologii i multimedialnych. Biblioteka oferuje szeroki zakres usług i zasobów, nie tylko w głównej siedzibie, ale także poprzez sieć 18 aktywnych filii rozsianych po różnych dzielnicach miasta. Każda filia działa jako lokalne centrum kultury, tworząc przestrzeń spotkań i aktywności dla mieszkańców. Filie organizują liczne wydarzenia kulturalne, warsztaty oraz spotkania autorskie, promując literaturę, sztukę i kulturę w różnych społecznościach. Dzięki temu Zagłębiowska Mediateka nie tylko pełni funkcję tradycyjnej biblioteki, ale także aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym miasta. Zasoby biblioteki są bogate i różnorodne, a jej kolekcja stale się powiększa. Na koniec 2025 roku obejmowała 571 777 książek i czasopism, co świadczy o ogromnym zakresie dostępnych materiałów. Oprócz tradycyjnych publikacji drukowanych Mediateka oferuje 22 879 zbiorów multimedialnych, w tym audiobooki, e-booki, gry planszowe, płyty winylowe, mikrofilmy i inne nowoczesne formaty. Dzięki temu czytelnicy mogą korzystać z różnorodnych źródeł informacji i rozrywki, zarówno w formie cyfrowej, jak i fizycznej. Na koniec 2025 roku Biblioteka zarejestrowała 31 952 aktywnych czytelników, co pokazuje, jak ważną rolę odgrywa w życiu lokalnej społeczności. Biblioteka stara się sprostać rosnącym oczekiwaniom użytkowników, stale rozwijając swoją ofertę, zarówno pod względem zasobów, jak i organizowanych wydarzeń. W ten sposób staje się kluczowym elementem sosnowieckiej kultury, miejscem, które łączy tradycję z nowoczesnością oraz integruje różnorodne grupy społeczne.
2. Teatr Zagłębia – samorządowa instytucja artystyczna założona w 1897 roku, jest jedną z najstarszych scen teatralnych w Polsce i odgrywa ważną rolę w kulturalnym życiu Sosnowca oraz regionu Zagłębia Dąbrowskiego. Jego bogata historia sięga końca XIX wieku, co sprawia, że stanowi on ważny element dziedzictwa kulturalnego Polski. W 2017 roku Teatr obchodził jubileusz 120-lecia istnienia, co było okazją do przypomnienia jego długiej tradycji i wpływu na rozwój życia teatralnego na terenie Zagłębia. Teatr Zagłębia od początku swojego istnienia pełni funkcję ośrodka kulturalnego, który nie tylko oferuje różnorodne spektakle, ale także wpływa na rozwój artystyczny mieszkańców regionu. W jego repertuarze znajdują się zarówno klasyczne, jak i współczesne dzieła, które poruszają istotne problemy społeczne, kulturowe i egzystencjalne. Dzięki temu teatr przyciąga szeroką publiczność, zarówno młodych widzów, jak i bardziej doświadczonych miłośników sztuki. Misją Teatru Zagłębia jest przede wszystkim dbanie o rozwój kulturalny mieszkańców, a także integracja lokalnej społeczności poprzez sztukę. Placówka regularnie realizuje spektakle teatralne, w tym premiery nowych sztuk, a także spektakle gościnne i projekty edukacyjne. Teatr

często współpracuje z innymi instytucjami kulturalnymi, zarówno na poziomie lokalnym, jak i ogólnopolskim, organizując warsztaty, spotkania z twórcami oraz działania artystyczne skierowane do dzieci i młodzieży. Obecnie trwają przygotowania do rozbudowy teatru o nową scenę, co ma na celu zwiększenie możliwości repertuarowych i organizacyjnych placówki. Nowa scena pozwoli na realizację większej liczby przedstawień, zarówno tradycyjnych, jak i bardziej eksperymentalnych. Będzie to również szansa na rozwinięcie działalności edukacyjnej i warsztatowej. Rozbudowa teatru otworzy nowe możliwości współpracy z innymi artystami oraz instytucjami, co przyczyni się do wzbogacenia oferty kulturalnej nie tylko Sosnowca, ale także całego regionu.

Dzięki tej modernizacji Teatr Zagłębia ma szansę na jeszcze większą integrację ze społecznością lokalną oraz umocnienie swojej pozycji jako jednego z czołowych ośrodków teatralnych w Polsce. W ten sposób instytucja nie tylko zachowa swoje historyczne znaczenie, ale również wkroczy w nową erę rozwoju, dostosowując się do współczesnych wyzwań kulturalnych.

3. Zagłębiowskie Centrum Kultury im. Jana Kiepury – założone w 1983 r. jako Klub im. Jana Kiepury, to ważna instytucja kulturalno-oświatowa Sosnowca, zlokalizowana przy ul. Będzińskiej 65. ZCK noszące imię słynnego tenora Jana Kiepury pełni funkcję miejsca, które od lat gromadzi mieszkańców miasta, oferując im bogatą ofertę kulturalną oraz możliwości rozwoju artystycznego i edukacyjnego. Dzięki różnorodnym inicjatywom ZCK stało się jednym z kluczowych ośrodków kulturalnych w regionie, aktywnie wspierając rozwój pasji artystycznych wśród dzieci, młodzieży i dorosłych. ZCK organizuje szeroki wachlarz zajęć kulturalno-oświatowych, dostosowanych do różnych grup wiekowych i zainteresowań.

W ofercie znajdują się zajęcia muzyczne, teatralne, plastyczne, taneczne, a także warsztaty edukacyjne. Dzięki temu mieszkańcy Sosnowca mogą rozwijać swoje talenty, zdobywać nowe umiejętności i spędzać czas w sposób twórczy. ZCK nie ogranicza się jednak tylko do zajęć artystycznych – w jego programie znajdują się także działania mające na celu rozwój kompetencji społecznych i edukacyjnych, które przyczyniają się do integracji lokalnej społeczności.

Jednym z najważniejszych filarów działalności Zagłębiowskiego Centrum Kultury im. Jana Kiepury jest organizacja różnorodnych wydarzeń artystyczno-kulturalnych, które przyciągają szeroką publiczność. Są to m.in. koncerty, spektakle teatralne, festiwale, turnieje, konkursy, a także wystawy plastyczne i fotograficzne. Te wydarzenia, często organizowane we współpracy z innymi instytucjami kulturalnymi oraz artystami, wzbogacają ofertę kulturalną miasta i umożliwiają mieszkańcom kontakt z różnymi formami sztuki. Przykładem mogą być festiwale muzyczne i teatralne, które odbywają się cyklicznie i cieszą się dużą popularnością wśród lokalnej społeczności. ZCK stawia także na współpracę z młodymi artystami i zespołami, oferując im możliwość prezentacji swoich talentów podczas lokalnych wydarzeń. Regularnie organizowane konkursy i przeglądy artystyczne dają młodym ludziom szansę na zaprezentowanie swoich umiejętności przed szerszą publicznością oraz na zdobycie cennych doświadczeń scenicznych. Instytucja stara się także angażować seniorów, organizując dla nich specjalne programy i zajęcia, które umożliwiają aktywne spędzanie czasu i rozwijanie zainteresowań.

4. Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki to jedna z instytucji kulturalnych w Sosnowcu, zlokalizowana przy ul. Zamkowej 2. Mieści się w zabytkowym budynku, który jest najstarszym zachowanym obiektem architektonicznym w mieście, co nadaje mu wyjątkowy charakter. Zamek Sielecki pełni funkcję dynamicznego centrum sztuki, którego główną misją jest działalność wystawiennicza, promująca zarówno sztukę współczesną, jak i dziedzictwo kulturowe

regionu. Instytucja organizuje zarówno wystawy stałe jak i plenerowe, prezentując prace lokalnych, krajowych oraz międzynarodowych artystów.

Działalność wystawiennicza obejmuje szerokie spektrum tematów, od tradycyjnych form sztuki, takich jak malarstwo i rzeźba, po nowoczesne instalacje, multimedia i sztukę performatywną. Wystawy są starannie dobierane, aby odzwierciedlać różnorodność współczesnej sztuki oraz promować twórczość artystów związanych z regionem Zagłębia Dąbrowskiego. Dzięki temu Zamek Sielecki jest nie tylko miejscem prezentacji sztuki, ale również przestrzenią, w której odbywają się dyskusje, warsztaty i spotkania związane z kulturą i sztuką.

Instytucja współpracuje z różnymi partnerami, w tym z Teatrem Zagłębia, co pozwala na organizację interdyscyplinarnych projektów kulturalnych. Taka współpraca wzbogaca ofertę kulturalną miasta, łącząc różne dziedziny sztuki i dając publiczności możliwość uczestniczenia w różnorodnych formach artystycznego wyrazu.

W ramach działalności Sosnowieckiego Centrum Sztuki istotnym elementem jest także wystawa stała prezentowana w sali widowiskowo-koncertowej „MUZA” im. Władysława Szpilmana, a poświęcona wybitnemu pianiście i kompozytorowi, znanemu na całym świecie. Zamek Sielecki dzięki swojej różnorodnej działalności stanowi ważne miejsce na mapie kulturalnej Sosnowca, które przyciąga zarówno mieszkańców, jak i gości z innych miast.

5. Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu to jedna z kluczowych instytucji kultury w regionie, działająca od 1995 roku jako niezależne muzeum. Zlokalizowany przy ul. Chemicznej 12, Pałac Schoena jest nie tylko miejscem o znaczeniu historycznym, ale również centrum kulturalnym, które gromadzi i zachowuje dla przyszłych pokoleń dziedzictwo kulturowe Sosnowca oraz całego Zagłębia Dąbrowskiego. Muzeum mieści się w zabytkowym pałacu, który sam w sobie jest cennym świadectwem historii miasta, jako dawna rezydencja rodziny Schoenów – jednego z najważniejszych rodów przemysłowych Zagłębia.

Głównym zadaniem muzeum jest gromadzenie pamiątek związanych z historią miasta i regionu. Zbiory obejmują różnorodne dziedziny rozwoju miasta: industrializację, przemiany urbanistyczne i społeczne, naukę i kulturę. Muzeum posiada także bogatą kolekcję prac artystów związanych z regionem oraz największą w Polsce kolekcję polskiego szkła użytkowego. Dzięki swojej działalności muzeum pełni rolę ważnego ośrodka badań nad przeszłością regionu, a także umożliwia zwiedzającym poznanie lokalnej historii w kontekście szerszych zjawisk kulturowych i społecznych.

Pałac Schoena jest również aktywnym ośrodkiem upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym Zagłębia Dąbrowskiego. W ramach swojej działalności muzeum regularnie organizuje wystawy, warsztaty, prelekcje, wykłady i spotkania z ekspertami. Działania te obejmują zarówno tematykę związaną z przemysłowym dziedzictwem Zagłębia, jak i sztuką współczesną, oferując uczestnikom wydarzeń szerokie spektrum doświadczeń. Instytucja często współpracuje z innymi muzeami, artystami i instytucjami badawczymi, co pozwala na organizację różnorodnych, interdyscyplinarnych przedsięwzięć.

Pałac Schoena Muzeum w Sosnowcu to nie tylko miejsce przechowywania historii, ale również żywe centrum kulturalne, które łączy tradycję z nowoczesnością i jest kluczowym ośrodkiem promowania dziedzictwa regionu.

W październiku 2025 r. muzeum przejęło opiekę nad drugim pałacem wzniesionym przez rodzinę Schoenów przy obecnej ulicy 1 Maja. Przez sto lat mieścił się w nim sąd. Docelowo obiekt, nazwany obecnie Pałacem Emmy, będzie pełnił funkcje muzealne.

6. Przystanek Otwartej Kultury (POK) to nowa instytucja kulturalna na mapie Sosnowca, utworzona w 2023 roku na mocy uchwały Rady Miejskiej. Powstała w wyniku połączenia dwóch ważnych ośrodków kultury: Miejskiego Domu Kultury „Kazimierz” oraz Miejskiego Klubu „Maczki”, co umożliwiło stworzenie nowej, bardziej dynamicznej i kreatywnej przestrzeni dla mieszkańców Sosnowca, zwłaszcza w jego wschodnich dzielnicach. Głównym celem POK jest inicjowanie i rozwijanie działalności kulturalnej, a także upowszechnianie wartości kulturowych poprzez różnorodne formy twórczego wyrazu i działania.

Przystanek Otwartej Kultury funkcjonuje jako otwarta platforma dla inicjatyw kulturalnych, oferując wsparcie techniczne, personalne oraz merytoryczne dla artystów, grup twórczych oraz lokalnych społeczności. Jego działalność obejmuje organizację warsztatów, wystaw, koncertów, festiwali, turniejów, przeglądów artystycznych i konkursów, które mają na celu integrację społeczności lokalnej oraz rozwój kulturalny różnych grup wiekowych – od dzieci po seniorów. POK funkcjonuje w trzech głównych lokalizacjach. W dzielnicy Kazimierz Górniczy przy ul. Głównej 19, gdzie oferuje bogaty program warsztatów artystycznych, spotkań i wydarzeń skierowanych do mieszkańców dzielnicy Kazimierz Górniczy i okolic. Stanowi centrum dla inicjatyw twórczych i lokalnych projektów kulturalnych. W amfiteatrze „Muszelka” w parku im. Jacka Kuronia, gdzie powstała przestrzeń dedykowana większym wydarzeniom plenerowym, takim jak koncerty, festiwale i spektakle, które przyciągają szeroką publiczność i oferują możliwość bezpośredniego kontaktu ze sztuką na świeżym powietrzu oraz w budynku przy ul. Krakowskiej 26 w Maczkach - miejscu różnorodnych działań kulturalnych i edukacyjnych pełniącego rolę lokalnego centrum społeczno-kulturalnego, skupiającego mieszkańców dzielnicy Maczki.

Przystanek Otwartej Kultury stawia na tworzenie przestrzeni do współpracy i wymiany twórczej. Jednym z kluczowych projektów realizowanych przez instytucję jest wsparcie Klubu Seniora „Kreatywni+”, który daje starszym mieszkańcom Sosnowca możliwość aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym miasta. Instytucja angażuje się również w promocję zespołu ludowego „Klimontowianki”, który kultywuje tradycje muzyczne regionu.

Przystanek Otwartej Kultury to przestrzeń otwarta na nowe inicjatywy i kreatywne projekty, oferująca szeroki wachlarz działań kulturalnych i możliwości rozwoju dla różnych grup wiekowych i społecznych w Sosnowcu. Dzięki połączeniu dwóch instytucji POK dysponuje większym potencjałem do realizacji innowacyjnych i ambitnych projektów, które wzbogacają życie kulturalne miasta.

Krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy miasta stanowi warstwowo rozwijający się układ osadniczy kształtujący się historycznie od czasów piastowskich do czasów postindustrialnych XX wieku oraz kilkietapowe przyłączanie osiedli i wsi do utworzonego w 1902 roku miasta, który tworzą następujące elementy:

- 1) układ osadniczy miasta Sosnowca – ukształtowany został poprzez rozwój poszczególnych jednostek osadniczych oraz ich scalanie od 1902 do 1975 roku;
- 2) historyczne układy urbanistyczno – ruralistyczne;
- 3) historyczne układy komunikacyjne;
- 4) historyczna zabudowa mieszkaniowa, w skład której wchodzi wille, kamienice, budynki mieszkalne jednorodzinne i wielorodzinne;
- 5) zespoły osiedli i kolonii robotniczych;
- 6) zespoły fabryczno – rezydencjonalne;
- 7) obiekty przemysłowe i techniki;
- 8) zespoły przemysłowe;

- 9) zespoły pałacowo – parkowe;
- 10) historycznie ukształtowane zespoły parkowe;
- 11) cmentarze z historycznie ukształtowanymi alejami;
- 12) obiekty sakralne;
- 13) historyczne budynki usługowe – szkoły, urzędy, banki itp.;
- 14) starodrzew.

W krajobrazie kulturowym wyraźny jest podział na:

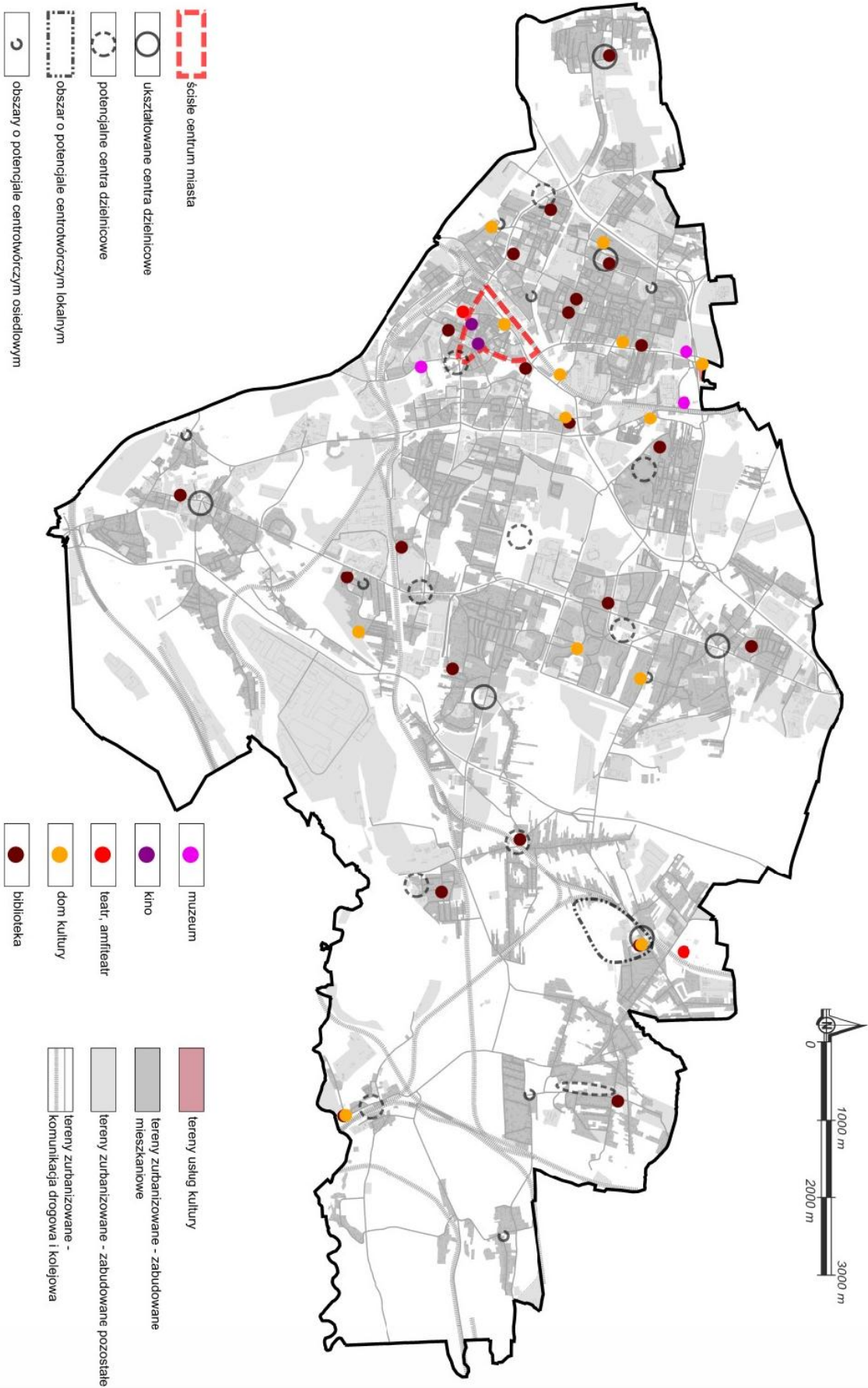
a) krajobraz powstały w wyniku przemian industrialnych – związanych z rozwojem układów komunikacyjnych i rozwojem przemysłu, którego osią rozwoju była linia odnogi kolei warszawsko-wiedeńskiej z dworcem kolejowym w centralnym punkcie,

b) krajobraz powstały jako typowe osady miejskie/osiedlowe i wiejskie o rodowodzie feudalnym oraz osiedla patronackie, których rozrzucony układ jest konsekwencją kolejnego włączania ich w granice miasta,

c) krajobraz powstały w wyniku rozwoju osiedleńczego okresu 1946-2014 – zabudowy układami osiedlowymi wielorodzinnymi: patronackimi (związanymi z przebudową istniejących i budową nowych ośrodków przemysłowych), komunalnymi i spółdzielczymi oraz układami zabudowy.

Spis obiektów zabytkowych nieruchomości zawarty jest w Gminnej Ewidencji Zabytków, w której uwidocznione są również obiekty chronione poprzez rejestr zabytków.

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ELEMENTY INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ - USŁUGI KULTURY

Infrastruktura sportu i rekreacji

Możliwość czynnej rekreacji zapewnia dobrze rozwinięta baza sportowo - rekreacyjna obejmująca 34 obiekty składające się z 61 sekcji:

- 7 stadionów sportowych (Kompleks Piłkarski przy ul. Kresowej 1, Kompleks Sportowy przy al. Mireckiego 31, Stadion Lekkoatletyczny im. Stefana Płatka przy ul. Mireckiego 4, Kompleks Sportowy przy ul. Orłąt Lwowskich 70, Stadion Piłkarski przy ul. Gałczyńskiego 9, Stadion Piłkarski przy ul. Górników 81a, Stadion Piłkarski w ArcelorMittal Park, a także aktualnie modernizowany Kompleks Rekreacyjno – Sportowy przy ul. Hubala Dobrzańskiego 99 D.

- 5 hal sportowych (Hala Widowiskowo – Sportowa „Żeromskiego” przy ul. Żeromskiego 4c, Hala Sportowa „Milowice” przy ul. Baczyńskiego 4, Hala sportowa w ArcelorMittal Park, Hala Widowiskowo-Sportowa „Zagórze” przy ul. Braci Mieroszewskich 91, Hala Sportowa "Niwka" przy ul. Orłąt Lwowskich 70),

- 2 pływalnia letnie (Pływalnia Letnia przy ul. 3 Maja 41, Pływalnia Letnia przy ul. Wojska Polskiego 181) oraz Kąpielisko Stawiki przy ul. Kresowej 1

- 3 kryte pływalnie (Centrum Aktywności Rodzinnej ŻeromPark przy ul. Żeromskiego 4 d, Klimontowskie Centrum Aktywności Rodzinnej przy ul. Hubala Dobrzańskiego 99 A, Pływalnia Kryta przy ZSO nr 5 przy ul. Bohaterów Monte Cassino 46 A)

- Stadion Zimowy (Iodowisko) w ArcelorMittal Park,

- 2 korty tenisowe (Korty Tenisowe przy ul. Szkolnej 4 b, Korty Tenisowe przy Kompleksie Sportowym przy al. Mireckiego 31),

- 4 skateparki (Skate Park przy ul. Zamkowej – Park Sielecki, Skate Park przy ul. Braci Mieroszewskich - Zagórze, Skate Park przy ul. Jasieńskiego – Kazimierz Górniczy, Skate Park przy ul. Orłąt Lwowskich – Niwka),

- 2 pumptracki (Pumptrack przy ul. Kresowej, Pumptrack przy ul. Orłąt Lwowskich)

- boiska typu Orlik,

- Kompleks Rekreacyjno – Sportowy przy ul. 3 Maja 51

Baza sportowo - rekreacyjna w mieście jest znaczna, co podnosi aktywność sportową mieszkańców. Stan techniczny obiektów jest zadowalający i ciągle ulega poprawie na skutek pozyskiwania przez miasto środków finansowych z funduszy unijnych.

Zgodnie z założeniem kształtowania miasta zapewniającego równe szanse oraz dostęp do wysokiej jakości usług komercyjnych i społecznych, przyjmuje się główne wytyczne kształtowania przestrzeni:

- rozwój sieci centrów lokalnych jako obszarów sąsiedzkiej interakcji, z dostępem do usług zaspokajających podstawowe potrzeby społeczne w szczególności w zakresie handlu, gastronomii, zdrowia, edukacji, kultury, rekreacji, dostosowanych do lokalnych potrzeb;

- wykorzystanie potencjału lokalnych przedsiębiorców w kreowaniu centrów lokalnych;

- aktywizacja centrów lokalnych poprzez rozwój usług czasu wolnego, oferty dla rodzin oraz osób w podeszłym wieku,

- kształtowanie lokalnych przestrzeni publicznych poprzez kumulowanie obiektów handlowo-usługowych oraz czytelne ich nakreślenie przez dominanty, bryły budynków z aktywnymi pierzejami – witryny sklepowe, wejścia do obiektów, kreowanie wyrazistych linii zabudowy (ram zasięgu przestrzeni publicznych),

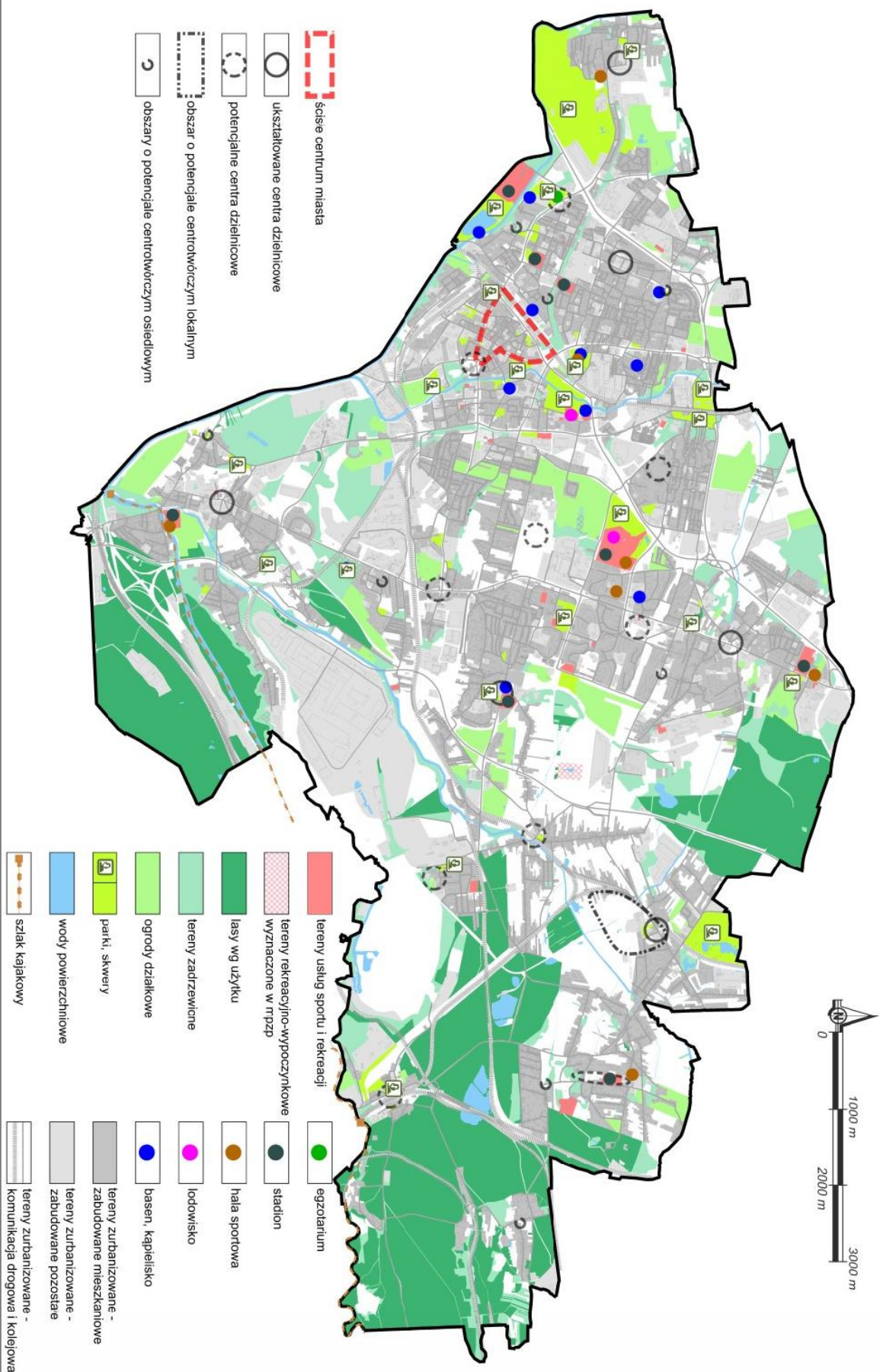
- lokalizowanie samodzielnych obiektów handlowych typu: supermarket, hipermarket, wielkopowierzchniowe, w sposób zharmonizowany z sąsiedztwem – powiązanie funkcjonalne i przestrzenne (gabarytowe),

- dostosowanie lokalizacji placówek opieki nad dziećmi i oświaty do trendów demograficznych oraz ruchów migracyjnych na terenie miasta, zwłaszcza we wschodniej części Sosnowca,

- zwiększenie dostępności do placówek publicznych dla osób z niepełnosprawnościami,

- zwiększenie dostępności do placówek publicznych, lokalnych centrów poprzez rozbudowę sieci transportu zbiorowego, dróg rowerowych i pieszych,
- zwiększenie interakcji pomiędzy mieszkańcami a instytucjami publicznymi w celu usprawnienia zarządzania miastem, z wykorzystaniem narzędzi informatycznych, szerszym udostępnianiem danych otwartych,
- miasto „smart” – zbieranie i korzystanie z danych (dane otwarte, statystyczne, opracowane w dostosowaniu do problemu), łączenie danych o mieście, wdrażanie technologii cybernetycznych - na ich podstawie podejmowanie właściwych decyzji, celowane modelowanie rozwoju.

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ELEMENTY INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ - SPORT I REKREACJA

Infrastruktura techniczna

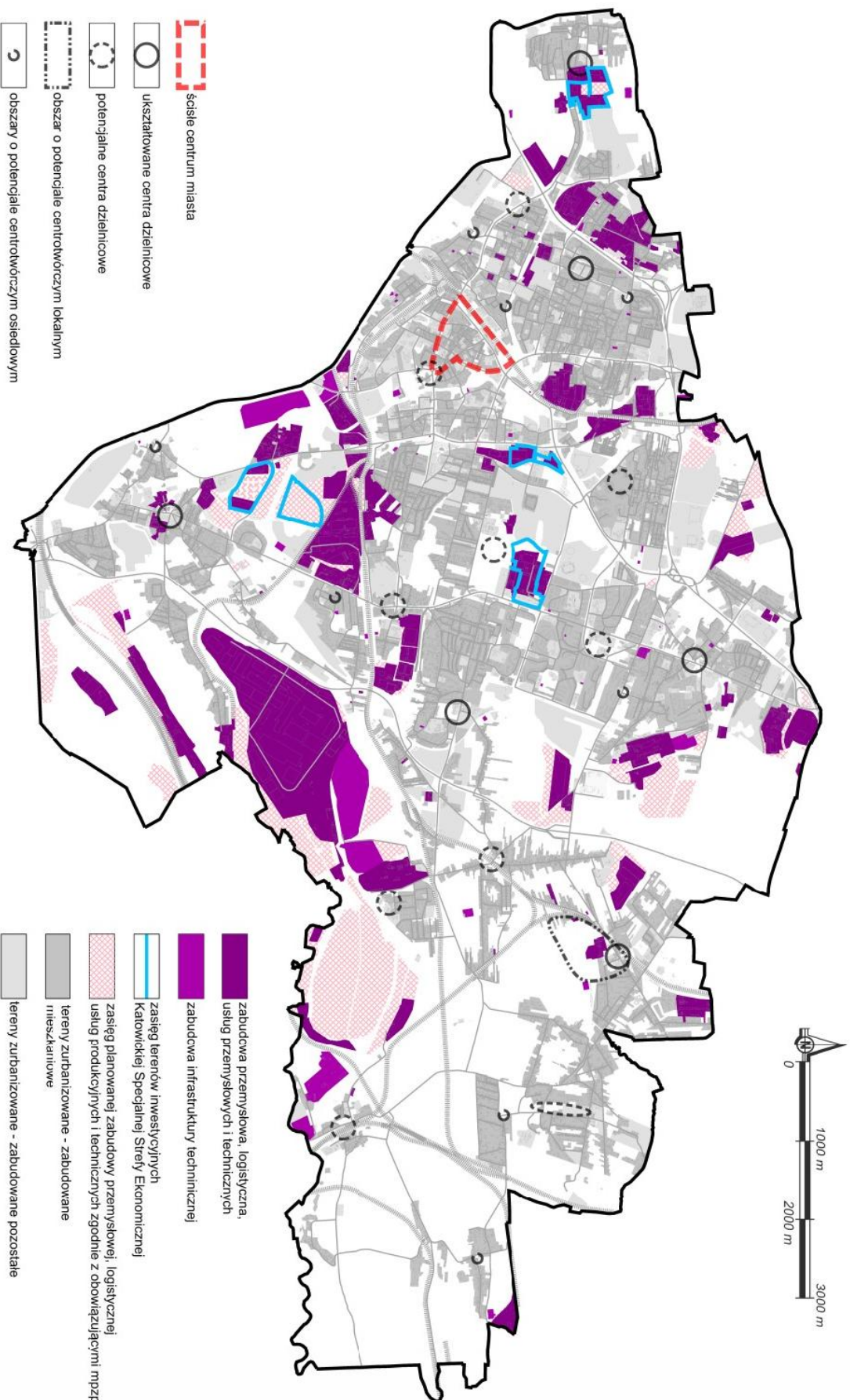
Zabudowa przemysłowa

Na terenie Sosnowca prężnie działa Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna w ramach Podstrefy Sosnowiecko-Dąbrowskiej. Na pograniczu Sosnowca i Sławkowa znajduje się kolejowy terminal logistyczny Euroterminal „Sławków”, na którego terenie znajduje się najdalej wysunięty na zachód w Europie Środkowej odcinek toru o szerokości 1520 mm. Tor i terminal częściowo znajdują się w granicach miasta Sosnowca.

Przy drodze krajowej S1 znajduje się strefa inwestycyjna, na której działa bardzo dużo firm z branży logistycznej i spedycyjnej, z Centrum Logistycznym Amazon na czele. Na terenie Sosnowca działalność gospodarczą prowadzą obecnie między innymi następujące podmioty:

Lp	Nazwa firmy	Branża	Kraj pochodzenia
1	Amazon KTW1	e-commerce	USA
2	ArcelorMittal Poland S.A. Oddział w Sosnowcu	hutnicza	Indie
3	BITRON POLAND Sp. z o.o.	motoryzacyjna	Włochy
4	Biocheffa Farmaceutyczny Zakład Naukowo - Produkcyjny	farmaceutyczna	Polska
5	BOWIM S.A.	hutnicza	Polska
6	Caterpillar Poland Sp. z o.o.	maszynowa - maszyny budowlane	USA
7	CTL LOGISTICS Sp. z o.o.	logistyczna	Polska
8	Eurocash – Centrum Dystrybucyjne	centrum dystrybucyjne	Polska
9	HERAEUS ELECTRO-NITE POLSKA Sp. z o.o.	przemysłowa	Belgia
10	Jeronimo Martins Polska Centrum Dystrybucyjne Sosnowiec	sprzedaż detaliczna (centrum logistyczne)	Portugalia
11	MARELLI SOSNOWIEC POLAND Sp. z o.o.	motoryzacyjna	Włochy
12	Mercedes Benz Duda Cars Sp. z o.o.	motoryzacyjna	Niemcy
13	NITREX METAL Sp. z o. o.	maszynowa	Kanada
14	Nadwozia - Partner S.A.	motoryzacyjna	Polska
15	Salzgitter Mannesmann Stahlhandel Sp. z o.o.	hutnicza	Niemcy
16	SHI FW ENERGIA FAKOP Sp. z o.o.	przemysłowa	Japonia
17	TIMKEN-POLSKA Sp. z o.o.	przemysł maszynowy	USA
18	ZAKŁADY USŁUGOWE EZT Sp. z o.o.	usługi czystościowe i ochroniarskie	Polska

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ELEMENTY INFRASTRUKTURY GOSPODARCZEJ - PRZEMYSŁ

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Zaopatrzenie miasta w energię elektryczną realizowane jest przez dwóch operatorów systemów dystrybucyjnych (OSD):

1. TAURON Dystrybucja S.A. Zasilanie odbywa się z 11 głównych punktów zasilania (GPZ), 3 Punkty zasilania (PZ) oraz 1 Rozdzielnia średniego napięcia (RS) na potrzeby strefy ekonomicznej. Wszystkie punkty zasilania nie są przeciążone i posiadają niezbędne rezerwy mocy pozwalające na podłączanie nowych odbiorców.
2. PGE Energetyka Kolejowa Operator sp. z o.o. (dawniej PKP Energetyka S.A.). Na terenie miasta Sosnowca spółka posiada kilkanaście stacji transformatorowo - rozdzielczych SN/nn, głównie dostarcza energię elektryczną dla odbiorców kolejowych oraz niewielkiej ilości odbiorców zewnętrznych.

Ponadto przez miasto biegnie sieć przesyłowa 400 kV i 220 kV należąca do spółki Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.

Najliczniejszą grupą odbiorców energii elektrycznej są odbiorcy indywidualni, podłączeni do sieci niskiego napięcia to przede wszystkim gospodarstwa domowe w grupie taryfowej G oraz handel i usługi w taryfach C i B, a także oświetlenie uliczne w taryfie O. Największym dostawcą na terenie miasta jest Tauron Dystrybucja S.A., który posiada najbardziej rozbudowaną sieć elektroenergetyczną.

Istniejąca infrastruktura elektroenergetyczna pozwala na zabezpieczenie obecnych potrzeb, a także potrzeb w perspektywie najbliższych lat w zakresie zapotrzebowania na energię elektryczną.

Zaopatrzenie w gaz ziemny

Sieć dystrybucyjna gazu na terenie Gminy Sosnowiec należy do Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. Polska Spółka Gazownictwa jest Narodowym Operatorem Systemu Dystrybucyjnego Gazu w Polsce. Miasto jest zasilane z 6 stacji redukcyjno-pomiarowych I-ego stopnia oraz z 15 stacji redukcyjno-pomiarowych II-ego stopnia.

Ponadto przez Sosnowiec przebiega sieć gazowa wysokiego ciśnienia – gazociąg relacji Oświęcim – Szopienice – Tworzeń, którą eksploatuje Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Świerklanach.

Najliczniejszą grupę odbiorców pod względem zużycia gazu tworzą odbiorcy przypisani do grup taryfowych: W.7 - odbiorcy przemysłowi i W-3.6 - gospodarstwa domowe, najczęściej wykorzystujące gaz na potrzeby grzewcze centralnego ogrzewania oraz ciepłej wody użytkowej.

Istniejąca infrastruktura gazowa pozwala na rozbudowę sieci dystrybucyjnej i podłączenia nowych odbiorców bez niebezpieczeństwa zaburzenia dostaw paliwa gazowego. Operator nie wskazuje niedoborów w zakresie jakości i funkcjonowania sieci, w związku z czym należy stwierdzić, że system gazowy jest bezpieczny.

Zaopatrzenie w ciepło

Głównym źródłem zaopatrzenia w ciepło dla Sosnowca są systemy ciepłownicze należące do różnych przedsiębiorstw. Zasięgiem terytorialnym systemy ciepłownicze obejmują wszystkie centralne dzielnice miasta. Dostawcami ciepła systemowego na terenie Sosnowca są:

1. TAURON Ciepło sp. z o.o. – źródło wytwarzania ciepła Elektrociepłownia Będzin sp. z o.o.. Poprzez trzy magistrale zasilane są dzielnice Rudna, Środula i Centrum.
2. DALKIA Polska Energia S.A. - źródłem wytwarzana na terenie Sosnowca są trzy lokalne kotłownie:
 - a) Ciepłownia Niwka-Modrzejów, zasilająca odbiorców ulic Konstytucji, Wojska Polskiego, Biała Przemsza, Śliwki.

- b) Ciepłownia Kazimierz zasilająca odbiorców ulicy Broniewskiego, Wagowej, Ogrodowej, Zielonej, Główniej
- c) Ciepłownia Juliusz zasilająca odbiorców w okolicy ulic: Obrońców Warszawy, Pilotów, Spadochroniarzy, Obrońców Westerplatte, Czołgistów, Komandosów i Saperów.,
- 3. ArcelorMittal Poland S.A - źródło ciepła znajduje się w hucie ArcelorMittal Poland S.A. Oddział w Sosnowcu. System ciepły obsługuje dzielnice: Ludmiła – Staszic, Dańdówka, Dębowa Góra.
- 4. Veolia Południe sp. z o.o., - źródło wytwarzania własna kotłownia „Sosnowiec” zlokalizowana przy ul. Kosynierów, zaopatruje w ciepło część dzielnicy Zagórze
- 5. Spółka Ciepłowniczo-Energetyczna Jaworzno III Sp. z o.o. (dawny EKOPEC) – źródłem wytwarzania ciepła jest Elektrociepłownia Katowice przesyłane magistralą obsługiwaną przez TAURON Ciepło S.A zaopatruje w ciepło odbiorców dzielnicy Milowice

Największym odbiorcą ciepła w mieście jest sektor mieszkaniowy. Budownictwo wielorodzinne w znacznej części zaopatrywane jest w centralne ogrzewanie oraz ciepłą wodę użytkową przez sieci ciepłownicze należące do różnych operatorów. Pod względem rodzaju mediów największym dostawcą ciepła jest miejska sieć ciepłownicza obsługiwana przez Tauron Ciepło Sp. z o. o.

W zakresie zapewnienia ciepła znaczenie ma dalszy rozwój sieci ciepłowniczej i przyłączanie nowych odbiorców. Zapewnienie dostępności ciepła systemowego pozwala na stosunkowo tanie, a przy tym czyste środowiskowo rozwiązanie dostaw ciepła. Na chwilę sporządzenia tego dokumentu bezpieczeństwo w zakresie dostaw ciepła jest zapewnione.

Zaopatrzenie w wodę i sieć wodociągowa

1. Sosnowiec nie posiada własnych ujęć wody. Na jego teren woda dostarczana jest za pośrednictwem wodociągów magistralnych z ujęć wody obsługiwanych przez Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów w Katowicach S.A.
2. Woda dostarczana do miasta pochodzi z ujęcia „Goczałkowice-Czaniec II” (ok. 60% potrzeb) oraz z zakładu Sosnowiec-Maczki (ok. 40% potrzeb).
3. Ze wspomnianych ujęć woda dostarczana jest rurociągami przesyłowymi (pod ciśnieniem 0,2 MPa ÷ 0,6 MPa). Z ujęcia Maczki biegną cztery magistrale wodne (dwie o średnicach $\varnothing$ 800, jedna o średnicy $\varnothing$ 560 i jedna $\varnothing$ 500), a z ujęcia Goczałkowice jedna magistrala $\varnothing$ 1400/800.
4. W przypadku wstrzymania dostawy wody z Goczałkowic i Maczek, woda pobierana i dostarczana jest z ujęcia wodnego w Łazach (rurociągiem $\varnothing$ 600).
5. Łączna długość sieci wodociągowej obsługiwanej przez Sosnowieckie Wodociągi. S.A. wynosi (stan na koniec 2025) 657,56 km w tym: długość sieci rozdzielczej wynosi 504,26 km, a przyłączy - 153,20 km
6. Woda jest uzdatniana w stacjach podległych GPW Katowice.

Sieć kanalizacyjna i gospodarka ściekowa

1. Ścieki na terenie miasta Sosnowiec są odprowadzane przede wszystkim w oparciu o kanalizację rozdzielczą (sanitarną i deszczową), a w mniejszym stopniu o kanalizację ogólnospławną,
2. Łączna długość eksploatowanej kanalizacji przez Sosnowieckie Wodociągi S.A. (własność, sieci użyczone, umowy trójstronne, posiadanie samoistne) wynosi 500,13 km (stan na 31.12.2025 r.)
a w tym:
 - kanalizacja ogólnospławną – 178,07 km,
 - kanalizacja sanitarna – 257,16 km,
 - przyłącza kanalizacyjne – 64,90 km.
3. Ponadto w Sosnowcu znajduje się również Sosnowieckie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą przy ul. Kosynierów 35, które zajmuje się dostarczaniem wody oraz odprowadzaniem ścieków na terenie miasta.
4. Obecnie sieci kanalizacyjnej pozbawione są jeszcze niektóre części miasta, zlokalizowane w rejonie Starych Maczek, zachodniej części Kazimierza Górniczego w tym Porąbki, Ostrów Górniczych,

Zawodzia, Bobrka, część Boru, oraz Kolonii Cieśle i Kolonii Wągródka, a także części dzielnicy Konstantynów.

5. Aktualnie na terenie miasta funkcjonują dwie oczyszczalnie ścieków należących do Sosnowieckich Wodociągów S.A. tj. Oczyszczalnia ścieków Radocha II oraz Oczyszczalnia ścieków Zagórze

Oczyszczalnia ścieków Radocha II zlokalizowana jest w południowej części miasta w rejonie ulicy Ostrogórskiej, po obu stronach rzeki Przemszy. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem substancji biogenych. Odbiornikiem ścieków z oczyszczalni „Radocha II” jest rzeka Przemsza. Oczyszczalnia ścieków Zagórze umiejscowiona jest w północnej części miasta, w Zagórze, w rejonie ulicy Czereśniowej. Podobnie jak Oczyszczalnia ścieków Radocha II jest to oczyszczalnia mechaniczno - biologiczna z podwyższonym usuwaniem związków biogenych. Bezpośrednim odbiornikiem ścieków z Oczyszczalni ścieków Zagórze jest Rów Mortimerowski, który uchodzi do rzeki Bobrek. Wspomniane oczyszczalnie spełniają wymagania z zakresu jakości ścieków oczyszczonych określone w posiadanych pozwoleniach wodnoprawnych oraz Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód, lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych. Jednak w ramach zadania pn.: „Budowa systemu przekierowania ścieków siecią kanalizacji ogólnospławnej z Oczyszczalni ścieków Zagórze do kolektora Północnego w Sosnowcu” planuje się wyłączenie z eksploatacji oczyszczalni ścieków Zagórze (planowany termin zakończenia w/w zadania to rok 2027), co za tym idzie zmianie ulegnie liczba oczyszczalni ścieków będących w eksploatacji spółki z dwóch do jednego obiektu.

6. Istotnym elementem Gospodarki Ściekowej Sosnowca jest wybudowany w 2007 r. kolektor „Bobrek”, którym ścieki doprowadzane są do oczyszczalni „Radocha II”. Wraz z realizacją kolektora oraz modernizacją oczyszczalni ścieków "Radocha II" zlikwidowano trzy lokalne oczyszczalnie ścieków: "Kazimierz", „Kozibąk” i "Porąbka". Likwidacja tych obiektów poprawiła jakość rzeki Bobrek. Aktualnie kolektorem „Bobrek”, doprowadzane są ścieki z południowo-wschodnich terenów miasta.

7. Ponadto własne oczyszczalnie ścieków komunalnych i przemysłowych posiadają niektóre z zakładów przemysłowych na terenie miasta. Z zakładów tych oczyszczone ścieki przemysłowe kierowane są do rzeki Przemszy bezpośrednio lub pośrednio, poprzez jej dopływy, takie jak Bobrek, Brynica lub Biała Przemsza. Większość ścieków zakładowych trafia do kanalizacji. Część z nich jednak, po oczyszczeniu, trafia bezpośrednio do cieków powierzchniowych.

Gospodarka odpadami komunalnymi

1. Obecnie na terenie miasta funkcjonuje selektywny system odbierania odpadów komunalnych bezpośredni z nieruchomości, z podziałem na następujące frakcje:

- papier,
- szkło,
- metale,
- tworzywa sztuczne,
- bioodpady,
- zbierane odrębnie od innych bioodpadów stanowiących odpady komunalne, odpadów stanowiących części roślin pochodzących z pielęgnacji terenów ogrodów, parków i cmentarzy, tzw. „zielone”,
- popiół z palenisk domowych,
- niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne czyli odpady zmieszane pozostałe po segregacji

2. Przy ul. Grenadierów 21, funkcjonuje 1 Gminny Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (GPSZOK), który zapewnia przyjmowanie:

- odpadów komunalnych wymienionych w pkt 1 (poza zmieszanymi odpadami komunalnymi),
- odpadów niebezpiecznych,
- przeterminowanych leków i chemikaliów,

- odpadów niekwalifikujących się do odpadów medycznych, które powstały w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek,
- zużytych baterii i akumulatorów,
- zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- mebli i innych odpadów wielkogabarytowych,
- zużytych opon,
- odpadów tekstyliów i odzieży,
- odpadów budowlanych i rozbiórkowych z gospodarstw domowych.

3. Na terenie gminy rozmieszczono kolorowe (odpowiednio oznaczone) pojemniki, służące do zbierania małogabarytowych elektroodpadów pochodzących z gospodarstw domowych, przez które rozumie się drobny sprzęt RTV, AGD oraz pojemniki na zużytą odzież i inne tekstylia. Miejsca usytuowania pojemników zostały opublikowane na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Sosnowcu, w miejscach z których swobodnie mogą skorzystać mieszkańcy miasta.

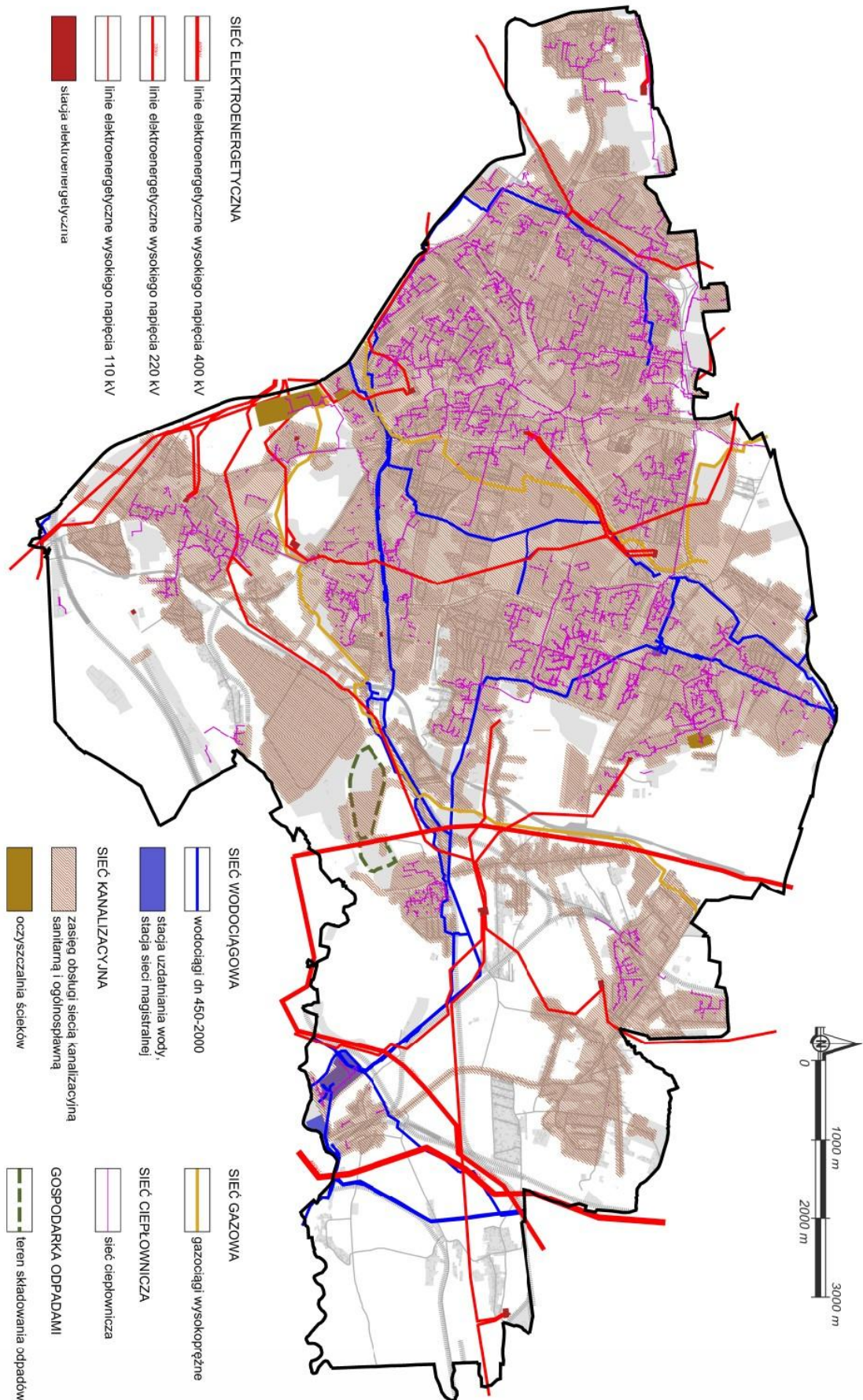
4. Gmina w drodze przetargu nieograniczonego wybiera firmę, z którą podpisuje umowę na odbiór i transport odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.

5. Odpady powstające na terenie miasta Sosnowca trafiają do Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Odpadami Sp. z o.o., które w swoich zasobach dysponuje instalacją komunalną. Przedmiotowa instalacja spełnia wymagania BAT („Best available techniques”) tzw. najlepszych dostępnych technik w zakresie przetwarzania odpadów komunalnych. W wyniku procesów mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych powstają surowce, które następnie przekazywane są do recyklingu. Natomiast odpady nienadające do odzysku, unieszkodliwiane są poprzez składowanie odpadów na składowisku. Celem tych procesów jest maksymalizacja odzysku surowców wtórnych i zminimalizowanie ilości odpadów kierowanych na składowiska. MPGO Sp. z o.o. jest również zarządcą składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Cele strategiczne i działania:

- wykorzystanie gospodarki odpadami do pozyskania energii dla samorządu oraz wdrażanie kampanii edukujących społeczeństwo o zaletach takich rozwiązań,
- rozwój nowych kierunków energetyki lokalnej, tj. technologie wodorowe, w szczególności w kontekście zasilania nim autobusów miejskich.

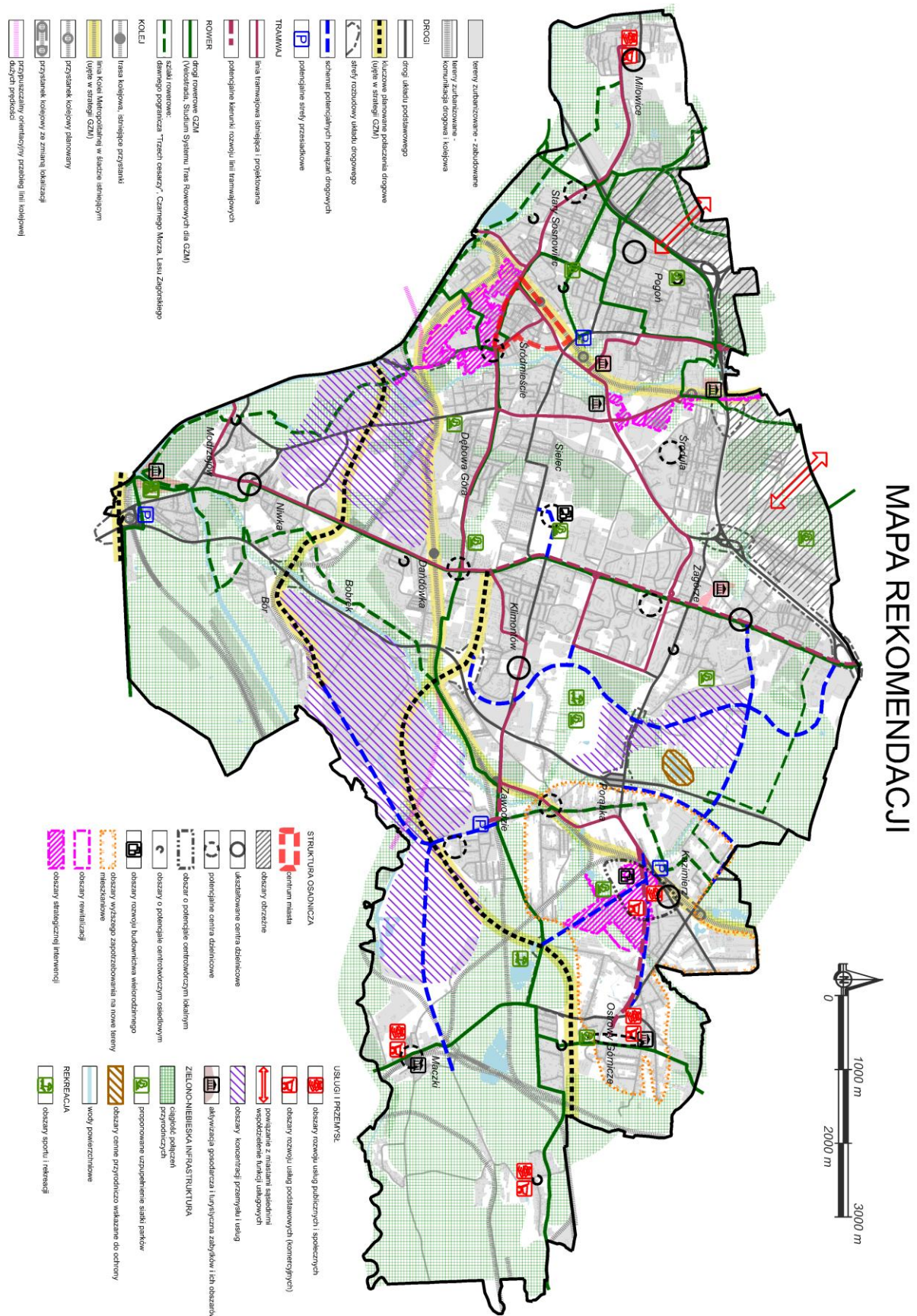
MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GŁÓWNE ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Mapa rekomendacji

Zbiorcza mapa rekomendacji stanowi syntetyczne podsumowanie kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, wskazując obszary, w których postulowane są nowe działania, inwestycje i interwencje kluczowe dla realizacji strategii rozwoju. W wymiarze osadniczym akcentuje ona intensyfikację zabudowy i wzmacnianie funkcji centralnych w śródmieściu oraz centrach lokalnych. Wskazuje również kierunki rozwoju integrujące centrum miasta z obszarami położonymi po wschodniej stronie drogi S1, ze szczególnym uwzględnieniem wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową oraz przekształcenia dzielnicy Kazimierz Górniczy w nowoczesną dzielnicę pełniącą rolę subcentrum wschodniej części miasta.

Mapa integruje w jednym ujęciu rekomendacje dotyczące zielono-niebieskiej infrastruktury, systemu transportowego oraz infrastruktury technicznej i społecznej. Wskazuje korytarze przyrodnicze wymagające ochrony ciągłości, obszary rozwoju parków i terenów rekreacyjnych dostępnych w zasięgu wygodnego dojścia pieszego. Równolegle identyfikuje priorytetowe korytarze drogowe, tramwajowe i rowerowe, siatkę istniejących i perspektywicznych nowych powiązań komunikacyjnych, obszary wymagające poprawy dostępności transportu zbiorowego oraz tworzenia spójnego systemu komunikacji. Tym samym mapa rekomendacji porządkuje przestrzennie najważniejsze działania i stanowi podsumowanie przytoczonych w powyższych podrozdziałach tematycznych wytycznych i celów, łącząc polityki mieszkaniowe, transportowe, środowiskowe i społeczne w spójną wizję zrównoważonego miasta.

Obszary Strategicznej Interwencji⁷

Konstantynów

Jest najmniejszym powierzchniowo i demograficznie obszarem rewitalizacji. Zamieszkują go 1129 osoby co stanowi 4% ludności obszarów rewitalizacji. Relatywnie najniższa jest też tutaj gęstość zaludnienia, która mimo to przekracza poziom 5000 osób/km². Układ przestrzenny Konstantynowa jest silnie związany z genezą przemysłową, co widoczne jest w przestrzeni. Cechą charakterystyczną tego terenu jest brak zwartości przestrzennej osiedli mieszkaniowych – przykładowych kolonii robotniczych - przy ul. Nowopogońskiej, hutniczego Osiedla Staszica oraz przy ul. Robotniczej. Osiedla stanowią odrębne społeczności lokalne o substandardowych cechach przestrzeni, za sprawą wieku budynków, które należą do najstarszych w mieście a średni wiek tkanki mieszkaniowej pochodzi z 1926 r.

To podobszar o najbardziej intensywnych problemach społecznych (tab. 1). W tej dzielnicy natężenie pomocy społecznej jest zdecydowanie największe. Przeszło 133 osoby na 1000 mieszkańców korzysta z pomocy społecznej, z czego 51 jest osobami niepełnosprawnymi. Wiele osób korzysta z usług opiekuńczych (21,5 osób na 1000 mieszkańców). Świadczy to o niskim poziomie dochodów oraz o problemach związanych z radzeniem sobie w sprawach życiowych.

Dochody ludności w przeliczeniu na 1 mieszkańca Konstantynowa wykazane w podatku PIT nie przekraczały poziomu 21 tys. na osobę w 2021 r, i obok podobszaru Juliusz były najniższe w mieście. Odbiegały in minus o prawie 9 tys. zł na osobę w stosunku do średniej dla miasta.

Po części jest to efekt najwyższego poziomu bezrobocia stwierdzonego na podobszarach rewitalizacji. Liczba osób bezrobotnych wyniosła co prawda tylko 48 osób, ale w przeliczaniu na liczbę ludności w wieku produkcyjnym natężenie jest najwyższe i wynosi 7,2 na 100 osób w wieku produkcyjnym. Niekorzystnym wyróżnikiem tutejszego bezrobocia jest wysoki udział osób z niepełnosprawnościami w grupie bezrobotnych wynoszący (7,5 osoby na 1000 osób w wieku produkcyjnym) oraz wyraźna przewaga kobiet w grupie osób bez pracy.

Tab. 1 Kluczowe problemy zidentyfikowane w podobszarze Konstantynów

Sfera	Problem
Społeczna	- niski poziom aktywności społecznej - wysoki poziom pomocy społecznej - słabe wyniki nauczania - bezrobocie
Gospodarcza	- niski poziom przedsiębiorczości - niskie dochody ludności
Środowiskowa	zła jakość powietrza, niska emisja
Funkcjonalno-przestrzenna	niska estetyka przestrzeni publicznych
Techniczny	- braki w podstawowej infrastrukturze technicznej - słabej jakości substancja mieszkaniowa - bariery architektoniczne

Źródło: opracowanie własne

⁷ na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji: <https://www.bip.um.sosnowiec.pl/api/files/1295471>

Centrum Południe

Największy demograficznie podobszar rewitalizacji zamieszkały przez 9149 osób, który skupia 33% mieszkańców stref rewitalizacji. Przy powierzchni blisko 67 hektarów daje to najwyższą gęstość zaludnienia na poziomie prawie 13500 os/km². Zdecydowanym wyróżnikiem tej jednostki jest najbardziej zaawansowany proces starzenia się, aż 35% mieszkańców stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym. Grupa ta liczy ponad 3,1 tys. osób i wymaga szerokiego wsparcia, pozwalającego utrzymać zadowalającą jakość życia. W podobszarze stwierdzono także silną depopulację, ale jej skala jest niższa niż w Centrum i w latach 2016-2021 wyniosła -3,6%.

W Centrum Pd. mamy także do czynienia z wysoką liczbą zdarzeń niebezpiecznych, a wskaźnik 7 kategorii przestępstw wyniósł 10,1 na 1000 mieszkańców. W ciągu roku Policja stwierdziła tam 209 wykroczeń i 63 przestępstwa. Z kolei Straż Miejska interweniowała blisko 2,8 tys. razy

W stopniu przeciętnym jak na obszary rewitalizacji występuje zjawisko bezrobocia, które wyraża wskaźnik 5 osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym. Relatywnie wysoki jest udział osób niepełnosprawnych w grupie bezrobotnych.

Liczba osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej wyniosła 26,4 beneficjenta na 1000 mieszkańców. Z racji wieku duży udział wsparcia przybiera formy usług opiekuńczych. Prawdopodobnie z powodu dużego odsetka emerytów bardzo niskie są także dochody ludności, które *per capita* wyniosły zaledwie 22,3 tys. Należy to wziąć pod uwagę formułując ofertę dla jego mieszkańców. Niezadowalający jest też poziom aktywności społecznej, wyrażonej zarówno liczbą NGO-s na 1000 mieszkańców jak i frekwencją w wyborach.

Tab. 2 Kluczowe problemy zidentyfikowane w podobszarze Centrum Pd.

Sfera	Problem
Społeczna	• zaawansowany poziom starzenia się społeczeństwa • niski poziom bezpieczeństwa • słabe wyniki nauczania
Gospodarcza	• niskie dochody ludności
Środowiskowa	• miejska wyspa ciepła
Funkcjonalno-przestrzenna	• dysfunkcyjna przestrzeń w okolicy dworca kolejowego Sosnowiec Pd. i byłego targowiska • ograniczona dostępność do terenów zielonych • niska estetyka przestrzeni publicznych
Techniczny	• zdekapitalizowana tkanka mieszkaniowa • bariery architektoniczne

Źródło: opracowanie własne

Kazimierz Juliusz

Obszar o powierzchni 79,7 ha położony w północno-wschodniej części Sosnowca. Peryferyjny w stosunku do centrum miasta i pozostałych dzielnic, narażony na marginalizację. Obszar położony na południe od Kazimierza Górniczego oraz na północ od Juliusza.

Jest to teren nieuporządkowany, poprzemysłowy i pokolejowy o znacznej powierzchni. Jego struktura przestrzenna obejmuje trzy strefy. W północnej części znajdują się zabudowania po byłej

kopalni KWK Kazimierz-Juliusz, która zaprzestała działalności w 2015 roku. Obejmują one zarówno obiekty techniczne, jak i budynki o charakterze biurowym. Szczególnie budynek główny (cechownia i biuro) wizualnie z zewnątrz jest w relatywnie dobrym stanie. Środek zajmuje duży plac, zasadniczo pusty. Powierzchnia terenu jest czarna, zalega w niej warstwa osadu węglowego. Na południe rozpościerają się tereny po byłej hałdzie, którą przecina ze wschodu na zachód ciek Bobrek. Są to tereny częściowo zrehabilitowane nadpoziomowo-podpoziomowe składowiska odpadów górniczych⁸. Jest to teren płaski pokryty roślinnością trawiastą, jednocześnie podmokły, prawdopodobnie pokryty warstwą nieprzepuszczalną. Na południe – w kierunku podobszaru Juliusz, obszar obejmuje także tereny po byłej linii kolejowej, która kończyła bieg w sąsiedztwie byłego szybu. W obszarze rewitalizacji znajduje się osadnik położony na północ od rzeki Bobrek. Widoczne są cechy zaniedbania w strefie przykopalnianej, która wyróżnia się dużymi niezabezpieczonymi przestrzeniami otwartymi, ubytkami w ogrodzeniu, stwarzającymi zagrożenie dla mieszkańców oraz brakiem ładu przestrzennego. Liczne nierówności mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. Obszar może wywoływać negatywne odczucia, także w sąsiedztwie starych zabudowań mieszkaniowych – przykładowych oraz w rejonie garaży. Zaznaczają się wyraźne problemy techniczne i środowiskowe oraz estetyczne. Obszar utracił też swoje funkcje produkcyjne, tym samym stanowi problem gospodarczy, poprzez brak zagospodarowania i wykorzystania znajdującej się na nim infrastruktury i zabudowań. Reasumując, wskazany obszar stanowi przypadek zróżnicowany strukturalnie, z punktów widzenia stanu zagospodarowania oraz rodzaju powierzchni.

Teren nie posiada planu zagospodarowania przestrzennego. Zapisy studium wskazują na zabudowę przemysłową i produkcyjną, wymagających indywidualnych scenariuszy rozwoju dla terenów. W części południowej tereny leśne, zieleni urządzonej i nieurządzonej, wraz z możliwością wyznaczenia ścieżek pieszych, szlaków rowerowych czy konnych.

W bazie OPI TTP podobszar Kazimierz-Juliusz obejmuje cztery tereny pogórnice:⁹

Nr 298 - teren po zlikwidowanym zakładzie kopalni KWK Kazimierz-Juliusz. Teren zabudowany. Część terenu zagospodarowana pod nową działalność, reszta - pozostałości obiektów po zakładzie górniczym. Na terenie występują odpady. Bezpośredni dojazd od ulicy Dworcowej. Otoczenie stanowi zabudowa przemysłowa oraz mieszkaniowo-usługowa. Część terenu w ofercie Spółki Restrukturyzacji Kopalń. Obszar posiada wysoką atrakcyjność inwestycyjną i bardzo wysoki potencjał ekosystemowy. Niższe koszty przewiduje rewitalizacja z wariantem gospodarczym.

Nr 301 - nieczynna hałda i osadniki po kopalni KWK Kazimierz-Juliusz zlokalizowane pomiędzy terenem byłej kopalni a korytem rzeki Bobrek. Teren porośnięty pojedynczą roślinnością. Otoczony terenami zielonymi oraz innymi terenami pogórnymi, zlokalizowany przy granicy z rozdzielnią elektryczną - GPZ Kazimierz oraz Rowem Mortimerowskim - sztucznym ciekim wodnym. Brak bezpośredniego dostępu do drogi utwardzonej. Obszar wykazuje małą atrakcyjność inwestycyjną ale duży potencjał ekosystemowy. Zarówno koszty rewitalizacji w wariantach przyrodniczym jak i gospodarczym są niskie.

Nr 302 - teren przeznaczony do rekultywacji osadnika kopalni Kazimierz-Juliusz. Otoczony terenami zielonymi oraz innymi terenami pogórnymi, zlokalizowany przy granicy z rozdzielnią elektryczną - GPZ Kazimierz. Brak bezpośredniego dostępu do drogi utwardzonej. Bardzo niska atrakcyjność inwestycyjna

⁸ <https://opitpp.orsip.pl/imap/> Bazi Terenów Przemysłowych i Zdegradowanych

⁹ https://geoportal.orsip.pl/gis/apps/experiencebuilder/experience/?id=ee8bd83acb0448dc9933f019a2f5bf4e&page=page_0

oraz duża wartość ekosystemowa. Potencjalne koszty rewitalizacji niskie, szczególnie w wariantcie przyrodniczym.

Nr 303 - teren po oczyszczalni ścieków kopalni KWK Kazimierz-Juliusz. Teren pokryty roślinnością. Niezagospodarowany, nieogrodzony. Otoczenie stanowią tereny zielone oraz inne tereny pogórnice, jak również garaże. Dojazd od ulicy Rzemieślniczej. Cechuje się niską atrakcyjnością inwestycyjną oraz dużą wartością ekosystemową. Potencjalne koszty rewitalizacji są niskie, szczególnie w wariantcie gospodarczym.

Zidentyfikowane problemy: gospodarcze, środowiskowe, funkcjonalno-przestrzenne, techniczne.

Fot. 1 Stan podobszaru niezamieszkałego Kazimierz-Juliusz

1. Budynek biurowy z cechownią po byłej kopalni 2. Obszar pokryty osadem węglowym 3. Teren łąki porośnięty roślinnością trawiastą 4. Widok obszaru z „lotu ptaka” z obiektami kopalni

Ramy finansowe strategii

Skuteczność realizacji, zapisanych w Strategii zadań, a tym samym osiągnięcie zaplanowanych celów jest ściśle powiązana z koniecznością zapewnienia odpowiednich środków na ich sfinansowanie.

Zasoby finansowe Miasta Sosnowca, jak każdej jednostki samorządu terytorialnego są ograniczone, a ich wysokość ulega zmianom w zależności od kosztochłonności realizowanych w danym roku zadań i zobowiązań. W związku z powyższym, przy realizacji zadań wpisanych do Strategii, koniecznym jest możliwie jak najpełniejsze wykorzystanie montażu środków finansowych pochodzących z różnych źródeł. Dlatego też, oprócz własnych zasobów, tak istotnym źródłem finansowania zadań będą dostępne środki zewnętrzne, takie jak dotacje, w tym unijne oraz z programów i funduszy rządowych, a także kredyty i środki prywatne.

Strategia finansowana będzie przy wykorzystaniu następujących środków:

- własnych Sosnowca przewidzianych co roku w budżecie miasta;
- własnych podmiotów realizujących działania lub projekty;
- pochodzących z budżetu państwa;
- pochodzących z budżetu Unii Europejskiej;
- pochodzących z innych źródeł zagranicznych;
- pochodzących z międzynarodowych instytucji finansowych;
- innych uczestników procesu wdrażania strategii

Zakłada się, że finansowanie wyznaczonych kierunków działań będzie wiązało się z aktywną postawą w pozyskaniu środków zewnętrznych, zarówno miasta i jego jednostek organizacyjnych, a także wszystkich pozostałych interesariuszy procesu. Pozwoli to na intensyfikację działań i pozwoli ukazać szerszy efekt skali będący wartością dodaną zaangażowania środków własnych i zewnętrznych.

Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwoju Miasta Sosnowca 2030+ jest dokumentem nadrzędnym do innych dokumentów, które obowiązują w mieście. Podczas opracowywania Strategii brano pod uwagę zapisy Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 roku.

Przygotowując strategię, należy mieć na uwadze postanowienia art. 10e ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, który mówi, że strategia rozwoju miasta musi być spójna ze strategią rozwoju województwa oraz strategią rozwoju ponadlokalnego, obejmującą tę gminę. Spójność z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla jest warunkiem spójności Strategii z kierunkami rozwoju na poziomie wyższym, czyli na poziomie wojewódzkim i krajowym.

Mając to na uwadze, stwierdza się zgodność Strategii Rozwoju Miasta Sosnowca 2030+ z następującymi dokumentami:

- Zintegrowaną Strategią Rozwoju Kraju, tj. Strategią na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego,
- Zintegrowaną Strategią Rozwoju Województwa, tj. Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”
- Strategią Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii na lata 2022-2027, z perspektywą do 2035 r.
- Strategią Rozwoju Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r.

Tabelę zgodności dla poszczególnych priorytetów Strategii Rozwoju Miasta Sosnowca 2030+ przedstawiono poniżej.

	Pole strategiczne - INTELIGENTNA GOSPODARKA	Pole strategiczne – MIESZKAŃCY WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA	Pole strategiczne – ZIELONE MIASTO SOSNOWIEC
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	Cel: Wzrost zdolności przemysłu do sprostania globalnej konkurencji Cel: Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych Cel: Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych Cel: Nowe formy działania i współpracy	Cel: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały poszczególnych terytoriów Cel: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne Cel: Poprawa jakości kapitału ludzkiego	Cel: Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców Cel: Zapewnienie powszechnego dostępu do energii pochodzącej z różnych źródeł Cel: Nowe formy działania i współpracy

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym
STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO – ŚLĄSKIE 2030	CEL STRATEGICZNY A: Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej	CEL STRATEGICZNY B: Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca CEL STRATEGICZNY D: Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym	CEL STRATEGICZNY C: Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni
Strategia Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii na lata 2022-2027, z perspektywą do 2035 r.	D1: Kreowanie warunków do rozwoju gospodarczego i innowacji	B2: Tworzenie warunków infrastrukturalnych i organizacyjnych do rozwoju transportu zbiorowego i drogowego B4: Upowszechnianie mikromobilności, w tym roweru i idei współdzielenia D3: Wzmacnianie konkurencyjności ośrodków akademickich i szkół w GZM	A1: Transformacja energetyczna i poprawa jakości powietrza A3: Integrowanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi i komunalnymi osadami ściekowymi, z ukierunkowaniem na gospodarkę obiegu zamkniętego
Strategia Rozwoju Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r.	CS 3. Subregion Centralny sprzyjający rozwojowi społecznemu i gospodarczemu	CS 3. Subregion Centralny sprzyjający rozwojowi społecznemu i gospodarczemu CS 4. Subregion Centralny sprawnie zarządzany	CS 1. Subregion Centralny przyjazny środowisku

Monitoring i Ewaluacja

Monitoring to sprawdzanie osiąganych wyników w odniesieniu do określonych wcześniej oczekiwań. Obejmuje ono systematyczne zbieranie informacji dotyczących użytych zasobów i uzyskanych efektów w ramach podjętej interwencji. Pozwala określić, czy realizacja interwencji postępuje tak, jak pierwotnie zakładano i wprowadzić w razie potrzeby odpowiednie korekty.

Ewaluacja to systematyczne badanie prowadzone z użyciem zróżnicowanych metod, złożone ze zbierania danych, analiz, oceny oraz informowania o wynikach. Celem ewaluacji w strategii jest ocena jej efektywności, skuteczności, oddziaływania, trwałości i zgodności w kontekście założonych celów a w efekcie porównywanie osiągniętych rezultatów ze wstępnymi zamierzeniami.

Integralną częścią procesu monitoringu i ewaluacji jest ocena ryzyka w poszczególnych projektach i przedsięwzięciach. Analizy ryzyka będą prowadzone przez liderów/koordynatorów projektów, w celu zdiagnozowania i wyeliminowania zagrożeń związanych z ich realizacją. Wyniki tych analiz będą mieć istotny wpływ na wdrażanie Strategii i powinny przyczynić się do zwiększenia skuteczności i efektywności podejmowanych działań.

Strategia Rozwoju Miasta Sosnowca będzie podlegała procesom ewaluacyjnym. Każdy z priorytetów Strategii będzie opisany przez miarodajne wskaźniki dzięki którym będzie można ocenić postępy lub ich brak. Monitoring Strategii odbywać się będzie w cyklu dwuletnim, w postaci analizy zmian wskaźników ilościowych i jakościowych w odniesieniu do celów strategicznych i będzie opublikowany w raporcie z ich analizy wraz z ewentualnymi zaleceniami, co do aktualizacji Strategii.

Cele strategiczne	Nazwa Wskaźnika	Kierunek Zmiany	Źródło danych
 Inteligentna gospodarka	 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	 Wzrost	 Główny Urząd Statystyczny/ Wydział Rozwoju i Przedsiębiorczości
	 Udział bezrobotnych zarejestrowanych pon. 25 roku życia w liczbie bezrobotnych ogółem w %	 Spadek	 Powiatowy Urząd Pracy
	 Dochody ogółem budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	 Wzrost	 Główny Urząd Statystyczny
 Mieszkańcy Wysoka Jakość Życia	 Pracujący na 1000 ludności	 Wzrost	 Powiatowy Urząd Pracy
	 Liczba osób korzystających z profilaktycznych programów zdrowotnych	 Wzrost	 Wydział Zdrowia
	 Liczba osób w programach senioralnych	 Wzrost	 Wydział Polityki Społecznej
 Zielone Miasto Sosnowiec	 Liczba użytkowników Sosnowieckiej Karty Miejskiej	 Wzrost	 Wydział Rozwoju i Przedsiębiorczości
	 Liczba wypożyczeń Metroroweru	 Wzrost	 Miejski Zakład Usług Komunalnych
	 Liczba polubień oficjalnego profilu Sosnowca na Facebooku	 Wzrost	 Biuro Prezydenta Miasta
	 Emisja zanieczyszczeń	 Spadek	 Wydział Ekologii i Gospodarki Odpadami
	 Udział taboru zeroemisyjnego w komunikacji miejskiej	 Wzrost	 Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej
	 Ilość nasadzeń drzew/zieleńców i parków	 Wzrost	 Wydział Gospodarki Komunalnej/ Miejski Zakład Usług Komunalnych
	 Średnie miejsce w rankingach zajmowane przez Sosnowiec	 Wzrost	 Wydział Rozwoju i Przedsiębiorczości
	 Liczba beneficjentów korzystających z miejskich programów ekologicznych	 Wzrost	 Wydział Ekologii i Gospodarki Odpadami

Podsumowanie

Strategia Rozwoju Miasta Sosnowca 2030+ to dokument, którego zapisy stanowią kontynuację założeń poprzedniej strategii, ale i wprowadzają nowe spojrzenie na tematykę rozwoju gminy. Uwzględniając obowiązujące przepisy strategia pozostaje w spójnej relacji do aktów wyższej rangi dając jednocześnie impuls do postępu na podstawowym szczeblu jakim jest samorząd.

Dokumenty strategiczne są kluczowe dla poprawy jakości życia mieszkańców miasta, ponieważ wyznaczają kierunek długoterminowego rozwoju, formułując cele i priorytety oraz organizując działania w zorganizowany i spójny sposób. Wpływają one na różne aspekty życia miejskiego w kilku głównych najważniejszych obszarach.

Między innymi wskazują na główne problemy demograficzne i sposoby ich rozwiązywania. Z jednej strony są to działania ukierunkowane na rozwój polityki prorodzinnej i zapewnienia warunków dla stabilnych związków w oparciu o dogodne warunki mieszkaniowe i bytowe. Za tymi hasłami kryją się:

- inwestycje w rozbudowę jakościową bazy opiekuńczo-wychowawczej;
- starania o poszerzenie oferty poradnictwa specjalistycznego i wsparcia dla rodzin z dziećmi, w tym także terapii dla małżeństw;
- kompleksowe plany zajęć w czasie wolnym dedykowanych dla rodzin z dziećmi

Z drugiej miasto musi się otwierać na rozwiązania systemowe wzmacniające lokalną rezyliencję po uwzględnieniu aktualnej sytuacji geopolitycznej. Polityka migracyjna miasta Sosnowiec powinna się opierać na wartościach otwartości, integracji oraz współpracy, które stanowią podstawę dla harmonijnego rozwoju miasta jako wspólnoty.

Ponadto dokumenty strategiczne pomagają miastu odpowiednio zarządzać przestrzenią, co wpływa na komfort życia mieszkańców. Dzięki temu można uniknąć chaosu urbanistycznego, zapewniając dostęp do terenów zielonych, infrastruktury drogowej, edukacyjnej i usług w sposób zrównoważony.

Promują ekologiczne podejście do zarządzania zasobami miasta, na przykład poprzez ograniczanie zanieczyszczeń, rozwój zielonych terenów i wspieranie energii odnawialnej. Działania te wpływają na poprawę jakości powietrza, zdrowie mieszkańców i zmniejszają ślad węglowy miasta.

Dobrze opracowane dokumenty strategiczne stanowią fundament zrównoważonego i efektywnego rozwoju miasta, który odpowiada na potrzeby mieszkańców, wpływając bezpośrednio na ich komfort, zdrowie, bezpieczeństwo i ogólną jakość życia. Dzięki przyjęciu strategii realizującej wskazane cele zgodnie z określoną misją, miasto zyska możliwość rozwoju ekonomicznego, kulturalnego i społecznego, stając się atrakcyjnym miejscem do życia, nauki i pracy dla ludzi z całego świata wspierając długofalowy rozwój oraz wzmacniając pozycję Sosnowca jako centrum współczesnych zmian.